

*Montreālas Latviešu
Biedrības*

ZINOTĀJS

ISSN 0227 - 2423

1997. GADA DECEMBRIS

MONTREALA, KVEBEKĀ

49. GADA GĀJUMS

NR. 12. (585.)

Notikumi virza visu uz priekšu. Gan pozitīvi, gan negatīvi. Ja nu ar decembri iesākam Baznīcas gadu (ar I Adventa svētdienu), pēc mēneša uzsāksim Jauno gadu. Parasti gadu mījā vēlamies atskatīties uz paveikto un zilēt nākotni. Atskatoties mēs cenšamies arī vērtēt. Labais paliek atmiņā, slikto peļam.

Aizvadītais gads Baznīcas attīstības ceļā mums licis atskārt, ka daudz kas būtu darāms, lai nodrošinātu tās pastāvēšanu šeit - ārzemēs, un tāpat - Latvijā. Redzam un jūtam, ka mūsu rocība pamzām sašaurinās, darbinieku saime sarūk un jaunos Baznīcā iesaistīt nespējam tā, kā to vēlētos. Pie visa vainīgi apstākļi, kas mūs piemeklējuši pēdējos 50 gados - tā sakām. Vai tā ir, ir cits jautājums, ko nelabprāt vēlamies atbildēt. Atbildes meklēšana no mums prasa darbu, ko pārāk bieži nevēlamies dot, un līdzekļus, kuŗu došanā mums ir savas prasības. Kādas pēdējas katram ir, to vislabāk zinās viņš vai viņa pati. Šajā situācijā mēs neatšķīramies ne no vienas citas tautiskās sabiedrības. Mūs visus ietekmējusi un ietekmēs pārkārtošanās un pārveidošanās visās sadzīves sfairās globālos apmēros.

Tādēļ katrai draudzei nopietni jādomā ne tikai par savu, bet arī par visas Baznīcas pastāvēšanu jeb kuŗā denominācijā. Nevaram savu atbildību novelt uz citu pleciem. To gan modernais cilvēks mēģina darīt visvisādos veidos. Arī mēs. Jāatbild jautājums: cik ilgi jāpastāv mūsu draudzēm, baznīcai? Un, to atbildot, jāsaprot mērķu un darba plāns, kā jeb kuŗu darbu darot un pasākumu ceļot.

Šajā jautājumā mūsu domas dalās. Latvijā ticīgie domā, ka draudzēm jāpastāv mūžīgi. Mēs - liels vairums, ka tikai dažus gadus, citi - gadu desmiti, un tikai retie - gadu simti. Izņēmums šeit Vašingtonas (ASV galvas pilsētas) latviešu luterāņu draudze, kuŗa savas pastāvēšanas laiku paredz uz 200 gadiem. Un tādēļ tai ir nopietni projekti, kā baznīcas telpu paplašināšana, pasākumi, kas reizē mudina domāt par citām iespējām un vajadzībām. Ir patiesi prieks vērot šādu ticības un darba prieku, kuŗā piedalās visas paaudzes.

Mēdzam teikt: Kam nav problēmu? Un atbildam - visiem ir. Tikai neapgrūtiniet mani ar savējām! Un tā nu paši sākam ticēt, ka nevaram vairs itin neko un posts priekšā vien stāv. Un citi sāk tam ticēt līdz, un plūst žēlabu asaras aumaļām. Un šeit jāpiemin latvieši Latvijā. Viņi cenšas. Viņi mācas. Viņi pārkārtojas. Viņi mainās. Pat tie, kam dzīves apstākļi nav viegli. Un vēl viņiem jāmacas palīdzēt dzīves piemeklētiem grūtdieņiem. Panākumi ir redzami. Un viņiem, vismaz vienai daļai, ļoti derdzas un sāp, ka mēs to neredzam.

Labestība, dāsna roka ir labas lietas, bet ar tām vien nepietiek. Nepieciešama arī izpratne un rokas pasniegšana visdažādākajos apstākļos. Pie tam šāda palīdzība nemaksā lielu naudu un ļauj mums uzturēt un veidot savus pasākumus, kuŗiem arī jāpastāv, lai tauta dzīvotu un pastāvētu. Tādēļ nekalsim tikai sabiedriskos plānus vien, bet arī paši savējos. Neviens to mums neliedz.

Nākotnei pretīm dosimies paceltu galvu, gatavi veikt dažādus darbus un pienākumus. Tad nākamais Baznīcas gads būs par svētību ne tikai mūsu draudzēm, bet arī divdaļīgajai latviešu luterāņu Baznīcai - vienai dzimtenē, otrai svešumā. Jautāsim katrs sev: Kā es palīdzēšu uzturēt un kopt savu draudzi, savu baznīcu? Kā es spodrināšu tās pastāvēšanu nākamajiem gadu desmitiem? - Tad Baznīcas gads būs sācies pavisam citādā gaismā, kuŗā varēsim saskatīt Dieva žēlastību un Pestītāja Jēzus Kristus mīlestību. Pāri mums spīdēs varavīksne - dzīvības simbols. □

Paziņojums par PBLA balvas piešķiršanu 1997. gadā.

Pasaules brīvo latviešu apvienības biedru organizācijas nolēmusas šī gada Latvijas valsts 79. dibināšanas atcerē piešķirt PBLA balvu

dzejniekam Fricim Dziesmam (Fricim Forstmanim)

par viņa lielo darbu latviešu literatūras un sabiedriskās kultūras laukā.,

Dzimis Rīgā, 1906. g. 11. janvārī, bērnību pavadījis Ziemeļkurzemes krastā, vecvecāku šaurajos zemniekmājas apstākļos. Pēc Venstpils ģimnazijas beigšanas strādā 11 gadus kā tehniskais zīmētājs dzelzceļu pārvaldē.. Savu literāro darbību iesāk kā amatieris - žurnālists *Ventas balsī*, kur debitē kā dzejnieks humora laukā. Vēlāk kļūst par redaktoru *Zemgales balsī* un līdzstrādnieku *Brīvā zeme* un *Tēvija*.

Pirmais dzeju krājums *Pavasara vārtos* iznāk 1933. gadā un tūdaļ iegūst kritikas atzinību. Vēlāk tam seko vēl pieci: *Līvzeme* (1935), *Svētītie gadi* (1938), *Dzīvības lokā* (1942), *Dzīvei draugos* (1947) un *Klusuma zvaigzne* (1969). Tematika - dzejnieka skatījums uz dzīvi, dabu, mīlestību. Daudzkārt iedzirkstas humors, bet īpašās sakarībās, piem., Zvejnieku svētā vakarēdienā (sakarā ar 19 zvejnieku nāvi jūrā) arī traģika.

Krājumā *Līvzeme* F. Dziesma sniedz latviešu literatūrā vienreizīgu sava novada tēlojumu dzejas formā (to uzskata par vicu no izcilākiem viņa dzejā). Vēlāk, kad Latviju pieneklē II pasaules kara nelaimes un dzejnieks jau trimdā, skatījumā jo vairāk ieskanas traģiskās tonkārtas.

Kaut dzejnieks pats uzsvēŗ formas sekundāro nozīmi, tā viņam padodas ar lielu meistarību. Jaunākos laikos, sekojot laika garam, viņš nevairās arī no brīvā panta, un dzejām prozā.

F. Dziesma ir arī viens no izcilākajiem svešautu dzejas tulkotājiem. Rilke, Karossa, Hesse, Maisfilds, Jitss, Eliots (Anš. Egliša un Metjusa *Angļu dzejas antoloģija*, 1940. g.), Puškins, Ļermantovs. Trimdas laikā ap 500 zviedru dzeju tulkojumi.

Dzejnieks arī nodevies ar lielu dedzību dzejai tāmnieku dialektā. Bez daudzām dzejām un rakstiem periodikā, tajā publicētas arī 3 grāmatīņas. Šai žanrā, ar pseudonimu Alant Vils, izmantojot dialekta tipiskās isās izteiksmes formas, dzirkst lielisks humors.

Piemināms arī, ka savas grāmatas ir veidojis Dziesma pats, izmantojot savu pieredzi gan *Zelta ābeles* izdevniecībā Rīgā, gan arī strādājot par grāmatu restauratoru Zviedrijas valsts archīvā. Viņa grāmatas ilustrējuši Liberts, Suta, Plēpis, N. Strunke un Rirdāns.

Ne tikai dzejnieks vien, F. Dziesma (Fricis Forstmanis) ir arī meistarofotogrāfs. Trimdas laikā Stokholmā kā fotogrāfs jo sevišķi piegriezies basketbolam. Viņš iemūžinājis Stokholmas kādreizējās Zviedrijas meistarkomandas "Rīga" vēsturi, kā arī Zviedrijas basketbola augšupeju līdz internacionālam limenim un tāpēc ir augsti vērtēts kā izcils Zviedrijas sporta fotogrāfs. Latvijā tiek gatavota viņa fotogrāfiju izstāde.

Vienreizīgs ir viņa plašais vēriens un dziļums dzīves skatījumā, kam pamatā ir paša lielā dzīves pieredze un lielā produktivitāte. □

**Vaira Paegle,
Valdes priekšsēde**

Valsts svētku runa 1997. g. 15. novembrī, Montrealā

Septembra vidū atgriezies no sava 18. ceļojuma uz Latviju. Lai gan šie braucieni ir kļuvuši par rutīnu, mani joprojām pārņem satraukums zem mākoņiem ieraugot Latvijas zaļi-zilos mežus un mirdzošos ūdeņus. Jūtos pacīlāta, kad agrā rīta stundā no sava Ziepniekkalna dzīvokļa logiem redzu Rīgas torņus un klausos Latvijas himnas atskaņojumu pirmajā Latvijas Radio rīta pārraidē. Vienalga, vai autobuss ved uz Āgenskalnu, Bišu muižu vai Mežaparku, smaidīgie, latviski runājošie konduktori, tīrās ielas un arvien vairāk sakoptās ēkas liecina par Latvijas valsts attīstības ceļu - lēnu un grumbulainu, bet uz priekšu ejošu. Tramvaja piestātnē optimismu izstaro skolnieku bars - pēc izskata un uzvedības līdzīgi jauniešiem Rietumos - smaidīgi, skaļi un brīvi savās gaitās.

Ir vēl citi piemēri, kas norāda, ka Latvija atplaukst, it sevišķi, kas attiecas uz cilvēku rosmēm ārpus Rīgas. Zvārtavas mākslinieki pašu spēkiem un līdzekļiem atjauno savu pili. Otes brīvdabas muzejā simtiem latviešu ģimeņu svin Pļaujas svētkus un mācās cienīt latviskās kultūras mantojumu. Kāpjot Mežotnes pilskalnā un raugoties Zemgales līdzenumā, kur mākoņi šķiet pieskaņami zemei un ābeļu zari noliecas no bagātīgās ražas, dziļi izjūtamās ir visas tās iespējas, ko neatkarīgā Latvija mums sniedz.

Ja iepriekš minētais šķiet cerīgs un pozitīvs, kāpēc pašreizējais Latvijas valsts tēls tomēr liekas tik negatīvs? Kā saskatāmo uzplaukumu saskaņot ar pensionāres nespēju samaksāt zemes nodokli, ar tiesneses lēmumu atbrīvot no cietuma Bankas Baltija izlaupītāju Haritonovu, ar valsts neveiksmi atrast vainīgos, kas izsaimniekoja ārvalstu kreditus 50 miljoni dolāru apmērā?

Atbilde uz šiem jautājumiem ir sarežģīta. Tā jāmeklē mūsu tautas garajā un traģiskajā vēsturē, kurā esam bijuši iekārtoti, okupēti, izsūtīti un politisku un ekonomisku iemeslu dēļ izkaisīti plašajā pasaulē.

Lai cik karsti mēs vēlētos diendienā redzēt tautas tērpos postu, vienotu latviešu tautu, ar svecītēm rokā un tautas dziesmu uz lūpām, kā tas bija 1990. g. dziesmu svētkos, rūgtā patiesība rāda, ka ikdienai ir sava seja. Tā ir pilna ar izdzīvošanas, sadzīvošanas un valsts vadišanas problēmām. Tās risinot, tautā ir izaudzis īgnums, dusmas, naida, mantkāriba, skaudība, savas taisnības meklēšana un personīgo interešu apmierināšana. Šo īpašību pārspēks neļauj tautai domāt un strādāt valsts labā, citiem vārdiem sakot, - attīstīt valstisku domāšanu.

Liels un bagāts tautas šad un tad var atļauties nevērīgāk raudzīties uz saviem pienākumiem pret valsti. Mēs, latvieši, to nevaram, jo esam palikuši tik maz. Katra mūsu tautas locekļa nevēlēšanās domāt par neko citu, kā tikai par sevi, attālina mūs no Latvijas valsts nostiprināšanas. Mums nepalīdz tas, ka lielāko daļu no mūsu garās vēstures esam pavadījuši bez istas izpratnes par piederību savai valstij. Neatkarīgās Latvijas laiks bija īss. Valsts tik tikko sāka attīstīties, kad nāca straujas politiskās pārmaiņas. Mums visiem trūkst izpratnes un pieredzes kā darboties neatkarīgas valsts iezīmē.

Šodien mūsu romantizētā vēsture, personīgās intereses, ideoloģiskās domstāstības un praktiskās valsts attīstības problēmas sadurās viena ar otru, rada nesaskaņas un pretrunas, un tas viss kopā kavē Latvijas valsts un tautas augšupeju.

Atzīmējot mūsu valsts 79. gadskārtu, mums ir jāmacās saprast, ko nozīmē piederēt valstij un kādi ir mūsu pienākumi pret to.

Mans mērķis šodien ir analizēt apstākļus - un šeit es vēlos uzsvērt vārdu analizēt, nevis kritizēt - kas rada

šķēršļus mūsu valstiskai apziņai un izpratnei, kā arī norādīt, ka līdztekus personiskām un tautiskām interesēm, mēs varam valstiski domāt un palīdzēt veidot labāku nākotni mūsu valstij.

Pārlasot jaunākās grāmatas par pasaules politiskām sistēmām un starptautiskām attiecībām, kļūst skaidrs, ka valsts var sekmīgi darboties tikai tad, kad vairums tās pilsoņu atzīst savu valsti par likumīgu valsti - uzticās tās institūcijām un pakļaujas tās noteikumiem. Uzticības veidošanā lielu lomu spēlē valsts politiskā kultūra - pilsoņu attieksme pret valsti, pilsoņu vērtējums par valdības spēju darboties mērķtiecīgi un ētiski valsts interesēs, kā arī pilsoņu līdzdalība politiskos procesos.

Līdz šim mēs, latvieši (Latvijā un ārzemēs), neesam izrādījuši sevišķi lielu izpratni, kāpēc ir svarīgi, līdztekus visam citam, domāt par Latviju valstiskā līmenī - saredzēt "lielo bildi". Tas varētu būt tāpēc, ka mēs, ārzemēs, esam bijuši atrauti no savas valsts 50 un vairāk gadu un latvieši Latvijā ir dzīvojuši tikpat ilgi citas valsts kalpībā. Rietumos esam pieraduši darboties par daudz patstāvīgi, bet tauta Latvijā par daudz pakļāvīgi. Šos vēsturiskos apstākļus pasliktina vēl 3 lietas: a) izpratnes trūkums par to, kas ir valsts intereses, jo bieži vien tās salīdzinām ar personīgām, vai etniskām interesēm, b) informācijas trūkums par mīļiedarbību, kāda nepieciešama Latvijai, lai tā darbotos pasaules kontekstā, kā arī c) pieredzes trūkums politisko procesu ietekmēšanā par labu tautas vairākuma interesēm.

Daudziem no mums valstiskuma apziņa nozīmē to pašu, ko nacionālā pašapziņa, kas veicināma ar karogu novietošanu skolās, himnas atskaņošanu, "pareizas" Latvijas vēstures mācīšanu, nacionālo lozungu lietošanu un citiem simboliskiem un ideoloģiskiem līdzekļiem.

PBLA rīkotajā seminārā š. g. septembrī, Rīgā, referenti un dalībnieki apskatīja nacionālās pašapziņas jautājumu un atzina, ka tas ir sarežģīts, uz kuŗu vienkāršu atbildi nav. Neatbildēts palika jautājums, vai tauta spēj domāt par nacionālo pašapziņu, kad to nodarbina izdzīvošana no dienas dienā. Neatbildēts palika arī jautājums, vai nacionālo pašapziņu var iemācīt, vai tas ir kaut kas, kas attīstas dabīgi, ja ir piemēroti apstākļi. Zīmīgākais semināra atziņums bija, ka nacionālās pašapziņas trūkums Latvijā ir simptoms problēmai, kuŗas cēlonis ir atrodams nelabvēlīgos politiskos, sociālos un ekonomiskos apstākļos, kuŗus Latvijas pilsoņi jūtas nespējīgi ietekmēt.

Tāpēc ir jādoma, kā veicināt tautu pievērst uzmanību procesiem un darbam, kas veido un nostiprina valsti. Valstiskas domāšanas attīstību ir iespējams panākt ar konkrētu lietu darišanu. Nacionālā pašapziņas apgušana atrodas ideoloģiskā plāksnē. Valstiska domāšana ir saistīta ar atbildības sajūtu par visu, kas notiek valstī - ar aktīvu līdzdalību valsts dzīvē.

Latvijā visnopietnākais valstiskās domāšanas trūkums ir tur, kur tam vismazāk vajadzētu būt - Latvijas politiskā elitē. Tās trūkums šajā struktūrā rada arvien dziļāku "valdības" un sabiedrības atsvešināšanos. Mērauklas, pēc kuŗām tauta izvērtē valdības darbību, ir:

a) likumdevēju atsaucība uz tautas prasībām un interesēm un

b) valsts līdzekļu sadale, kas ir atbilstoša valsts vajadzībām prioritāšu kārtībā.

No vērotā mums nav bijis grūti secināt, ka Latvijas valdība nedarbojas savu uzdevumu augstumos. Protams, pēc pastāvošās politiskās sistēmas sabrukšanas, ir grūti no pamatiem celt pavisam jaunu pārvaldes struktūru ar ierobežotiem līdzekļiem, īpaši laikā, kad jaunā, globālā ekonomija un starptautiskā politika uzliek milzīgas prasības neatkarību atguvušām valstīm.

Vienalga, kā skatāties uz Latvijas centieniem tikt uzņemtai NATO un ES, šīs organizācijas spiež Latviju sakārtot likumdošanu, uzlabot tiesas aparāta darbību, nodokļu ienākumu pārvaldi un apkarot korupciju. Tas ir pozitīvi. Ar šī spiediena palīdzību Latvijā ir panākta lata stabilitāte, inflācijas samazināšanās, bezdeficita budžeta pieņemšana un iekšzemes kopprodukta pieaugums. Kā liecina pēdējo nedēļu ziņas, Latvija sāk arī aktīvāk apkarot korupciju. Par kukuļu ņemšanu Valmierā ir apcietināts tiesnesis un Rīgā - PID juridiskās daļas vadītājs. No tā varam secināt, ka Latvijas iesaistīšanās starptautiskās organizācijās ir viens no valstiskās domāšanas attīstīšanas stūrakmeņiem.

Skatoties uz ierobežoto valsts budžetu, ir grūti saprast valdības prioritātes, it sevišķi, ņemot vērā satraucošos datus par latviešu tautas attīstības problēmām. Nesen labklājības ministrs Vladimirs Makarovs paziņoja, ka, salīdzinot galvenos tautas veselības raksturojošos rādītājus deviņdesmito gadu sākumā un tagad, redzams, ka Latvijas iedzīvotāju veselības stāvoklis šajā laikā krietni pasliktinājies un ka, ņemot vērā nākamajam gadam veselības aprūpei plānoto finansējumu, lielas pārmaiņas tautas veselībā gaidīt neesot pamata. Par to liecina arī Pasaules Veselības Organizācijas dati, kas uzrāda, ka Latvija ir ierindojusies trešajā vietā pasaulē neārstējamās tuberkulozes pacientu skaitā. Traģiska ir arī statistika, kas norāda, ka 70 % Latvijas iedzīvotāju dzīvo nabadzībā un ka konkurējošā darba tirgū vajadzīgās kvalifikācijas neesot 52 % iedzīvotāju. Vēl svarīgi pieminēt pamesto bērnu daudzumu, kā arī faktu, ka par lielu naudu Latvijas bērni tiek adoptēti ārzemēs, speciāli ASV.

Tāpēc jājauc, kāda ir mūsu valdības vizija un tās darbības prioritātes? Vai vispār tādas ir?

Visu reizē, bez šaubām, nav iespējams saniegt - valdībai ir jātaisa gudras izvēles.

Lai veidotu modernu, dinamisku un uz panākumiem orientētu sabiedrību, kā arī celtu valsts konkurēt spēju pasaulē, ir jāiegulda tautas veselībā un izglītībā. Lai darītu to, ir nepieciešama attīstīta ekonomija, kuŗu sekmē demokrātiska un stabila politiska sistēma. Tādam vajadzētu būt valsts attīstības ceļam, bet Latvijā tā nav. Mums visiem ir jātrūkst gribas taisīt pareizos lēmumus, darīt pareizo lietu, izvēlēties.

Valstiskās vizijas trūkuma cēloņi ir arī meklējami sakropļotā parlamentārā sistēmā Latvijā. Partiju nedemokrātiskās struktūras un daudzums, skaidras ideoloģijas trūkums un proporcionālā vēlēšanu sistēma ir radījusi nedabīgu koalīciju valdību, kas neatbilst Rietumeiropas standartiem, bet atgādina Itālijas korumpēto politisko sistēmu. Latvijas koalīciju valdību nevieno valstiska domāšana, kur tautas vajadzības ir pirmā vietā, bet gan varas kāre un mantkāriba. Būt ministra krēslā nozīmē arī ieņemt labi atalgotu darbu kādā valsts uzņēmuma pārvaldē. Valsts līdzekļi tiek izšķērdēti ierēdņu šoferētām auto mašīnām, dārgām kabinetu iekārtām, miljonu latu vērtībā valsts iestāžu ēkām un citām luksusa lietām, piemēram, plānotai 4 miljoni latu dārgai sporta zālei Ventspilī.

Nepiedienīga ierobežoto līdzekļu iztērēšana ietekmē valsts lēno attīstību un palielina valdošās elites un valsts ierēdņu augstprātīgo rīcību un negatīvo attieksmi pret tautu. Kā Latvijas iekšpolitikā, tā ārpolitikā likumi tiek mainīti pēc pašizvēles. Labi piemēri tam ir: notikums Vairodes, kur dzelzceļa pašažieŗu satiksme tika pārtraukta bez bridinājuma, vai arī zemes nodokļa paaugstināšana, kas arī notika bez bridinājuma un ar atpakaļejošu datumu! Abi gadījumi izraisīja piketus, lielu preses uzmanību un noteikti mazināja jau tā vājo uzticību valdībai. Ja Liepājas-Vairodes līniju patieŗām neatmaksāŗas uzturēt, vai zemes nodokļa lielums nebija atbilstošs budžeta vajadzībām, va-

doŗām personām (valdībai) vispirms par šīm maiņām būtu bijis jāinformā sabiedrība, norādot pamatojumu nepiecieŗāmām maiņām un uzklāusot pilsoņu pretargumentus. Bet nekas tamlīdzīgs nenotika. Maiņas vienkārŗi tika izdarītas.

Politiskās elites augstprātība ir redzama arī vairāku politisko partiju darbībā, kur biedri tiek uzņemti tikai tad, ja tiem ir galvotāji un tie iztur 6 mēneŗu pārbaudi. Kāds Eiropas Savienības vēŗstnieks raksturoja Latvijas politiskās partijas kā "privātos klubus", kas darbojas uz "draugu būŗšanas" principa. Latvijas politiķi reti tiek ar saviem vēŗlētājiem un, neskatoties uz Ministru kabineta lēmumu, bieŗi vien neatbild uz vēŗlētāju sūdzībām un prasībām. Šī pieceja nav tikai demokrātiskās kultūras neizpratne, bet gan politisku smadzeņu trūkums. Proti, pievēŗŗot uzmanību saviem vēŗlētājiem, ievēŗojot pieklāŗības un sadarbības normas, politiķi sekmīgi var veicināt sabiedrības uzticību valstij un tās likumdevējiem.

Pretrunā ar valdoŗās elites nostāju pret tautu Latvijā ŗķiet tās pazemīgā un piekāŗīgā darbība ārpolitikā. Šajā jomā mūsu vadonī nepārtraukti konsultējas ar citu valstu un starptautisko organizāciju pārstāŗviem, uzklāusot viņu ieteikumus un kritiku, bet retu reizi aizstāvat savas valsts intereses. Tas neveicina Latvijas tēla pozitīvu attīŗtīŗšanu pasaulē. Raksturojot Latvijas centienus tikt uzņemtai ES, baltieŗu atbalstītājs ASV Pauls Gobles saka: "... ŗķiet, ka Latvija gaida, ka kāds cits atrisinās tās problēmas. Tas varbūt nav pareizs raksturojums, taŗu Latvija līdz ŗim nav atstāŗjusi iespāidu kā valsts, kas ir daudz sasniegusi."

Eiropas komisija ir norādījusi, ka Latvijas Ārlietu ministrija ir "jauna un neliela, kuŗas diplomāti ir nepieredzējuŗi". To apstiprināja Latvijas sarunu vedēji ar Krievijas diplomātiem par Latvijas/Krievijas robeŗām. Kamēr Krieviju pārstāŗvēja pieredzējuŗi diplomāti - organizēti, sakārtoti, Latviju pārstāŗvēja jauni, neprofesionāli Ārlietu ministrijas darbinieki, kuŗi savus dokumentus nēŗāja līdz plastikas maisiņos. PBLA piedāŗvāja Ārlietu ministrijai sameklēt lietpratējus, kas Latvijas diplomātu sarunām varētu apmācīt, bet ŗis piedāŗvājums palika neatbildēts.

PBLA uzdevumā izdarītā aptauja par sabiedrības politisko līdzdalību rāda, ka 70% aptaujāto ir lepni būt Latvijas pilsoņi, bet tikai 3% no tiem ņem aktīvu līdzdalību politiskos procesos, tas ir, piedalās vēŗlēŗšanu kampaņās, tiek ar valsts pārstāŗviem, paraksta petīcijas u. t. t. No tūkstots aptaujātiem neviens neuzrāda piederību kādai politiskai partijai! Uz jautājumu, kas nepiecieŗamības gadījumā jums varētu dot palīdzību vai atbalstu, 56% atbildējuŗi - radi vai draugi, bet tikai 10% teikuŗi, ka palīdzība varētu nākt no valsts.

ŗie dati apstiprina pretrunas tautā. Tā ir neapmierināta ar valdības darbu, bet nevēŗlās iesaistīties politiskos procesos, lai lietas mainītu.

ŗādu attieksmi izjutu, vadot politisko ievirzi 3x3 no metnē Gaujienā. Pirmajā dienā politiskā ievirzē piedalījās, galvenokārt, rietumnieki, jo "vietējos" ievirzes tema - *Vingrinājums atbildīgā pilsonībā*, ŗķietami, atbaidīja. Mans mēŗķis bija radīt izpratni par pilsoņu pienākumu iesaistīties politikā, lai valsts dzīve varētu augt. Uz tāfeles visu nedēļu stāvēja Franklina Rūzvelta citāts: "ŗaudis, kas saka, ka viņiem nav laika domāt par politiku, nesaka neko citu, kā to, ka viņi nav derīgi brīvai sabiedrībai". Dalībnieku skaits politiskā ievirzē pieauga ar katru dienu. Vispirms pārrunāŗām vārda "politika" nozīmi - valsts lietu zinātnē, vai valsts dzīves izpratnē, tad konstatēŗām, ka valstiska domāŗšana uin apzīpa bez politiskas darbības nav iespējama. Līdz nedēļas beigām ievirzes dalībnieku skaits bija dubultojies un noslēŗumā katrs dalībnieks uzņēmas

atrisināt vismaz vienu savas vietējās sabiedrības problēmu, iesaistoties politiskā darbā.

Liels šķērslis valstiskās apziņas izaugšanai ir tautas pieredzes trūkums organizēties, t. s., "spiedien grupās", kas ar savām metodēm var panākt problēmu atrisinājumu, pat likuma maiņu. Nevalstiskās organizācijas Latvijā aug kā sēnes pēc lietus, taču tās līdz šim nav aktīvi darbojušās tādā veidā, lai sevi pierādītu par spējīgām panākt izmaiņas Latvijas politiskā arēnā.

Atmodas laikā politiskā darbība Latvijā, tāpat kā trimdā, bija vienkārša - ar demonstrācijām un nacionāliem saukļiem mēs centāmies panākt Latvijas neatkarības atjaunošanu. Šodien esam daudz sarežģītākā situācijā, kas prasa jautājumu analīzi, mūsu prasību konspektīvu uzskaiti, izpratni par likumdošanas procesiem un efektīvas stratēģijas izvirzīšanu.

Latvijā trūkst pat zināšanu, kā kārtojamas vienkāršas, birokratiskas ietas, kā vēstuļu rakstīšana valdībai un citām iestādēm. Bieži vien vēstules ir grāmatas gaļumā, kurās rakstītājs tieši nepasaka savu vajadzību, ieteikumu vai ierosinājumu. Tādas raksta tauta, tādas - valdības pārstāvji. Nav brīnums, ka atbildes uz tām rakstītājs nesapem.

Lietas būtība ir - katras demokratiskas valsts attīstību, galvenokārt, veido tauta. Tā ievēl savus pārstāvjus un prasa no tiem atbildīgu darbību tautas labā. Šobrīd Latvijas valdības modelis ir greizs, jo tas saņem spiedienu no starptautiskām organizācijām un citu valstu valdībām, bet nesaņem nepieciešamo "pretdarbību" no parlamentārās opozīcijas (jo tādas nav) un sabiedrības, vienīgi šad un tad - no preses. Šis līdzsvara trūkums rada nereālu politisko situāciju, kurā Latvijas valdība ir atsaucīgāka ārvalstu prasībām, nekā savas tautas vajadzībām un interesēm. Ojārs Kehris, Ekonomistu apvienības prezidents, raksturo tautas un valdības valstiskuma apziņas trūkuma cēloņus, teikdams: "Latvieši ir bieži cietuši par savu uzņēmību - pie visām varām, bet pieticība un pazemība tiem ļāvusi izdzīvot vispār." Lai iegūtu nepieciešamo līdzsvaru valsts attīstībā, tautai ir skaidri un noteikti jāuzstāda savas prasības un aktīvi jāaizstāv savas tiesības.

Mums arī jājaūtā, kā ir ar mūsu - latviešu diasporas valstisko apziņu. Kā mēs iederamies Latvijas attīstības modeli? Ari mūsu sabiedrībā ir trūkumi, kas prasa analīzi.

Vārds diaspora ir atrodams ALA izdotā vārdnīcā. Tas nozīmē "izkļidināšanu" un tas attiecas uz tautas daļām, kas spējušas ilglaicīgi pastāvēt kā etniskas kopienas ārpus savas valsts, kā arī uztur kolektīvu atmiņu par traģēdiju, kas viņas izkļidinājis. Šis vārds nepatīk ārzemju latviešu daļai, jo tā ir vieglāk. Tas ir, tie vēlas cēli runāt, bet ne praktiski strādāt Latvijas valsts attīstības labā. Ilgos trimdas gadus latviešu organizācijas un to biedri veica pašizlīdzīgu darbu, audzinot nākošās paaudzēs latviskuma apziņu. Taču politiskais darbs ar vienu vienīgu ideoloģisko mērķi, atrautībā no valsts un tās problēmām ir radījis nereālu izpratni par to, kas ir mūsu prioritātes tagad, kad Latvija ir brīva valsts. Tāpēc mēs, diasporas latvieši, bieži vien esam pretrunā ar tautu Latvijā par Latvijas valsts prioritātēm tautas labklājības kārtošana.

Piemēram, laiku pa laikam man pārmet, kāpēc PBLA neizmanto savu ietekmi, lai pārliecinātu Latvijas varas iestādes atjaunot Endzelina pareizrakstību. Atbilde ir vienkārša - tautas vairākumam šis jautājums pagaidām nav aktuāls. To esmu pārbaudījusi runājot ar radiem, paziņām un 3x3 dalībniekiem. Valodas pareizrakstība interesē valodniekiem, bet tautai tā pašlaik ir mazsvarīga. Otrs piemērs ir dažu trimdinieku pārliecība, ka Baltās grāmatas izdošana veicinās okupācijas seku likvidēšanu - tā atbrīvos mūs no krievu kolonistiem, atgūs Abreni un piespiedīs Krieviju kompensēt Latviju par finansiāliem zaudējumiem.

Baltā grāmata, kurā ar dokumentāciju ir pierādīti okupācijas laikā Latvijai nodarītie pārkāpumi, ir svarīga vēsturiska liecība. Tā ir jā sagatavo un jāizdod Latvijas valdībai oficiālā līmenī. Bet arī tad, tā maz iespaidotu citu valstu pieeju mūsu problēmām. Informācija par Baltijas valstu okupāciju jau tagad ir pieejama. Visos oficiālos starptautiskos ziņojumos ES, ANO un citur, gandrīz vienmēr ievadrakstos tiek minēta Latvijas nelikumīgā okupācija, deportācijas, PSRS darbinieku iepludināšana Latvijā un valsts rusifikācija.

Nesen piedalījos Harvardas Universitātes rīkotā simpozijā, kur iepazinoties ar personām, kas pēta aukstā kara archīvus, ieskaitot Padomju Savienības. Pēdējie pagaidām ir tikai krievu valodā. Starp tiem atrodas arī KGB darbība okupētā Latvijā. Valstīm, kas vien to vēlas, šī informācija ir pieejama. Informācijas netrūkst. Trūkst valstu valdību politiskā griba reaģēt uz Latvijas (Baltijas) okupācijas jautājumiem tāpēc, ka laiks ir gājis uz priekšu un ir citas problēmas pasaulē, kas tagad ir aktuālākas, piemēram, Bosnija. To apstiprināja Holandes vēstnieks PBLA sēdes laikā, atbildot uz jautājumu, kāpēc Holande nepalīdz izvest krievu okupantus no Latvijas, jo tā zin, cik holandiešiem grūti gāja vācu okupācijas laikā. "Tas bija toreiz, tagad ir citādi," viņš norādīja.

Rietumu latviešu prioritātes, kā sakārtot Latvijas valsti ir savā raksturā nacionālpolitiskas. Es nesaku, ka tas nav svarīgi, bet, ņemot vērā tautas kritisko sociālo stāvokli, mūsu ierobežotos līdzekļus un darba spēku, ir grūti piešķirt naudu grāmatu izdošanai, pieminekļu celšanai un citiem līdzīgiem projektiem.

Austrumos dzīvojošo latviešu sabiedrības, it sevišķi tā, kurā senči izceļoja 19. gadsimtenī ekonomisku apsvērumu dēļ, nav politizēta un tāpēc tai ir vieglāk saskaņot savas intereses ar Latvijas valsts prioritātēm. Viņi uzskata diasporas programmas izveidošanu par savu galveno mērķi un uzstāda trīs prasības, kas visas saistās ar latvietības saglabāšanu. Tās ir: atvieglot Krievijas un citu NSV valstu latviešiem noteikumus Latvijas apciemošanai, sagādāt latviešu valodas skolotājus un veicināt kultūras izmaiņas.

Katra no latviešu tautas daļām ir ieinteresēta savu vajadzību apmierināšanā, un tas ir normāli, bet latviešiem pasaulē ir jāatrod "zelta atslēdziņa", kas palīdzēs mums kopā veikt darbu Latvijas valsts labā. Mums ir jāmacās atraisīties no plāniem un idejām, kas neatbilst Latvijas valsts attīstības prioritātēm. Mums ir jārada jauni sadarbības modeļi. Notikumi pasaulē attīstās vēja ātrumā, bet mēs Rietumos joprojām cināmies ar jautājumiem, ka mūsu sabiedrībai ir ērti un saprotami, bet Latvijas valstij ir maznozīmīgi.

Mūsu uzdevums ir labāk iepazīties ar latviešu tautas attīstības problēmām, Latvijas valsts prioritātēm un ielikt savus līdzekļus un darba spēku programmās un projektos, kas sekmēs latviešu tautas fiziskās un garīgās veselības uzplaukumu.

PBLA jau trešo gadu par savu galveno projektu ir izvirzījusi Ģimenes atbalsta koordinācijas centru, kas gādā par ģimeņu garīgo veselību un blakus rezultātā liek pamatu valstiskai domāšanai. PBLA arī gādā par demokrātijas attīstības veicināšanu Latvijā, publicējot rakstus Latvijas presē, kā arī latviešu tautas kopības pasaulē saglabāšanu, organizējot un iesaistot PBLA darbā arī Austrumos dzīvojošos latviešus. Ar šo darbību mēs esam panākuši Latvijas valsts iestāžu un sabiedrības uzmanību. Personīgi ceru turpināt darbu politiskā ievirzē 3x3 nometnēs Rēzeknē un Mazsalacā un arī plānoju organizēt politiskā aktivisma seminārus visā Latvijā.

Nav tā, ka izpratne par valstiskuma apziņas nepieciešamību Latvijā visiem ļaudīm ir vienaldzīga. Lēdurgā pa-

gājušā vasarā vairāk nekā 200 cilvēku ar entuziasmu un mīlestību nevien apliecināja latviskās ģimenes spēka nepieciešamību, bet nodibināja demokrātisku organizāciju ar mērķi turpināt pašpalīdzības darbu.

Jāzēpa Vitola iemīļotā Anniņmuižā, Gaujienā, pulcējās pāri par 300 3x3 nometnieku no Austrumiem, Rietumiem un visas Latvijas, lai vienotībā izteiktu savu apņēmību palīdzēt Latvijai augt un veidoties. Nometnes pēdējā vakarā, apklustot bišu sanāšanai un iestājoties smaržīgai Latvijas vasaras naktij, muižas celiņus nospraudām ar simtiem sveču, kas izveidoja zvaigžņu, vai Dieva ceļu. Tas simbolizēja cerību pilno Latvijas nākotni.

Tomēr mani visvairāk ir iepriecinājusi 17 gadus vecā Alūksnes ģimnazista un 3x3 politiskās ievirzes Gaujienā dalībnieka Andra Amantova vēstule, kurā viņš raksta: "Atgriežoties no 3x3 nometnes, es runāju ar saviem klases biedriem par mūsu patriotismu un nacionālās pašapziņas jautājumiem. Es kandidēju uz ģimnazijas skolēnu domes priekšsēdētāja pienākumiem un mani ievēlēja. Esmu apņēmies, ka mēs, skolas dome, tiksim tālāk par atpūtas vakaru un balliņu organizēšanu. Es gribu vadīt tādas domes darbu, kas spēj raudzīties tālāk par savas skolas logiem. Gribu veicināt skolas un pilsētas pašvaldības sadarbību, lai mēs zinātu, kādas ir mūsu iespējas pilsētas dzīves veidošanā. Man ir prieks sacīt, ka mēs, skolas jaunieši, patiešām, gribam darboties."

Latvija un latvieši - tie esam mēs, drusciņ vairāk nekā pusotra miljona cilvēku visā pasaulē, ar labām un sliktām īpašībām. Katrs esam atbildīgs, ne tik vien par latviskuma saglabāšanu, bet arī par valstiskās apziņas celšanu sevi, savā ģimenē un sabiedrībā. Nikolajs Kalniņš mūs uz to aicina savā dzejā:

Kā te, tā tur

Mums jāiztur!

Ne vainas vien meklēt, apsūdzēt, šķelt,

Bet palīdzēt, veidot un celt!

Uz citiem ceļiem tikai naidnieki bīda:

Tie apmelo, musina, kopā mūs rīda,

Tie gaida, kad divpadsmitā stunda sitīs

Un Latvija kritīs,

Bet mēs Viņu - spītējot visām mokām -

Pacelsim dzīvu uz savām rokām!

Šajā 18. novembrī sekosim Andra Amantova ieteikumam, mēģināsim raudzīties tālāk par "savas skolas logiem" uz Latvijas nākotni. Stiprināsim mūsu gribu darboties tās labā. Ieskatīsimies sevi paškritiski un vaicāsim, vai domājam un darbojamies Latvijas labā tādā limenī, lai palīdzētu Latvijas valstij, vai tikai tādā, kas mūs pašus apmierina? Vai pilnībā izmantojam visas iespējas, kādas neatkarība mums sniedz? Tas ir grūts uzdevums. Tomēr tas ir vienīgais veids kā pārvarēt mūsu pašreizējo attiecību krīzi ar Latviju.

Šodien, svinot mūsu valsts svētkus, man ir viena viena vēlēšanās - lai latvietis Latvijai un latviešiem būtu uzticīgākais draugs, stiprākais balsts un lielākais labvēlis!

Dievs, svētī Latviju un mūsu darbu tās labā! □

Vaira Paegle

FORUMS: vērojumi, pārdomas, piezīmes

VOLTĒRA BANDU BĒRNI

Jau 1948. gadā Hanna Ārente (Hannah Arendt) uzdrošināja vilkt paralēles starp Staļinu un Hitleru, sacidama (The Origins of Totalitarianism, 463. lpp.), ka abus vieno pārvienkāršota Darvīnisms (tautu rasisms) un Maksisms (ražošanas vēsturē) sludināšana. Tādējādi viņa bija pirmā, kas runāja par brūno un sarkano fašismu. Šo temu 30 gadus vēlāk turpina franču kultūrfilozofs Bernards Lēvi (Bernard-Henri Levy), kas savas grāma-

tas Barbarism with Human Face ievadvārdā saka: "... Es esmu ārlaulības bērns, dzimis nešķīstajā fašisma un Staļinisma kopībā... Vienīgā patiesā revolūcija, ko es pazīstu un kur slēpjas šī gadsimta kauns, ir Nāci sērga un sarkanais fašisms.. Hitleres nemira Berlīnē. Viņš uzvarēja tos, kas teicās uzvarējuši viņu, ieņērdams Eiropu karā. Staļins nemira Maskavā, nedz arī XX kongresā. Viņš ir šē, starp mums, slēpdamies tās vēstures ēnā, kurā viņš vēl vienmēr rēgojas un ko viņš virza savos ārpriekšējos...". Vēl pēc 20 gadiem amerikāņu augstākā autoritāte komūnisma vēsturē, Richards Paips (Richard Pipes) saka, ka tagad Kremļa dokumentos ir atklāti plaši materiāli par Maskavas un Berlīnes sadarbību, kas sniedzas līdz 1933. gadam, jo vācu dokumentācija par to esot iznīcināta (Būtu interesanti uzzināt, kas diskriminējošos dokumentus būtu iznīcinājis - vāciešu dabā tas jau nav!). Savā grāmatā Three Whys of the Russian Revolution, 7. lpp., viņš saka, ka "...vācu vēsturnieki ir pret jebkādu komūnisma pagātnes kritizēšanu, un sprāgst vai no ādas ārā, ja tiek vilktas kādas paralēles starp nacionālsociālismu un komūnismu."

Mūsdienās šo šķietami paradoksālās sadarbības ēnu, vēl tālāk sniedzoties, rāda Sōls (John Ralston Saul), it sevišķi, savā grāmatā Voltaire's Bastards. Latviski šīs grāmatas virsrakstu varētu tulkot - *Voltera Bandu Bērni*, kas izsaka Sōla domu vēl labāk nekā oriģinālā; jo Milenbacha vārdnīcā *bandas* un *bandu bērnus* izskaidro no vienas puses kā ārlaulības bērnus (angliski - bastard), bet no otras puses par bandām runā kā par peļņas un pat kā kriminālām organizācijām. Ir ļoti zīmīgi, ka Milenbachs šī vārda vienam lietošanas veidam dod pavisam politisku piemēru: ... *ar tautību dzīt bandas*.

Sōls par politiskās sadzīves bandu bērniem uzskata korporatiskās valsts iekārtas organizācijas, kas, viņa uztverē, atkal ir krāšņi sazēlušas Rietumu zemēs. Mēs tās atceramies no Latvijas laikiem, kā kameras (Darba, Lauksaimniecības un c. kas darbojās līdztekus valdības ministrijām.) Kameras netiek ievēlētas, tās nav padotas parastajam demokratiskajam procesam. Visprimitīvākajā veidā tās rada pati valdība, sevišķi autoritatīvā, kāpēc arī kameru sistēma saistās ar fašismu, ko pirmais šajā gadu simtenī izveidoja Musolini. Korporatisma ideoloģijas pamats ir neapmierinātība un neuzticība tradicionālajām valdībām - kā republikāniskajām, tā arī monarhistiskajām - ko mēs arī labi atceramies. Tāpat kā kreisā un labējā kultūras kritika grāva valsts autoritāti šī gadsimta sākumā, tā tagad valsts likumdošanas pamats tiek grauts, pasludinot suverēnitāti par novecojušu politiskās varas formu. Suverēnās nacionālās valsts likumdošanas vietā tiek proponēta uz līgumiem balstītā internacionālā dekrētu sistēmā, kas, šķietami, būtu demokratiskās sistēmas jauns progress solis. Sōls, tomēr, saka, ka te atkal parādās vecais korporatisma veids, jo šie jaunie iestādījumi nav tautas vēlēti orgāni.

Viens no tādiem mūsdienu korporatisma izpausmes veidiem parādās, t. s. "nevalstiskās organizācijās" (Latvijā) - *Non governmental organizations*, saīsinājumā NGO. Šīs organizācijas ar savu divaino vārdu, radās pavisam nesen, pēkšņi un pavisam gatavā formā, izkāpjot kā Atēna pilnās bruņās no Zevas galvas. Patiesībā taču ikvienu organizāciju, kas nedarbojas tiešajā valsts dienestā, kā baznīcas, bankas, slimnīcas, varētu ieskaitīt jaunajā nevalstiskuma vai nevaldības klasē, tomēr tas netiek darīts. Jaunajam NGO ir kāda netieša pretenzija uz valsts varas funkcijām. Latviski tad jau labāk būtu runāt par *pavalstiskām* organizācijām, kaut arī tās biežāk darbojas kā *pārvalstiskas* organizācijas. Cik neveikls ir šo organizāciju nosaukums, tik veikla tomēr ir viņu darbība, jo tās ir panākušas, ka viņu darbību, tieši vai netieši, apmaksā tās pašas valdības, kuru funkcijas šīs organizācijas mēģina ierobežot un traucēt. Tās, kā jau visas fašistiskās organizācijas, ir mācējušas likt sevi pieņem kā nepieciešamu politiskās civilizācijas funkciju, kaut arī neviens tās vēlēšanu ceļā nav iecēlis.

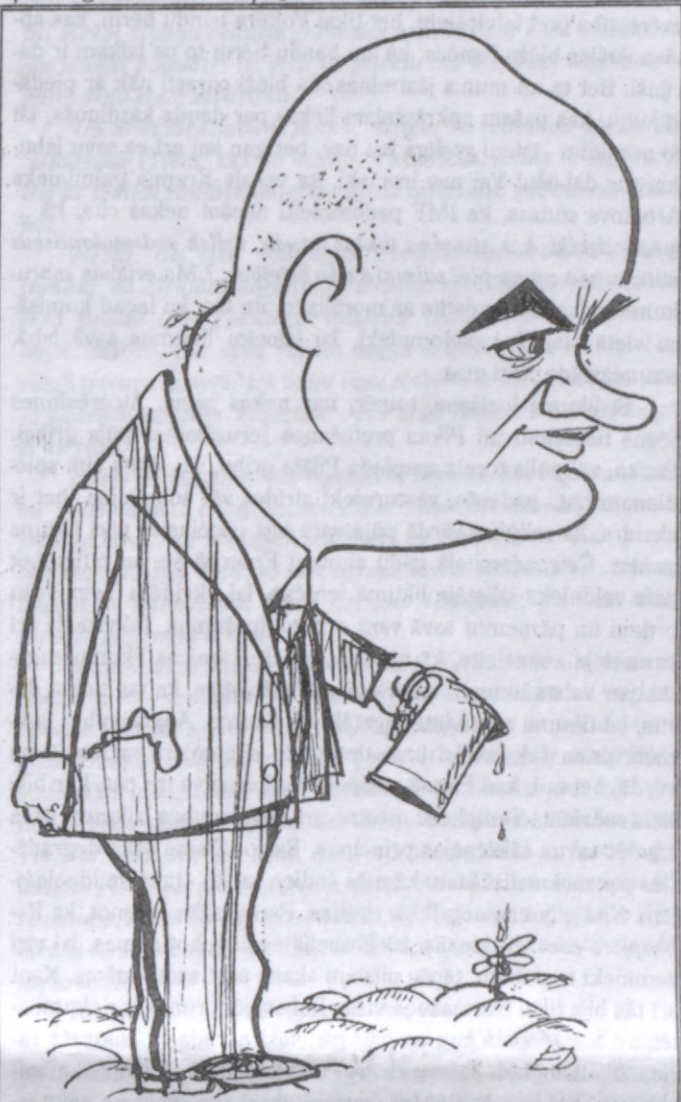
Sōls domā, ka mūsdienu korporatisms nav attīstījies no apgaismības laikmeta principiem, tāpat kā brūnā un sarkanā fašisma organizācijas patiesībā darbojas pretim apgaismības laikmeta garam. Racionālisma un progress gars, ko Voltērs un viņa laika biedri lietāja baznīcas un valsts kritikai, ir pagājis no viņa ideoloģisko bandu bērnu izpratnes. Šie bandu bērni lietā pārvienkāršotas frazes tukšai - bet ne mazāk ietekmīgai - propagandai. Voltērs bija kritizējis baznīcas un valsts darbu, bet ne autoritāti. Voltēra laiku apgaismības mācība skatīja pasauli plašākā

tvērumā, to laiku racionālisms zināja savas robežas. Tā laika lielais fiziķis Ņūtons bija sarakstījis tikai vienu fizikas, bet 20 metafizikas grāmatu, bet kurš tās vairs saprot? Mēs visi pazīstam Leibnīca darbu matemātikā un filozofijā, bet esam aizmirsuši viņa lomu 17. g. s. *Rozenkranceru Apgaismības* kustībā, kas jau toreiz kritizēja mechanistisko materiālismu. Mūsdienu bandu bērnu racionālisms ir kļuvis par tukšu racionalizēšanu un progress par vienkāršu iepriekšējo paaudžu moralitātes noliegšanu. Laiks ne vienmēr tek progressa ceļā. Vai tieši mēs, latvieši, nesam pieredzējuši, ka laiki un ļaudis mainās nevien uz augšu, bet arī uz leju? Bet vai mēs paši arī nebijām pametuši savu apgaismības laikmeta vectēvu liktās laipas? Tas mums būtu jāapzinās, ne lai pie senajiem principiem bezkritiski atgrieztos - jo tieši šī kritika bija apgaismības laikmeta dzinējspēks - bet lai tos tālāk apdarinātu un tā būtu savu senču mantojuma cienīgi bērni, ne bandu bērni.

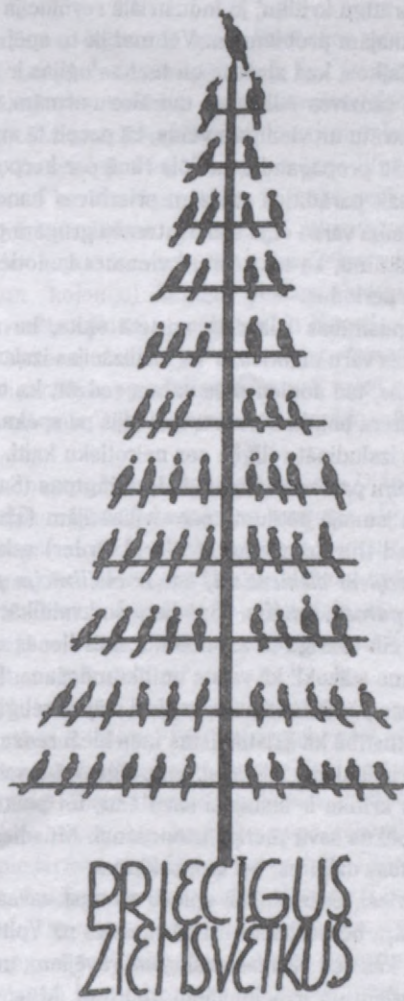
Šī pārvienkāršotā primitīvā bandu bērnu domāšana ir pārsviedusies arī uz sadzīves, kultūras un politiskajiem laukiem. Demokrātiju mēs skatām kā valdības vēlēšanas statistisku procesu. Sōls norāda, ka demokrātijas saknes sniedzas daudz dziļāk, ka tās ... *sniedzas uz tiem laikiem, kad Eiropas ziemeļu zemēs vēl brīvi ļaudis dzīvoja lielgimenes un saimēs. Šis laikmets izbeidzās līdz ar Romas bojā eju, un par to mums ir visai maz ziņu...* Mums, latviešiem, par to ziņas, protams, ir, kā to liecina dainas, kam tieši šis laikmets bija zelta laikmets un kas ļāva mums saglabāt ģimenes un saimes kopību arī tad, kad garajos kļūstu laikos mums nedz savas valdības, nedz arī reliģiskās tradīcijas vairs nebija pieļautas. Te sakņojās mūsu pārvalstiskā organizācija, kas gan nebija korporatiska, jo nepretendēja uz citu kopieņu varas avotiem. Mūsu gara mantas liecina par to pašu, par ko runā Sōls, t. i., par seno sadzīves trejdalījumu, kas ir saglabājis skaidrā formā, jo sevišķi indoeiropiešu mitoloģijā: 1) valdnieka kā likumdevēja un militārā sarga, 2) priesterā kā reliģiskās un morāliskās tradīcijas paudēja un 3) ģimenes un saimes kā saimnieciskās ražošanas pamatvienības privilēģētās funkcijas. Šīs funkcijas līdzsvaro viena otru, un tur, kur šī trejdalība sabrūk, uzliesmo kailā vara. Eiropā ģimene un saime pamazām savu privilēģēto lomu zaudēja valsts un baznīcas varas spiedienā. Sōls norāda, ka lielģimenes ietekme Skandināvijā un Vācijā toinēr saglabājas, t. s., brīvļaužu privilēģija, kas vēlāk, sevišķi pilsētās, kļūva par pamatu ģildēm. Un tieši uz ģildēm savu ideoloģiju balstīja arī korporatīvā valsts iekārta, kurai tiesības uz to tomēr nebija, jo bija reducējusi valsts likumdošanas iekārtu uz dekrētiem un reliģisko tradīciju pasludinājusi par novecojušu māpīcības formu. Tā ir Sōla teze. Arī mēs, latvieši, bijām nevien savas kultūras bāra bērni tad, bet, diemžēl, esam kļuvuši bandu bērni tagad, tomēr tieši te ir meklējama mūsu politiskās sadzīves atslēga. Tāpēc būtu aplam noliegt jauno pavalstisko organizāciju lomu tikai tāpēc, ka šīs organizācijas šur tur ir kļupušas, bet mums jābūt skaidrībā par korporatīvajām tieksmēm varas kāro vadoņu rokās. Arī mūsu tautiskā atmoda būtībā bija šāda pavalstiska kustība, kurās problēmas radās jaunās valsts varas robežu meklēšanā. Nekaunināsimies šē nevajadzīgi, jo tieši tie, kas sakās esam demokrātisko formu dzemdinātāji, patiesībā darbojās tikai pavisam slēgtu kopību rāmjos: Amerikā tikai pagājušā gadsimta beigās tika pasludinātas vispārējās vēlēšanu tiesības, pie tam vēl vienīgi baltajiem vīriešiem, un Anglijā tāda vispārīgā vēlēšanu sistēma parādījās tikai vienlaikus ar mums pašiem, t. i., pēc I pasaules kara. Mēs visi esam līdzīgi sava laikmeta bērni, kaut arī vienu laiku iepriekšējo audžu bandu bērni.

Sōls atgādina, ka korporatīvā sistēma ir brīvļaužu sistēmas sakropojums. Ja arī sendienās brīvļaužu starpā formāla vēlēšanu sistēma nepastāvēja, tad tomēr tur pastāvēja kopēja doma, kas mūsdienās, protams, varētu parādīties vēlēšanu ceļā. Korporatīvā sistēmā kopēja doma neparādās demokrātiskajā normās, jo šī kopējā doma ir propagandistiskās varas produkts. Sōls, protams, nesaka, ka mūsdienās valdītu korporatīvā sistēma savā primitīvajā, fašistiskajā veidā - ar uniformām, parādēm un rasisistiskiem varas saukļiem, bet tāda vienmēr nebija arī vecajos laikos. Viņš rāda, ka valsts pārvalde ir kļuvusi tik sarežģīta, saimniecisko interešu un internacionālo nolīgumu saistīta, ka tā ir sākusi skaldīties, sadrupt - Marksa pareģojuma ēnas! Augstākais, ko mūsdienu politiķi spēj, ir neklupt interešu grupu savstarpējās intrigās. Tās interešu grupas, kas spēj saistīt ap sevi plašākas masas, vai nu idejiskās, reliģiskās vai etniskās, pro-

tams, ir neatsverams balsts ikvienās vēlēšanās. Netiešā kārtā tādējādi arī paši vēlētaji zaudē savu izšķiršanās brīvību. Ministru kabineti un valdības departamenti darbojas speciālu padomnieku paēnā, kas, savukārt, par savu labā un jaunā mērāuklu pieņem regulāro vakara ziņu pasludināšanu.

Dzejnieks Al. Čaks uz bruģa audzē puķes

Mēs varējām lasīt Jāņa Kučinska LZS sniegto referātu, kurā viņš rāda šāda katastrofāla stāvokļa attīstīšanos arī Latvijā. Arī tur darbojas padomnieki, kas, neviena nevēlēti, neprasīti paši sev maksā algas no ļaužu kabatām, lai šos ļaudis padarītu vēl nabagākus un morāliiski satriektus. Un tomēr tā nav globāla sazvērestība pret latviešiem, bet tikai Voltēra bandu bērni, kas apvienojušies blēžu bandās, kā jau bandu bērni to pa laikam ir darījuši. Bet te nu mums jāatminas, ka blēži parasti nāk ar piedāvājumu, kas pašam apkrāptajam liekas par daudz kārdinošs, lai to noraidītu - īsteni godīgs jau nav, bet gan jau arī es savu labumu tur dabūšu! Vai nav ironiski, ka vecais Kremļa galminieks Arbatovs sūdzas, ka IMF padomnieki neesot nekas cits, kā ... *'neo-boļševiki, kas atsavina tautas naudu, uzliek nedemokrātiskus noteikumus un apspiež saimniecisko brīvību'...*? Materiālais sabrukums ir dzelžaini saistīts ar morālisko, un tas, ka tagad komisāru vietā stājušies padomnieki, lai izlocītu likumus savā labā, mums palīdz visai maz.

Šī likuma locīšana, tomēr, nav nekas jauns. Atcerēsimies Jēzus tiesāšanu un Pilota pretošanos Jeruzālemes pūļa gribai. Par to, vai pūlis toreiz apspieda Pilāta gribu, vai Pilāts šim spiedienam pats padevās, vēsturnieki strīdas vēl šobaltdien, bet ir skaidrs, ka reliģijas vārdā pūļa vara bija pacēlusies pāri likuma garam. Četrpadsmitajā gadu simtenī Francijā ne jau pūlis, bet pats valdnieks izlietāja likuma ieročus, lai likvidētu Tempļiešu ordeni un pārņemtu savā varā ordeņa īpašumus. Inkvizīcija arī jau nebija nekas cits, kā centieni pacelt Baznīcas likumu augstāk par valsts likumu, uz ārieni gan dižojoties, ka tas tiekot darīts, lai tikumu nostādītu augstāk par likumu. Apgaismības laikmets prata Inkvizīcijai pretoties gadu simteņiem racionālisma vārdā, bet tad, kad Parīzē noripoja ķēniņa galva tur pat, kur bija ticis sadzināts Tempļiešu mestrs, arī Apgaismības laikmets sāka zaudēt savus sākotnējos principus. Racionālisms sāka degradēties par racionalizēšanu: kā mēs šodien sacītu - tukšām ideoloģijām. Kad giljotīna negribēja rimties, Parīzē sākabaumot, ka Robespjērs esot izrēķinājis, ka Francijā nepietiekot zemes, lai visi zemnieki to dabūtu, tāpēc pilsoņu skaits esot samazināms. Kaut arī tās bija tikai baumas - jo visas Robespjēra runas ir dokumentētas - tomēr šāda bauma pati par sevi norāda tā laikmeta racionālisma loģiku. Krievu rīcība - un vācu plāni - Latvijas kolonizēšanai tikai pasvītrot šādas 'reālpolitikas' racionālisma saknes. Te parādās Voltēra bandu bērni.

Voltēra bandu bērni vairs nebija spējīgi turpināt valsts un likumdošanas saprātīgu kritiku, jo industriālā revolūcija bija nākusi ar savām jaunajām problēmām. Vēl mazāk to spēj šie paši bandu bērni šais laikos, kad zinātne un tehnoloģijas ir tālu aizsteigušās priekšā sadzīves ētikas un morāles normām. Likums ir sabrucis par dekrētu un vienīgais veids, kā pacelt tā autoritāti, ir ar skaļu un tukšu propagandu. Ja Sōls runā par korporātisma varu, tad te jau sāk parādīties pavisam primitīvas bandas, faskas, t. i., vecā fašisma vara - ciņa starp interešu grupām pārņemt savā varā valsts likumu, kā tas vēsturē vienmēr ir noticis civilizāciju sabrukuma periodos.

Kaut arī apgaismības laikmeta norietā šķita, ka racionālisms, pret baznīcas varu cīnoties, ir no civilizācijas izslaucījis visas reliģijas paliekas, tad šodien mēs varam redzēt, ka tas - palīdz Dievam - Voltēra bandu bērniem nav bijis pa spēkam. Freidam nav izdevies izsludināt reliģiju par neirotisku kaiti. Harvardas politisko zinātņu profesors Zāmuēls Hantingtons (Samuel P. Huntington) savā jaunajā pētījumā par civilizācijām (The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order) saka, ka ... *no visiem objektīvajiem olementiem, kas ir civilizāciju pamatā, vissvarīgākais ir, parasti, reliģija*. Viņš lieto šo kvalifikāciju - *parasti* - jo reliģija, cik svarīga tā arī nebūtu, mūsdienās tomēr ir tādā pat sabrukuma stāvoklī kā valsts un likumdošana. Reliģijas kultūrkritiķi sūdzas par fanatismu, kas bieži stāties reliģiju vietā. Pat tik remdenā kustībā kā kristiānisms mēs bieži redzam vadošajā lomā, t. s., kristiānisma labējo spārnu. Ilgstošā apgaismības laikmeta reliģijas kritika ir atstājusi savu ēnu, un politiķi bieži lietā reliģiskos spēkus savu mērķu īstenošanai. Mūsdienu fanātisms nav pārliecības dziļums, bet gan seklums.

Arī mēs, latvieši, esam bijuši spiesti pamest savas klausu laiku dainiskās bāra bērnu laipas un pārmesties uz Voltēra bandu bērnu laipām, kas ved pāri fašistiskajiem rāvējiem, un mums jāreķinās ar smagiem un irracionāliem upuriem. Mūsu vienīgā cerība ir tā, ka visa šī irracionālisma vērpēte griežas ap, t. s.,

Rietumu kultūras centriem, bet ka tie nav vienīgi, kas cilvēces attīstību ved uz priekšu. Labāk sakot, mēs nedrīkstam runāt tādus geometriskos pārvienkāršojumos, kā centri, apgabalī, posmi. Tāpat kā fizikā kvantumteorijā nerunā vairs par elektroniskām masām, kas griežas orbitās ap kādiem centriem, bet gan par vienlaikus eksistenci dažādos laika un telpas līmeņos, arī sadzīvē un kultūrā mēs tikai pinamies paši savās hipotēzēs, ja skatām lietas kā viengabalainas politiskas masas, kas mehāniski vērpjas ap kādiem vadošiem centriem. Rietumi un Austrumi, renesancē un feodālisms, liberalismis un socialismis, ir pārvienkāršojumi, kas mulsina; arī Voltēra bandu bērni un dainiskie bāra bērni.

Protams, ka tas mūs neglābs no briesmām - varas vērpētes griežīsies tāpat ap mums kā vētras vērpētes un apdraudēs tāpat arīdzan. Varbūt mēs spēsim mazliet veiklāk no tām paglābties, bet varbūt, ka arī nē. Un tomēr mēs ikviens - kā indivīdi, ne tikai kā piederīgie pie sadzīves kopienām vien - būsim spējīgāki vismaz labāk saprast to, kas patlaban mūs vēl mulsina. Tādējādi mēs paši būsim izcēlušī sevi ārā no bandu bērnu kārtas, līdzīgi kā Bernards Lēvi, redzēdams, ka ir bijis ... *ārlaulības bērns, dzimis nešķīstajā fašisma un Staļinisma kopībā*. □

Imants Steprāns

RĒĶINI RUDENĪ

Vēla rudens darbu trauksmē tomēr iesprauca vasarā nepabeigtais, nenokārtotais, pāri palikuši notikumi ... tie var būt patīkami, var izraisīt nopūtas ... un tad kā nesamaksātus rēķinus tos jānēsā līdz, jāpagroza, jāapdomā. No tiem nevar atkristies, tie neatkāpjās gluži kā atmiņā sen ierakstīti radio 'spices' meldiņi. Variantus atkal un atkal uzvanda prese...

... Un notika tā, ka uz to pašu hokeja nometni dēlu bija atvedis mans židu izcelsmes draugs. Mēs jau pāris gadus kopā Ontārio arēnu priekštelpās lāpām pasaules problēmas, kamēr puiķas trenējas - abi spēlē pilsētas vienībā - un visumā, jāsaka, esam vienis prātis (ar prāvu cinikas piedevu) daudzos jautājumos. Varbūt saskaņā izveidojusies tāpēc, ka viņš Montrealā 2 gadus pēc manis apmeklējis to pašu vidusskolu; kopēji mums atmiņā kā ikoni palikuši tie paši skolotāji, 'ieskatītas' tās pašas gaitenī 'princeses'; cienījām tās pašas baranku bodes, esam sēdējuši tajos pašos restorānos, rajona ķīniņu dubultprogrammās... nu, ar franču vārdu sakot, jaunības formējošā 'milieu' bija stipri līdzīga. Līdzīgs arī skumjais vērtējums par Kvebekas separatistu 'tumšo pusi'. Turklāt, sarunās nav kā ar katru caurmēra angli vienmēr jāskaidro 'multikultūralais mantojums'. Bet šoreiz jūtu, ka viņš atkal grib runāt par 'to', jo nesen kopēji mums apziņā arī tika ierakstīts nesmuks skats televīzijas ziņās: ar lielu troksni no Toronto izraida vienu vecu kaķa noziedznieku, latvieti.

"Nu, ko par to saki?"

Viņš zin, ka esmu latvietis, to neslēpju... patiesībā pārrunas par 'etniskumu' mums bijušas interesantākās, piem., par temu: kā fanātiski iekurina naidu, kas vienkāršus cilvēkus aizrauj mežonības (etniskas, reliģiskas 'tīrības') darbos. Čehija, Bosnija, Īrija, Indonēzija (Timora), Srilanka, Tibeta, Ēģiptes un Alžērijas 'fundamentālistu' terrors... pie tam vēl tekošie grieķu-turku, židu-arābu, bezgala Āfrikas cilšu strīdi, imigrantu grautiņi Vācijā, Francijā... kur nesen ronišu aizstāvei Brižitai Bardo piespriests sods par musulmu nonicināšanu. Mūsdienīgu piemēru netrūkst. Modernais cilvēks savā gara apziņā nav neko daudz audzis, neuzraudzīts ar spalvas, Interneta un vāles palīdzību momentā var ķerties pie senu rēķinu 'taisnošanas'. Bet ... kuriozi: atbildības sajūta, atvairošanās vienmēr pienāk ar lielu nokavēšanos, piem., nupat Romas pāvesta par Francijas protestantu (hugueniotu) slaktēšanu, šeit nesen valdības par japāņu izcelsmes pilsoņu internēšanu, iezīmiēšu bērnu aprādāšanu 'reliģiskās' skolās, un tā joprojām. Izlīgumi, piem., pag. gadā čehu-vācu sakarā ar II kaķa pārestībām, tādi... stīvi, neapmierinoši, nepilnīgi, diplomatu bodītē sacepti. Neviens tāds retro 'žēl' plāksteris upuriem neatdzīvinās. Jaunas paaudzes par 'veciem grēkiem' negrib zināt.

Bet minētā gadījumā efektīvi organizētais mūsu sabiedrības replikai, kā parasts, izpaliekot - kamēr židu runas vīri savējo konsekvēnti lej un lej - katram atsevišķam latvietim jāatbild, kā vien padodas. 'Neko daudz', pasaku. 'Sen esam vienojušies, ka

vainīgos - visus vainīgos, bez izņēmuma - jāsoda. Bet tik ilgi to nolaist nav labi. Kur 50 gadus kavējušies izmeklētāji? Tagad lietui vairāk tāds medību, atriebības paskats...

'Bet, klausies, vaina taču ir?' Viņš arī zin - no manas puses sniegtas 'baltiešu nelaimīgās vēstures stundas' - ka tiri labi saprotu *acs pret aci*, lai cik 'politiskas pareizības' laikos tādu stāju cenšas notēlot kā 'negaumīgu'... jo, re, 'sabiedrība vainīga', 'apstākļi to izraisījuši', 'bija provokācija', 'klausīju pavēlēm',... un 'iesim tālāk', notušušim, sadzīvosim, ka tik neatklājas kaut kas īsteni nepatīkams. Bet - kur morālais? Kāpēc grāvi iebraukusi *personīgu* atbildība? Vai mūsdienu glumo lideņu priekšzīme? Principi daļi skan viņu mutēs - kamēr izpildījumā metas kūlenis aiz kūleņa...

'Skaidrs, ka atsevišķos gadījumos vaina ir. Tiesā bij. Francijas valdības ministru Paonu, kuņam atbildība pie šīdu iznīcināšanas stipri lielāka, kā vienkārša cietumsarga... bet ilgi tiepa, ka gandrīz visi franči darbojās antifašistu pagrīdē! Meklē Šveices banku lietvežus, kas pievākuši Holokosta upuru noguldītās vērtības. Un - pareizi. Bet man nepatīk vispārinājumi, kas individu vainu ... vai katrai tautai tādu nav?... pieraksta kopienam kā 'oriģinālu grēku'. It kā visa tauta būtu atbildīga. Re, visi vācieši - fašisti, šveicieši - zagļi, arābi - teroristi. Tāda nomelnošana der tikai naida kurināšanai. Arī otrādi: pāllaban liekas, ka bij. padomijas milzu gulags nokritis no zila gaisa, neviens to nav organizējis. Vai nederētu pamatīga krievu 'caurkritušā eksperimenta' vadonības Nirnberga? Par kompartijas represijām Ķīnā labāk nerunāsim - ka tik nenojūk veikalu paplašināšana.'

'Pirmā vietā ir Holivudas - un vispārīgā preses - tendence izkliegt sensacionālo, vienkāršot, uzpotēt tirāžu un pelnīt naudu... precizējumus un 'klūdu labojumus' vēlāk neviens neievēro, ja tie vispār parādās. Vai 'Šindlera liste', galu galā, nebija stereotipu galerija? Klausies, par nedaudzu latviešu grēkiem tajos laikos vari atklāti lasīt 'The Holocaust in Latvia', kas tik sīki dokumentēta, ka pat Vizentāla institūts to nav apstrīdējis. Bet tā neuzrāda nekādas 'tendences'. Es tavējiem globāli nepierakstu atbildību par to, ka Sterna ganga teroristi Begins un Šamirs - vēlāk Izraelas ministru prezidenti - savā laikā spridzinājuši ķēniņa Dāvida viesnīcu torēzējā angļu apsaimniekotā Palestīnā.'

'Bet tās bija brīvības cīņas!' Un es domāju: katram - tāpat kā mums - būs savs attaisnojums... 'To nevar salīdzināt ar Holokostu.'

'Protams. Bet ko lai dara ar aklu naidu, ja tas nāk no otras puses - kā to šodien, piem., izpauž palestīniešu 'intifadas' rīkotāji un vēl bīstamāki viņu radinieki savu 'iemeslu' dēļ...? Vienkārši noliegt, ka 'tur kaut kas ir'? Ieroči neizšķirs - kas 'likumīgs', kas ne. Uzvarētāji vienmēr noklusēs netirāko, saraksta 'pareizu savu laiku vēsturi, kamēr nospīestie paliek bez elpas - bet kas, galu galā, panākis? Kad franči pameta Alžēriju, vietējie mežonīgi nogalināja 150,000 'harkis' - savējos, kas bija cīnījušies koloniālā režīma pusē, bet netika evakuēti; šodien paglābto pēcnācēji, Francijā savairojušies jau pie 900,000, prasa 'nodevības apgaismošanu', respektu, atlīdzību ar procentiem. Viss - tā paša Degola nopelns, kas Kvebekai vēlēja 'brīvību'... Un Alžērijā atkal slaktē nevainīgus cilvēkus. Tu jau zini: laiž apkārt, tas atgriežas.'

'Tu nemēģini man iestāstīt, ka Holokostu Eiropas žīdi bija izpelnījuši.'

'Absolūti ne. Viss tamlīdzīgs ir jēlākā propaganda. Citu 'atskīrībā' (un sekmēs) meklēt cēloņus paša neveiksmēm un dūsmām - vispirms pašmānība, tad sensena barvežu 'skaldi un valdi' taktika. Vai kaut kas līdzīgs nenotiek Kvebekā? Re, viss 'angļu vaina'... Krievi saka: visa mafija - čečeņi. Neofašisti: visa izvirtība 'melno', iebraucēju nopelns. Tikai mēs, 'tirie', esam svēti un nevainīgi... Tādā ziņā vistuvredzīgākie ir amerikāņu pārmetumi citām valstīm, kas ražo narkotiku, kas 'sagrauj sabiedrību'... bet kas tad mūdiņa plašas aprindas pasaules bagātākā, brīvākā demokratiņā tik nejdzīgi narkotiku lietot? No kurienes ceļas pieprasījums?'

'Aha! Tagad mēs iesim pie 'upuru teorijas'. Tavs favorīts.'

'Jāskatās spoguļi. Ir ērti būt mūžīgam 'upurim', vainot citus, un no tādas pozīcijas vienmēr prasīt ievēribu, simpatijas, palīdzību; grūtāk nākas iekšējo cīņu novest līdz galam. Jāizvēlas. Tādā ziņā man liekas, ka Izraela sen vairs nav 'upuris' un tai šīs temas nemitīga izmantošana ir neveselīga.'

'Bet Holokostu nedrīkst aizmirst!'

'Neko tādu nedrīkst aizmirst. Holokostu. Hitleru, Staļinu, Idi Aminu... visu jauno. Bet svarīgāks atcerēšanās veids, kā tas iedarbojas. Atziņām taču kaut ko jānāca! Tās nevar mūžīgi vicināt pa

gaisu kā viennozīmīgu karogu. Krievi ilgi tiepa, ka 'atbrīvojuši' Austrumeiropu. Labi, tie meli izgāzti - bet ne Krievijā, kur formulu izmanto dažādu divainu 'prasību' pamatošanai... piem., jāievēro pierobežā pamesto kolonistu 'tiesības'... bet vai 'harkis' liktenis spoguļi nav redzams? Arī zaudētāji nelaiž vaļā savu 'patiesību'. Līdz šai dienai japāņu vēstures grāmatas noliedz Otrā kara mežonības. Un jaunas paaudzes iet bikli uz priekšu bez mazākās idejas, kādu putru viņu senči savārijuši.'

'Un droši vien savāris jaunu, līdzīgu. Tu tūlīt man atgādināsi Santajanu (Tiem, kas no vēstures nemācās, lemts to atkārtot)! Bet ar tādiem salīdzinājumiem nevar atsevišķus gadījumus attaisnot.'

'Nevar. Bet cikls atkārtojas. Pierādījumu netrūkst. Skumji ironiski, ka atentātā nogalinātā Izraelas ministru prezidenta Rabina kundze (par Palestīnas laikiem) teikusi: "Mēs turpinājam lietot terroru, par spīti visiem angļu armijas centieniem. Nav viegli terroru izravēt." Un te nu bija: Rabinu nošāva žīds, kas mierā gājienos saskatīja 'nodevību'... par tādu 'tendenci' arī varētu gārt un plāši.'

'Miers un izlīgšana ekstrēmīstiem nepatīk, tad viņi zaudē savu 'noteikšanu'... cietēji vienmēr būs 'vienkārši cilvēki', kā vienā pusē, tā otrā... un ir vieglāk būt 'pret', kā 'par'. Katru reizi - pārāk vēlu saprāts! Bet, klau, ko mēs varam darīt? Stripot vecus rēķinus abstraktas miermīlības labad arī nav iespējams, tas nav reāli. Katram gājienam ir cena.'

'Man nekādu maģisku formulu nav. Normāliem cilvēkiem jācenšas darīt - normālo. Ar visiem spēkiem sameklēt un notiesāt vainīgo. Bet šai afērai vajag pielikt termiņu, kā to jau darijusi, piem., Anglija. Un tad steidzīgi ķerties pie svaigāka materiāla - padomijas gulagistiem, viņu pēcnācējiem - mafioziem, izjukošās Jugoslavijas spīdzinātājiem, Somālijas barvežiem... rinda garā. Tik silti nespīest roku tiem, kas pie varas nākuši ar terrora palīdzību. Pie reizes ņemt cauri Kanadas, ASV u. c. arhīvus, lai būtu skaidrs, kāpēc tik ilgi lietas velkas, kas atbildīgs un kāpēc vēl šodien te ierodas daudzi un dažādi 'šaubīgie' bez nekādas pārbaudes un kontroles.'

'Neapmierinoši. Sen vajadzēja rīkoties.'

'Tur jau ir tas: elementāri godīgam zema prioritāte. Vai neatceries kā ASV prez. Karteram izgriezta poga, kad viņš mēģināja politikā un veikalu attiecībās ievest kriptatiņu morālā? Šķiet, ka mūsu rīcībā paliek vēstules redakcijai, un - viss. Kamēr mēs paši neesam apdraudēti...'

Stulbums stulbuma galā: Kvebekas provinces separatistu valdība, kuņas moto pie katra soļa ir... lai tik Otavas (Kanadas federālā) valdība nemaisās mūsu suverēnās darīšanās... par godu bij. Francijas prez. Degolam atklājusi pieminekli - izdevīgi aizmirstot, ka tas bija Degols, kas ar savu 'Vive le Quebec libre' blāvienu no Montrealas mērijas balkona neaicināts iejaucās Kanadas 'iekšējās lietās'... Ironija vēl pikantāka: pieminekļi stāv pie kaujas lauka, kur reiz Francijas ķeizara karaspēks zaudēja kauju (un koloniju) Anglijas ķeizara algotņiem - it kā mēma bronza varētu vēsturi atspēkot... Un Kanadas Otrā kara veterāņi, atklāšanas ceremonijas protestējot, farsam pielika punktu: kamēr viņi cīnījās pret fašismu Eiropā, reizē par Francijas atbrīvošanu, tas pats Degols patvērumu baudīja... Anglijā!

Vai no nepiebremzējamās Princeses Diānas avārijas nekautnīgi bezgaumīgās izmantošanas nemetas slikta dūša? Sazēlusī vesela rūpniecība, kas šo nelaimes gadījumu - ar visjēlākām piekabēm, tāpat ar visgudrāko muldēšanu - pārmaļ tik lielos apmēros, ka jāvaicā: vai viena publikas daļa, ziņu avotu un suveniru ražotāju sakūdita, pilnīgi zaudējusi prātu? Kur tas maldās, kāpēc mājās negrib rādīties?

Saka: 'aizgājusi mūsu mīļā princese'.

Kā, lūdzu? 'Mūsu?' Vēl reizi pārbaudot vēsturi, izrādās, ka ASV kolonijas neatkarību guva kara tieši pret Angliju, kuņas ķeizaru ģimenē Diāna bija ieprecējusies... tāpat, ASV pilsoņiem (galveniem slavenību burbuļu noņēmējiem) nekāda 'mūsu' striktā piederības ziņa Diāna nevar būt. Tāpat eiropiešiem, un vēl tālāk. Angļiem un tām valstīm, kuņas vēl turas pie ķeizarības simboliem? Derētu atcerēties, ka Vindzoras dzimta, sākot ar trešo Georgu, uz valdīšanu ataicināta no nenozīmīgas vācu 'principālītātes'... un jaunu ģimenes vārdu tais piešķīra Anglijas parlaments. Senāk pašmājās tāds dižciltīgu imigrantu 'mūsu'...

Saka: 'mēs esam zaudējuši kaut ko labu, neatvietojamu.'

Kā, lūdzu? Vispirms, tā ir diezgan slimīga ilūzija - tincināties ar formulu, kas grib apgalvot, ka ... Diāna kaut kādā veidā mums *piederējusi*. Priviliģētās aprindās dzimusi, līdz galam būdijusi lutinātu 'džetseta' slavenību dzīves stilu - *viņa nekad nebija 'viena no mums'*. Ja daudzi, televīzijas šķandālu programmās iegrimuši, fantazēja - re, tādi mēs *gribētu* būt... tad steidzīgi tiem jāgādā psihiatrisku palīdzību ar moto: 1) izbeidziet lieki laiku nosist maldus sapņos un reizē 2) kaut ko prātīgu sākiet darīt ar *jūsu* dzīvi ('Get a life!'). Arī uz vietas problēmu netrūkst.

Un tālāk... 'neatvietojamu'?? Labs bērnu skolotājs ir 'neatvietojamais'. Labs ārsts, inženieris, policists, politiķis, tie, kas lidmašīnas droši novada līdz gala punktam, zemnieks, kas katru gadu no jauna dara to pašu, lai mēs varētu bagātīgi paēst, godīgs reportieris, iedvesmināts autors, pašreizējais redaktors, sabiedriskais darbinieks, māte, kas audzina bērnus bez tēva klātbūtnes, svētā miera pilns mācītājs - visi tie un vēl daudzi citi, ir neatvietojami *ikdienas varoņi*, kuriem derētu piešķirt stipri lielāku cieņu un ievēribu. Slavenības ar saviem 'projektiem' nāk un iet kā fasoni un sezonas.

Saka: 'Diāna simbolizēja visu, kas labs'.

Kategoriski - nē! Vainu var pierakstīt šoferim, kas bija iedzēris. Pašažieriem, kas nebija pieslēguši drošības jostas. Šakaļu dzimtas fotogrāfiem un reportieriem ('paparazzi'), kas ar savu uzbāzību ir neciešama provokācija - un slavenībām (arī Diānai), kas tādu uzbāzību izmanto saviem nolūkiem. Redaktoriem un izdevējiem - arī, t. s., 'nopietnās preses' (skat. O. J. Simpsona prāvas un dizainera Versače slepkavības 'segumu') - kas tādas uzbāzības 'produktus' traktē un izkļiedz līdz absurdam, aizvakar kritizējot, šodien dievinot un pa vidu maļot bez gala, malas un sirdsapziņas. Vientiešiem, kas tādus samistrotus kompotus pērk (lasa, klausās, skatās), tādējādi atbalstot mēslu ražošanu. Bet... 'visiem'? Nē. Tālu no tādas socialistiskas atbildības smērēšanas. Tik pamatīgi mēs 'visi' vēl neesam nojukuši.

Saka: 'varbūt no tādas nelaimes iznāks kaut kas labs'.

Savtīga racionalizācija. No tās nekas labs neiznāks. Diānas bērniem, kas ir galvenais, ja ne vienīgais. Citā nelaimē kaut ko labu - pūš: 'iedvesmi' - meklēt ir mūsdienu tipiskākā atpirkšanās no precīzas analīzes pienākumiem. Varbūt momentāru 'elpu' gūs labdarības projekti, kas saņem peļņu no Eltondzona pārstrādātās (būsim godīgi: sacharīnžanra) memoriāldziesmas... varbūt reizēm, pārkrustītiem ielu un šoseju nosaukumiem, gaļām braucot, mēs kaut ko romantisku 'atcerēsimies'... varbūt, šogad, Diānas nozīmētiem projektiem ziedosim devīgāk... bet, galu galā, pieminēsim nevajadzīgu, novēršamu avāriju, kurā zuda nelaimīga, trausla būtne, kas uz pāris brīžiem iedegās mazliet gaišāk, kā citas sveces vējā...

... Un tādu meldīpu svaidīti mēs ieejam sveču mēnesī. □

1997. g. oktobri

Juris Mazutis

++++++

LATVIEŠU LEĢIONA PRESE GŪSTĀ

Alberts Raidonis

Mēdz teikt: "Kad lielgabali runā, tad mūzas klusē". Tomēr Otrajā pasaules karā arī mūzas neklusēja. Rakstnieki, dzejnieki, žurnālisti, mākslinieki, frontes teātris utt., visi bija iesaistīti gīgantiskā cīņā. Latviešiem bija vesela rota kara ziņotāju un iznāca iknedēļu liela formāta frontes laikraksts "Daugavas Vanagi". Vēl iznāca daudz un dažādi karavīru izdevumi, kur vien kādu laiku bija apmetušies latviešu cīnītāji.

Sevišķi bagātīgi preses izdevumi bija saplaukuši gūsta nometnēs - Putlosā un Cedelghēmā, ko īsumā mēģināšu apskatīt. Protams, šis raksts nepretendē uz autentisku informāciju, jo tiek rakstīts lielāko tiesu pēc atmiņas. Un lai man piedod, ja kāda vārds nav minēts, vai kāda cita nepareizība.

Ir jau šad un tad presē lasīts par latviešu karavīru gūstekņu nometni Cedelghēmā - Beļģijā, Flandrijas purvā. Bet tie bijuši tikai subjektīvi skicējumi - kā kurām gājis, ko piedzīvojis, ko redzējis utt. Bet monumentāla apraksta par nometni vēl nav bijis. - Varbūt aiz dažādiem iemesliem?!

Ir liela starpība, kā kurš nometni redzējis, kā kuram tur gājis un kādas impresijas palikušas. Nometnes vadībai, tulkiem un

sevišķi pavāriem un pārtikas sadales vīriem ir gājis citādi, nekā barakas iemītniekiem.

Pēc kara, dzīvi palikušie latviešu karavīri bija izkaisīti pa daudzām mazākām gūstekņu nometnēm kopā ar vāciešiem. Nu tie tika pulcināti iespējami vienkopus Putlosas gūstekņu nometnē, Šlezvīgas-Holšteinas apgabalā, pie Baltijas jūras.

Te sanāca ap 12,000 latviešu zēni no dažādām vienībām, paturot arī savu vienību nosaukumus un iespējami arī komandierus. Karavīri novietojās apkārtnes sādžās, jūrmalas kāpās, mežmalā, bijušās vācu tanku hallēs un visur, kur vien bija iespēja. Vasaras laikā varēja iztikt, jo par siltumu nebija bažu.

Jāsaka, ka Putlosas gūsts bija tikai tāds "pusgūsts", salīdzinot ar vēlāko smago gūstu Beļģijā - Cedelghēmā. Te bija gan tāda daļēja nebrīvība, bet nekāds smagais režīms nenospieda, tikai ļoti trūcīgs uzturs, gan tāpēc, ka toruden apkārtējiem zemniekiem raža laukos bija visai vāja, sevišķi kartupeļiem, pupām, zirņiem, arī govīm piena tā pamazāk. Gan bija apsargi, bet arī tiem pašiem gribējās ēst, un pienā vārītas pupas labi garšoja...

Mēs atradamies vācu padotībā. Latviešu divīzijas komandieris bija vācu ģenerālis Šulcs. Mūsu divīzija bija iekļauta ģenerāļa Štokhauzena korpusā, kuŗa palīgs bija ģen. Anzats. Abi šie virsnieki: Šulcs un Anzats bija visai jauni, izskatīgi, labi ģērbušies vācu ģenerāļu uniformās. Likās draudzīgi latviešiem.

No latviešu virsniekiem sākumā augstākais bija plkv. A. Liepiņš, vēlāk viņu nomainīja plkv. A. Kripēns, kuŗam vācieši svinīgi nodeva divīzijas vadību, oficiāli ieceļot viņu par divīzijas komandieri.

Mūsu augstāko virsnieku mērķis bija saturēt latviešu karavīrus vienkopus, lai varētu atgriezties brīvā Latvijā slēgtās vienībās, kas būtu atjaunotās Latvijas armijas kodols. Par Latvijas brīvības atgūšanu neviens nešaubījās, tikai laika jautājums. Ka Latvija visā drīzumā būs brīva, tā bija aksioma. Ja kāds domātu vai runātu citādi, to izsmietu vai pat noturētu par komunistu piekritēju. Jo visi bija pārliecināti, ka angļi un amerikāņi neatstās Latviju krieviem. Vēlāk gan šī ticība mainījās, bet tas ir cits jautājums. Šoreiz mans uzdevums apskatīt karavīru presi.

Kad visas vienības - pulki un bataljoni bija novietojušies, tūlīt sākās arī karavīru pašdarbība kultūras laukā. Mūsu nometni apciemoja latvieši no ārpusē: dziedātāji, runātāji, rakstnieki, mākslinieki, dejotāji, politiķi utt. Bez mākslas, tie atnesa arī pirmās ziņas par tautiešiem bēgļu nometnēs un citu informāciju.

Drīz vien arī mums pašiem sāka iznākt savi preses izdevumi. Kā pirmais parādījās informācijas biļetēns "Laika Griežos", P. Vasariņa un G. Grinberga vadībā. Tas iznāca ikdienas un sniedza ziņas un jaunāko informāciju.

Savas gaitas uzsāka arī mēnešraksts "Nameja Gredzens", ko izdeva divīzijas informācijas daļa. Tas bija lielākais un ievērojamākais izdevums, pie kuŗa strādāja arī ievērojamākie spēki, spalvas meistari: Fr. Gribergs, J. Ziverts, P. Vasariņš, G. Grinbergs, P. Ozols, A. Raidonis, J. Čirulis, R. Zuļģis, A. Voitkāns, K. Zvejnieks (toreiz K. Kurbads), O. Poruks, N. Lečmanis, J. Čīlītis un citi, kuŗus nevar uzzīmēt, jo ne visi savus rakstus parakstīja.

Kā mākslinieki, grafiskie iekārtotāji darojās: O. Rožkalns, E. Birzgalis, E. Dambergs, A. Šimanis, J. Čirulis, Ciesnieks, Mežgailis un citi.

Jāpiezīmē, ka daži žurnālisti vai mākslinieki, arī nebūdami gūstā, iesūtīja savus darbus šim izdevumam.

Ceturta pulkā parādījās iespaidīgs žurnāls "Saucējs". Pie tā aktīvi darbojās: V. Sapietis, Varis Degsme (B. Rubess), R. Leja u. c. Šis izdevums savā ārējā apdarē bija sevišķi izskatīgs, ar krāsās darinātu vāku un pielikumiem.

Otrā pulkā gaitas uzsāka žurnāls "Staburags", atb. red. A. Raidona vadībā. Pie šī izdevuma aktīvi darbojās: J. Ūdris, Z. Simansons, J. Davidonis, R. Zuļģis, V. Raudiņš, A. Voitkāns, R. Mednis, A. Raidonis u. c. Savus mākslas pielikumus deva grafiķis J. Ciesnieks un mākslinieks I. Briedis.

Vēlīgs bija 142. pulka izdevums "Ceļa malā" ar bagātīgu saturu, literāriem tēlojumiem par dzimteni un dzejoļiem no pašu karavīru talantiem. Pie tā darbojās Apse, B. Rubess, Bucenieks-Skoda u. c.

Vēl atmiņā palicis pirmā pulka izdevums "Trimdinieka gaitas". Tas bija īpatnējs, ar roku rakstītā un zīmētā ietērpā.

Satiriski-humoristiskais izdevums "Atskabarga" vija domāts laika kavēklim un jautrībai. Tā saturā, galvenokārt, bija miklas, uzdevumi, šahs, humors, anekdotes, humoristiskā dzeja, parodijas u. c.

Tam līdzīgs bija arī "Nātru cerā" - humora un satiras izdevums, arī rokraksta tehnikā.

Satura ziņā slēdziens jāsaka par visiem izdevumiem kopā, atskaitot minētos humora izdevumus. Tiem visiem bija viens mērķis - par Latvijas neatkarību, par brīvu Latviju. Kad mūsu cīnītājiem bija jānoliek ieroči, tad viņi tvēra rokās spalvas, lai turpinātu cīņu idejiskā laukā. Arī Napoleons savā laikā teicis, ka spalva ir vēl asāka par zobenu. Tādēļ te pirmā vietā mināmi ideoloģiskie raksti, patriotiski dzejoļi, arī daiļliteratūra, kara laika notikumu apraksti, tēlojumi ar humora piegaršu u. c. Tam visam bija mērķis trāpīt pretiniekam. Šo izdevumu vērtību jo ievērojami cēla grafiskā apdare un mākslas pielikumi, par ko pateicība nākas mūsu māksliniekiem, kas atradās karavīru rindās.

Bez jau iepriekš minētiem uzvārdiem, bija arī vēl citi līdzstrādnieki, bet visus grūti uzminēt, jo daži lietoja iniciāļus, bet daudzi bija arī pilnīgi anonīmi - bez vārda. Varbūt, ka bija domāts piesardzības dēļ, jo visu laiku pāri nometnei kā Damokla zobens karājās bieds par izdošanu krieviem.

Sakarā ar rakstniecību, jāmin arī rakstnieku cēlieņi un literārais pulciņš, kur rakstnieks K. Dziļleja (Putlosā) lasīja referātus par Raini, gan arī lekcijas par rakstniecības teoriju. Pēc K. Dziļlejas aizbraukšanas uz Zviedriju, tālāk seminārus vadīja ltn. V. Raudiņš. Kā aktīvākie pulciņa dalībnieki jāmin: K. Zvejnieks, kurš rakstnieku cēlienos mēdza deklamēt savu balādi "Kauja kapsētā", kas guva lielu piekrišanu. R. Zuļģis bija spējīgs dzejnieks un deva savas dzejas vairākiem izdevumiem. Tāpat arī A. Voitekāns, kurš izdeva pat dzeju krājumu "Želā klaiga", kurai ievadu rakstīja A. Raidonis. Tā bija karavīru dienas grāmata lirikā par drāmatiskiem notikumiem kara laukā Pomerānijā.

* * *

Tikai žēl, ka daudzo karavīru preses izdevumu mūžs bija visai īss, vismaz lielākās daļas. Jo negaidīti nāca pavēle par Putlosas atstāšanu, t. i., par pārcelšanos. Uz kuriem - tas iepriekš netika izpausts. Tikai kad pirmie ešaloni bija jau sasnieguši Beļģiju, pienāca ziņas par latviešu karavīru pārcelšanu uz Cedelghēmas nometni. Pirmās ziņas uzņēma apmierinoši, pat ar prieku, ka nu beidzot tiks projām no nīstās Vācijas, vācu padotības un kļūs par angļu karaliskiem "internētiem" (kā latvieši toreiz sevi uzskatīja) - ne gūstekņiem. Galvenais - tur būs angļu cigaretes un labāka paika. Nebūs jādzīvo pusbadā kā friču zemē.

Atmošanās no šī iluzorā sapņa bija visai rūgta...

Mūsu ešalons ierīpoja cauri vieniem un otriem dzeloņzogu vārtiem, kur to sagaidīja ar mašīnpistolēm bruņoti angļu karavīri. Visapkārt, cik acis varēja redzēt, bija tikai dzeloņzogi, žogi, žogi. Man ienāca prātā Dantes vārdi pie ieejas ellē: "Tu, kas te ienāc, atstāj cerības ārā".

Nu latvieši vairs nebija "internēti", bet gan isti gūstekņi, numurēti gūstekņi. Sāpnis par angļu paiku un cigaretēm arī bija tikai sāpnis, ar rūgtu atmošanos. Klat nāca lielāka nebrīvība, stingrais režīms, sals un trūcīgā pārtika.

Bet cilvēks pierod pie visa...

Drīz vien atjaunojās mūsu kultūralā pašdarbība diezgan plašos apmēros, kaut arī nebija to labvēlīgo apstākļu kā Putlosā, jo no ārpuses te neviens iekļūt nevarēja, jo to noslēdza hermētiski žogi. No daudzajiem preses izdevumiem, kas iznāca Putlosā, palika tikai mēnešraksts "Nameja Gredzens" un informācijas biļetēns "Laika Griežos". Atsevišķo pulku izdevumi šo pārmaiņu nepārdzīvoja un savu darbību izbeidza. Iemesli tam bija divi: nevarēja vairs izkļūt ārpusē un dabūt papīru, un, otrkārt, karavīri nebija sadalīti pa pulkiem, bataljoniem, bet gan sajaukti barakās. Nu vairs neviens nerunāja, kur ir viņa pulks. Arī virsnieki tika novietoti atsevišķi.

Visa prese koncentrējās divīzijas informācija daļā, kas atradās nometnes pirmajā nodalījumā. Šai aukstajā barakā tad arī pulcējās spalvas bruņinieku saime: žurnālisti, rakstnieki, dzejnieki, mākslinieki. Te mudžēt mudžēja, nāca un gāja, jo te satēja visa jaunākā informācija, kas tika nodrukāta "Laika Griežos" un izdalīta pa barakām, kur kāds to nolasīja priekšā. Galvenais, kāpēc informācijas baraka pievilka apmeklētājus, bija ziņkāre uzzināt jaunākos notikumus, sevišķi visus interesēja tas,

vai nav kādu ziņu par atbrīvošanu no gūsta, ko visi gaidīja un ilgojās.

"Nameja Gredzens" iznāca, apm., reizi mēnesī un tajā bija raksti par visu ko, un rakstītāji bija tie paši, kurus jau tik iepriekš minējās. Viss bija jāraksta no atmiņas, bez kādas faktu pārbaudes un palīgmateriāliem. Vēlāk gan caur tulkiem ienāca no komandatūras pa kādam angļu laikrakstam, no kura varēja izņemt dažas ziņas, sevišķi par notikumiem pasaulē, vai aprakstus par nesenā kara gaitām, vai ko citu, ko visi kāri lasīja. Pa reizi kautkāda ceļā iekļuva arī latviešu izdevumi no bēgļu nometnēm Vācijā, kas atnesa informāciju par latviešu dzīvi un likteņiem.

Nometnes otrajā nodalījumā attīstījās sava pašdarbība, iznāca preses izdevums "Ceļa malā", bet viss galvenais notika pirmajā nodalījumā. Tika rīkoti dažādi kursi lekcijas, referāti un skola (Kalniņa vadībā). Arī teātris-varietē "Runcis sprosta", kas uzjautrināja nogurušos un nosalušos zēnus un lika pasmieties pašiem par sevi, jo karavīri bez humora nekad nav iztikuši - ne jautros, nedz grūtos brīžos. Notika arī šaha spēles, jo karavīru starpā bija dažādi speciālisti un dažādu profesiju cilvēki: bijušie skolotāji, mācības spēki, lektori, kuņiem netrūka arī klausītāju.

Protams, bija arī koris, jo latvieši bez dziesmām nevar iztikēt ne priekos, ne bēdās. Sākumā kori nodibināja un vadīja diriģents K. Deksnis, vēlāk Balodis. Tie daudzreiz sniedza vērtīgus koncertus.

Visas šīs aktivitātes, sevišķi prese, palīdzēja izraut gūstekņus no "garīgā gūsta", palīdzēja izturēt un pārciest salu, badu un režīmu. Liela daļa te nopelnu pienākas arī mūsu baznīcai, ko bija pirms mums ierīkojuši vācu kara gūstekņi vienā barakā, kur notika dievkalpojumi. No skārda bundžām bija izgatavots smuks, māksliniecisks altāris. No mācītājiem bija ev.-lut. O. Kraulis un katoļu kara kapelāns K. Ručs. Vēlāk pa reizei ieradās arī māc. Romans. Godam jāmin, ka vispirmais nometnē bija iekļuvis baptistu mācītājs Grikmanis, kas bija īsts Dieva kalps un sirsnīgi lūdzās kopā ar dažādu konfesiju karavīriem un viņam bija liela piekrišana.

Mūsu nometni apciemoja arī krievu agenti un aicināja karavīrus atgriezties dzimtenē, bet tiem nebija lielu panākumu. Daudzi karavīri mani mudināja, lai es prasot kādu jautājumu, jo es pratu krieviski. Tad nu es krieviem jautāju: "Vai mūsu deportētie no Sibīrijas ir jau atvesti mājās?" Poljtruks atbildēja, ka viņam neesot zināms, ka kādi latvieši būtu deportēti uz Sibīriju. Es teicu: "Mums gan ir zināms. Tāpēc atvediet mājās tos latviešus no Sibīrijas un tad brauciet pēc mums!"

Visbaigākie brīži šķita tumšās, drēgnās novembra dienas, kad karavīri visvairāk baidījās no izdošanas krieviem. Es domāju, ka badā visi nenomirs, visi arī nenosals, bet izdot var visus. Maskavas gaŗā roka sniedzās arī pēc nometnes priekšnieka plkv. A. Kripena, kurš bija nolēmis, kā daži citi, dzīvs nedoties komunistu rokās. Un pēc viņa bija atbraukuši krievi. Plkv. A. Kripens mēģināja izdarīt pašnāvību, iedurot nazi sev krūtīs. Par šo viņa varonīgo rīcību ir maz rakstīts. Varbūt, ka viņš ar savu varonību izglāba no izdošanas 12,000 latviešu karavīru, jo Kripena pašnāvības mēģinājums angļiem mazliet atvēra acis. Krievi vairs nometnē netika ielaisti un dzīve atgriezās normālākās slieķēs. Jāpiezīmē, ka Kripens, varbūt ko nelabu jauzdams, lai neizaicinātu krievus, bija pēdējā laikā ievadis nelielu cenzūru ievadrakstiem "Laika Griežos". Manuskripti bija jānodod viņam iepriekšējai izlasīšanai. Manu rakstu "Vai tik vien?" viņš atdeva man atpakaļ, teikdams: "Tas nu ir par traku, tas ir par daudz!" Šis raksts man ir saglabājies vēl šodien. Pēc plkv. A. Kripena aiziešanas, mēs cerējām, ka vadību pārņems plkv. V. Janums, bet notika tā, ka pārņēma lidotāju plktn. Rucels.

No mūsu vidus likteņa grūtības neizturēja 84 cīnītāji, kas tika guldīti Lommeles vācu kara kapos, kur atdusas 40,000 vācu karavīru.

Arī šī raksta autors tikai par mata galu izglābās. Kādu ritu mani aiznesa ar nestuvēm un iebāza smagā mašīnā, kas veda vai nu uz kapsētu, vai uz slimnīcu. Es biju vēl drusku dzīvs, bet man bija vienalga, kur ved. Pēc 3 nedēļām es tomēr atgriezos savā barakā, skaļu ovāciju sveikts, jo parasti tie, kurus aiznes, neatgriežas...

Visi gribēja zināt, kā man gājis. Es teicu, ka jātic mācītājiem, ka viņšaulē nemaz tik slikti nav. Dabūju gulēt gultā, kurā bija palags un pat spilvens. Bija arī drusku siltāka telpa, bet ne

karsts, kā mūs baida. Apkalpoja smukas vācu māsiņas. Un kad biju jau puslidz "normāls", ilgāk vairs neturēja, meta laukā...

Atgriežoties tieši pie preses, jāsaka, ka gūstā taču nebija ne papīra, ne pat nepieciešamo rakstāmpiederumu. Latviešu uzņēmība pārvarēja arī šo šķērslī, un tā nāca klajā daudzi kaļavīru izdevumi ar visai interesantu saturu, glītā apdarē, pat ar krāsu ilustrācijām. Dažos pulku štābos bija saglabājušās vēl pa rakstāmmašīnai, un tādā teknikā tika iespiesti šie izdevumi, kuŗu tirāža bija tikai 4-8 eks. Tie tika laisti apkārt lasīšanai.

Nenoliedzami, ka tagad šiem izdevumiem ir bibliofiliska vērtība, varbūt pat vairāk, jo nezin, vai kādam tie ir uzglabājušies tagad jau pēc 52 gadiem? Varbūt tie būtu pelnījuši vietu mūzejā, vai arī kādā bibliotēkā, kā dārgi retumi.

Ir ļoti interesanti tagad pašķīstīt šo izdevumu nodzeltējušās lapas, kas gatavotas pirms pusgadu simteņa, kas atspoguļo toreizējās domas, idejas, sevišķi mūsu nākotnes cerības par dzimtenes brīvības atgūšanu un atgriešanos mājās. Kaut arī mūsu cerības nepiepildījās, visam cauri strāvo ticība - ticība Latvijas nākotnei!

Kā šodien, vēl no lielā attāluma redzu daudzu toreizējo pegazu jātnieku sejas. Kaut daudzi no tiem ir jau aizgājuši nevien caur dzeloņdrāšu vārtiem, bet arī caur mūžības vārtiem. Atceļoties tos tālos laikus, redzu tur barakas vidū pie galda, šineli uz pleciem uzmetis, galvu nepacēlis, sēdēja, rakstīja un prātoja Frīcis Grīnbergs, divīzijas informācijas daļas vadītājs. Viņa sirds un darbs bija pie nometnes lielākā izdevuma "Nameja Gredzens".

Presei labus rakstus deva bij. kaŗa ziņotājs Juris Zīverts, kas šodien ir inženieris Čikāgā. Kaŗā piedalīts pie vācu slavenās divīzijas "Grossdeutschland", kas Kurzemē izlauza ceļu gar jūrmalu, caur kuŗu izkļuva vācu 16. un 18. armija, kā arī bēgļu tūkstoši. Viņa raksti bija vieni no vērtīgākiem, tāpat arī viņa daudzie referāti.

Pie sienas loga nelielā galdiņā sēdēja katrs savā galā divi gados jauni zēni - Pēteris Vasariņš un Gunārs Grīnbergs, kuŗu rūpes bija, lai ikdienas biļetens "Laika Griežos" iznāktu laikā, jo tas barakās tika gaidīts un nolasīts priekšā.

Labā atmiņā palicis dzejnieks un aktieris Roberts Zuļģis. Ar dzejošanu vairāk nodarbojās Putlosā. Cēdelghēmā viņu piesaistīja teātris-varietē "Runcis sprostā". Pēc ilgiem gadiem uzzināju, ka viņš vēl ir dzīvs un vesels dzīvo Lielbritānijas karaļvalstī.

Viens no dūžiem palicis labā atmiņā šodien mums visiem pazīstamais dzejnieks un ārsts Dr. K. Zvejnieks. Arī tagad viņš piedalās rakstnieku cēlienā, nodevies prozai, arī žurnālistikai un ir vairāku grāmatu autors, arī ventiņu mēlē, kā Kuraž Krišs.

Ja es neminētu kādu toreiz jaunu un aktīvu vīru, vārdā Brunis Rubess (toreiz Varis Degsme), tad šis apraksts nebūtu pilnīgs. Vienmēr brāšā solī, ātrā tempā, bija redzams gandrīz visur, viens no aktīvākiem, daudzu dotību vīrs, kuŗš visur pielika savu roku un zināšanas. Viņš labi prata stenografiju, un es pie viņa papildinājos, un tas mūs tuvināja. Es jau viņam toreiz pareģoju lielu nākotni. Tas arī piepildījās.

No dzejas trubadūriem atmiņā palicis A. Voitkāns (no Putlosas aizceļoja uz Zviedriju pie ģimenes). Rakstīja labas dzejas.

Nevar neminēt Jāni Šķirmantu, liela auguma, stipri nokritušu svarā, bet ne garā. Bija allaž možs, aktīvs daudzās pasākumos, deva labus ievadus "Laika Griežos" un bija nepārliecināms optimists, ticētājs, ka angļi lielā politikā nedarīs latviešiem pāri - Latviju neatstās komūnisma jūgā.

Ienākot informācijas barakā, tūlī pa kreisi pie savas kaļavīru bibliotēkas rosījās kar. Putriņš. Tās bija grāmatas, kas savā laikā sūtītas frontiniekiem un tagad tās varēja palasīt gūstekņi.

Varētu vēl rakstīt daudz par notikumiem kādreiz no ārpaules dzeloņzogiem noslēgtā pilsētā ar 12,000 iemītniekiem, kur tika uzcelts arī Latvijas Brīvības piemiekļa atveids, kas tagad glabājas Briseles mūzejā. □

MIRŠANAS-AUGŠĀMCELŠANĀS JAUTĀJUMS

Šim jautājumam pieeju no zinātniska vēsturiski-pravietiskā skatījuma. Vispirms, par individa eksistenci 4 dimensiju universā. Kā cilvēka uz zemes pavadītais laiks salīdzinās ar kosma laiku? Jaunākie pētījumi un aplēsumi par universa izcelšanos norāda, ka tā vecums ir starp 12-20 miljoniem gadu. Vairāki ASV zinātnieki secina, ka universa sākuma (Big Bang) eksplozija notika pirms 15 milj. gadiem. Ar pārsteidzošu atklājumu šai virzienā

nāk ebreju seno rakstu pētnieks Aryeh Kaplans par Torah skolara Izaka Akko (1250-1350) darbu, kas, 700 gadus pirms moderno kosmologu kalkulācijām, universa vecumu aplēsis uz 15,340,500,000 gadiem. To viņš veicis, pamatojoties uz Korah (Genesis) grāmatu tekstiem. Kaplana un Akko atklājumi apstiprina Torah 5 grāmatu zinātnisko raksturu. Par to mēs nākotnē vēl daudz dzirdēsim.

Ņemot visu to vērā, redzam, cik cilvēka mūžs uz zemes ir mikroskopisks universa laika skālā. Caurmēra cilvēks par to nedomā. Nonācis pie nopietnākas problēmas, tas, līdzīgi Skarletai grāmatā "Vējiem līdz", nolemj par to domāt ritu, ne šodien. Šāda nostāja ir pavirša un neatbildīga "dzīves filozofija".

Zinātnisks pasaules skatījums meklē atbildes visam, kas risinās uz mūsu planētas un pasaules telpā. Lielākie atklājumi zinātnē ir nākuši ar teoremiem un teorijām. Teorēma ir teorētiska pozīcija, pie kuŗas nonāk, balstoties uz aksiomām - praksē pārbaudītām patiesībām. Ņūtona atklāsmes par gravitāciju sākās kā teorijas. Mūsdienās Ņūtona atklājumi ir pamatā kosma debesķermeņu trajektoriju aplēsumiem, kā arī no zemes kosmā raidīto mašīnēriju kalkulācijām. Manu uzmanību šoreiz nesaista universā eksistējošā gravitācija, bet miršanas-augšāmcelšanās fenomenā. Kādas ir enerģijas un likumības, kas to regulē.

Miršana ir fakts, par kuŗa realitāti ir lieki diskutēt. Ar augšāmcelšanos ir citādi. Par to rakstot, debates parasti ieslid reliģijas, filozofijas un citās abstraktās nozarēs. Noturēt visu zinātniskos grožos būs šī raksta primārie centieni.

Kāda augšāmcelšanās būs apskatīta? Vai augšāmcelšanās no regulāras atpūtas, gulēšanas perioda, vai kāda cita? Pieskārsos abām. Ar pirmo augšāmcelšanos ne cilvēks, ne arī kāda cita dzīva radība nemainās ne izskatā, ne funkcijās. Otrā veida cilvēka vai citas dzīvas radības augšāmcelšanās ir savienota ar drastiskām pārmaiņām kā izskatā, tā funkcijās. Otrā veida augšāmcelšanās kādreiz it tik pārsteidzoša, ka daudzi to ievieto brīnuma kategorijā. Tā resna, rāpojoša kāpura augšāmcelšanās krāsainā taureni ir fascinējoša.

Pirmā veida augšāmcelšanās jeb pamošanās no miega nāk ar atjaunotu enerģiju cilvēka ķermenī. Pareizas atpūtas, miega trūkums ietekmē celšanos no miega. Mošanās traucējumu gadījumos jāpārbauda to iemesls. Miegā un celšanās no miega ir labāka, ja tie abi ir saskaņā ar Saules trajektoriju attiecībā pret gulētāju. Ar saules lēktu cilvēks mostas, lai sāktu jaunu un darbīgu dienu.

Otrā augšāmcelšanās, kā minēts, ir savienota ar ķermeņa mainītu formu un mainītām funkcijām. Zinātne šo augšāmcelšanos apzīmē kā metamorfozu, kas ir grieķu izcelsmes vārds un nozīmē transformāciju (izmaiņanos). Bioloģijā metamorfoza nozīmē ekstrēmu formas izmaiņu. Mūsdienu bioloģijā šāda transformācija skatīta ierobežoti; kā zemākās dzīvības formas fenomenā. Zinātniskais vēsturiski-pravietiskais to skata pareizi, arī augstāko dzīvības formu, kontekstā.

Praviešu un Kristus atklāsmes to oriģinālajās valodās ir augstākā mērā zinātniskas. Tās atklāj, ka metamorfoza (izmaiņšanās) notiek arī pie augstākām dzīvības formām universā. Praviešu un Kristus atklāsmes cilvēcei nāk ar 2 valodu starpniecību. Kristus sacītais ir I gadsimtā lietotajā ebreju valodā, bet viņa dzīve un darbs aprakstīts tā pašā gadsimta grieķu valodā. Jaunākie Kumranas atklājumi pierāda ebreju, nevis arāmiešu, valodas izplatību Galilejā, kā daži skolāri to pagājušā gadsimtā mēģināja pierādīt. Ebreju un grieķu valodas dokumentu tulkojumi citās valodās (ieskaitot latviešu) ir sagrozīti, lai oriģinālos tekstus piešķaŗotu dažādo reliģisko sistēmu doktrinām. Par šo dokumentu zinātnisko raksturu liecina Kristus vārdi: "Manis sacītais ir patiesība (Ioannes 14:6)." Nekur tekstos nav atrodams, ka Kristus būtu teicis, ka viņa vārdi ir reliģija.

Kā notiek cilvēka ķermeņa formas izmaiņa, ir dokumentēts divās Kristus notikumu hronikās. Par to raksta Mathaios un Markos. Abi teksti ilustrē Kristus ķermenisko transformāciju, satiekoties ar divām citām ķermeniski transformētām personām, Mozu un Elījah. Abos gadījumos oriģinālajā tekstā lietotais grieķu vārds ir "Metemorfote" (Concordant Greek Text. Concordant Publishing Concern, 79. un 150. lpp.).

Informācija par mirstīgā cilvēka ķermeņa formas izmaiņu dokumentēta Paulos sarakstē ar draugiem Filipijā: "Mūsu kolonijas vieta ir izplatījumā, no kurienes mēs sagaidām mūsu atbrīvotāju, mūsu valdnieku mesiju Jēšu, kas izmainīs mūsu paš-

reizējos nepilnīgos ķermeņus līdzīgus tam, kāds ir viņa gaismas caurstrāvotais ķermenis" (Ibid., 573. lpp.).

Ari šai tekstā redzam metamorfozai radniecīgo grieķu vārdu "metas/chematizo". "Metas/chematizo" ir viens vārds, bet, lai lasītājs to neizrunātu ar vācisko "sch" skaņu, tas dalīts starp s un ch skaņām ar svitru.

Kā visam mūsu universā, arī personas transformācijai ir priekšnoteikumi. Transformācija nenāk automātiski. Tuvāka informācija par to atrodama Kristus notikumu aprakstos. Kristus pats, gan ar pirmo chroniķu palīdzību, gan ar Paulosa vēlākām atklāsmēm, dara cilvēkam zināmu, kas pašreizējā dzīvē jā dara, lai sasniegtu šādu transformāciju. Lai rāpojošais kāpurs pārvērstos skaistā taurenī, tam jāiet cauri sagatavošanās ciklam. Daudzi kāpuri nekad neizveidojas par tauriņiem un daudzi cilvēki nekad nepiedzīvo ķermenisko transformāciju.

Kāds ir pirmais nosacījums transformācijai? Pirmkārt, cilvēkam transformācija ir no sirds jāvēlas. Radītājs nav diktators. Viņš neko neuzspiež pret cilvēka gribu. Nākošais solis ir ļoti skaidri izteikts gadījumā, kad Kristus atbild jautājumam "Kas man jā dara, lai sasniegtu nākošo laikmeta ciklu?" Kristus atbilde ir: "Ievēro baušļus" (Matjaos 19:17). Šī tema vijas cauri visai Kristus mācībai, kā arī vēlākām viņa mācekļa Ioannes atklāsmēm. Katra draudze, katrs mācītājs, kas māca, ka ievērot baušļus nav svarīgi, apkrāpj cilvēkus. Tas, ka daudzi Kristus vārdā tiks piemānīti, ir izteikts viņa pravietojumā (Matjaos 24:5).

Pēdējā laikā vairāki zinātnieki lielu uzmanību pievērš miršanas fainomenam. Tā Kārlis Osis, Ph. D., kopā ar Erlunder Haraldssonu, Ph. D., ir publicējuši grāmatu "At the hour of death", Hastings House izdevniecībā. Miršana grāmatā ir apskatīta no pašreiz populārām, tuvu-nāvei (near-death) pieredzēm. Apraksti balstās uz 1000 zinātniski izvērtētiem "tuvu-nāvei" gadījumiem ASV un Indijā. Apzīmējums "tuvu-nāvei" dots gadījumiem, kad, pēc ārējām un medicīniskām pazīmēm, cilvēks ir nomiris, bet pēc tam atgriezies dzīvo vidū. Daži zinātnieki šajā kategorijā ietilpina arī tos, kas nav nomiruši, bet atradušies uz dzīvības un nāves robežas. Terminoloģija šajā nozarē nav standartizēta. Vairums gadījumu abu minēto zinātnieku grāmatā ir tādi, kuŗos konstatēta nāve un pēc tam atgriešanās dzīvē. Grāmatas ievadā atzīmēts, ka abi zinātnieki turpina savu darbu un aicina lasītāju, kam ir informācija, viņiem rakstīt. Dr. K. Oša adrese dota kā ASPR, 5 West 73rd St., N. Y., N. Y. 10023.

Atgriežos pie Augšāmcelsšanās, kur pārmaiņas formā un funkcijās. Ja pirms 200 gadiem kāds būtu izteicis zinātnisku apgalvojumu par šī gadsimta tehnoloģijas veikumiem (lidķermeņiem, tālraides video, medicīnas laukā), viņu droši vien uzskatītu par piederīgu kādai bīstamai reliģijas sektei. Kā mēs mūsu dienās skatāmies uz zinātnes sasniegumiem pagātnē, tā zinātnieki nākotnē skatīsies uz mūsu ierobežotajiem veikumiem. Nākotnē cilvēka ķermeņa transformācija būs normāls un aktuāls zinātnieku darba lauks. Par Augšāmcelsšanās tematu tuvāka informācija, rakstot JPJ, 1340 W. Main, Ltl. Chute, WI 54140, U. S. A. □

J. Purviņš Jurjāns

+++++

KĀPĒC UN KAS?

Kāpēc izveidojās universs? Kas to panāca un izkārtoja? Kāpēc radās šī pasaule? Kāpēc izveidojās dzīvā radība un cilvēki? Kāpēc attīstījās latviešu tauta? Kas bija mūsu senči? Kāpēc viņu gēnas un likteņi ir ietekmējuši mūsu dzīves vēl tagad? Kāpēc senlatviešu ciltis neauga lielumā un stiprumā? Kas latviešus apspieda, iekaroja un pārveidoja? Kāpēc latvieši pakļāvās, pārmānījās un iznīka? Kāpēc viņi sašķēlās nevienprātībā, viensētās, lepībā un dažādi dzīvojot? Kas ienesa tumsu, sāpes un ciešanas latviešu dzīvēs un dvēselēs? Te sākas klauso laiki.

Kas viņiem palīdzēja izdzīvot? Kāpēc dzimtbūšanas ļaunums iespaidoja un degradēja mūsu senču raksturus un dvēseles (pielišana, nodevība, žūpība, nenovīdība)? Kāpēc tauta radīja daudzās tautas dziesmas? Kāpēc mūsu senči pazaudēja brīvību un pašnoteikšanos? Kas to visvairāk veicināja? Kāpēc apgaismība nāca ar tiesību meklēšanu? Kas par to cīnījās? Kāpēc vajadzēja tautas atmodu? Kas to tautā veicināja? Kas izsauca un nosaka un veido tautu un nāciju likteņus? Kāpēc latvieši kļuva apzinīgi, prasīgi un cīnītāji par neatkarību? Kas to darīja un veicināja? Kas tam pretojās? Norisinājās brīvības cīņas.

Kas bija jaunās zemes atjaunotāji? Kāpēc vajadzēja jaunu valsti - ko saucam par Latviju? Kāpēc latvieši to veidoja ar apziņu, patriotismu un tēvzemes mīlestību? Kas atkal ienesa nevienprātību, domstarpības un ķildas tautas dzīvē? Kāpēc tautu dzīvē, mērķos un darbos pietrūkst vienprātības? Kas tad īpaši Latvijas politiski-saimnieciskā dzīvē notika? Kāpēc tas notika un tik ilgi pastāvēja? Kas tad tika darīts, lai stabilizētu valsti? Kāpēc tas notika? Kāpēc Latvija varēja uzplaukt pēdējos 5 brīvības gados? Kāpēc bija iebildumi, trūkumi un nelabvēļi valsts dzīvē? Kas īstenībā izšķīr un nosaka tautas brīvību un labklājību? Kas veicina kādas nācijas izzīšanu? Kas aizstāvēja Latviju atkal neatkarības beigās? Kāpēc tas tā notika? Kāpēc Latvijai un citām zemēm bija lemts īss neatkarības laiks? Sākās bēgļu un bēdu laiks latviešiem.

Kāpēc radās trimda? Kas bija trimdas uzdevums un sūtība? Kas uzturēja latviešus ticībā, veselumā un nacionālmā? Kāpēc trimdas latvieši iesaldēja Latviju savos prātos un sirdīs tādu, kādu viņi to atstāja aizbraucot? Kāpēc pārtrūka sakari ar tautu dzimtenē? Kāpēc un kas to neveicināja, vai negribēja? Kas to mēģināja darīt, kā trimdā, tā dzimtenē? Kāpēc radās piekritēji un nosodītāji abās pusēs? Kas to visvairāk darīja, lai sašķeltu trimdas dzīves norises? Kāpēc tautieši bieži viens otram pagāja garām, kā dievnamos, tā dziesmu svētkos? Kas atsvešināja trimdas tautiešus vienu no otra? Daudzi dzīvoja latvietībai, bez istas cilvēcības.

Kāpēc radās trešā atmoda? Kas to veicināja un panāca? Kāpēc tautieši krasi mainījās attieksmē pret Latviju? Kas viņus rosināja biežos braucienos uz Latviju? Kāpēc šie Latvijas apmeklētāji nekļuva trimdas sūtņi un labvēlīgi tautas iespaidotāji? Kāpēc daudzi triecās uz Latviju, lai atgūtu atstāto mantu? Kāpēc mēs meklējam cilvēkus dzimtenē, bet aizmirstam savējos mājvietās? Kāpēc mums tagad jāaktivizē aktīva emigrācijas dzīve? Kas tagad vieno tautu dzimtenē un svešumā un abas kopā? Kāpēc ir tik lielas atšķirības izpratnēs, pieredzē, ieradumos un dzīves veidos starp svešuma ļaudīm un dzimtenē? Kāpēc brīvība nenes vairākumam lielākas pārmaiņas un uzlabojumus? Kāpēc tautas dzīvē pietrūkst mīlestības, nerodas pašcieņa un nepiepildās ētiskās un morālās vērtības? Kas dzimtenē nestu lielāko, vērtīgāko pārmaiņu? Kāpēc daudzi ieslīgst apātijā, neziņā un neapņēmībā? Kas dzīves eksistencē jāuzņem katram cilvēkam - arī Latvijai? Kas veicina brīvību? Kāpēc brīvība atļauj visu, bet nedod visu? Kāpēc brīvība nedod neatkarību? Kāpēc mēs vēl izjūtam latviskās dzīves un trimdas traģiku? Kas to nākotnē novērsīs, lai izdzētu svešuma latviešos vainas apziņu un nerimtīgo rūpi par latvietību? Kas īstenībā ir latvietis un latvietība? Kas to veicina un kā mēs to ikdienā piepildām? Kāpēc par latvietību nerūpējamies visi vienlīdzīgi, kā svešumā, tā dzimtenē? Kas tu esi pats? - sev, tautai, Dievam, cilvēcei, vai nekam.

Atbildes uz šiem latviskās dzīves un filozofijas dabas jautājumiem būs visiem dažādas un atšķirīgas. Bet katrā paaudzē un domājošā cilvēkā šie jautājumi jāuzstāda un caur atbildēm jāmeklē savs latviskais un vēsturiskais viedoklis un pasaules skatījums.

Pārliecība būs katram sava. Par to nestridēsimies. Taisnību būs vienmēr grūti atklāt un tā nebūs absolūta. Citi jautājumi, droši vien, rosinās savādāku orientāciju. □

Sarnijā, Kanadā, 1997. g. 26. novembrī.

Modris Zandbergs

+++++

BALTU VALODU LIKTEŅI

Kādreizējie Baltijas valstu valdnieki samazinājušies līdz nedaudziem cilvēkiem raksta laikraksts "The New York Times" 4. decembra numurā. Autors te nav domājis pašreizējos Baltijas valstu iedzīvotājus: igauņus, latviešus un lietuviešus. Aprakstīti ir tie livonieši, kas pirms 5000 gadiem dzīvoja tagadējā Dienvid-igaunijā un Ziemeļvidzemē līdz Daugavai, ko apraksta Mišeļe Spektere.

Paulīne Kļaviņa ir viena no nedaudzām, kas runā livoniešu valodu un dzīvo Rīgā. Viņu neinteresē 20. gadsimta notikumi, tai nav ieskatu par nacionālistu, krusta kariem un pārvākšanos, kas viņai vienmēr likušies garlaicīgi, bet vēsture liekas kā nasta. Kļaviņa kundze ar saviem 80 gadiem ir viena no pēdējām livonietēm. Kad viņa mirs, tā paņems kapā līdz savu dzimtipašumu, kas pastāvējis 5000 gadus, un saklausīto viņu krākšanu.

Skatoties viņas trauklā, izbalējušās acis, ir grūti saprast, ka livonieši kādreiz valdījuši iesalušās jūras ap Baltijas valstīm krastos, kad spēcīgi vēji pūta no Somijas cauri Igaunijai un Latvijai. Kļaviņa norāda, ka vēl palikuši vismaz 4 cilvēki, un varbūt vairāk, kas uzskata, ka viņu dzimtajā valodā ir livoniešu valoda. Viņa domā, ka livonieši dzīvos arī pēc 2000. gada un piedzīvos jaunu ēru, bet negrib domāt, ka tad šī valoda varētu izbeigties.

Un tomēr arī viņa zina, ka šīs valodas gals ir tuvu. Valodas pastāv no cilvēku spējam dzīvot, kas šo valodu runā. Šinī lielajā pārmaiņu laikā viss tik ātri mainās. Pasaulē runā vairāk kā 6000 valodas. Valodnieki paredz, ka šajā paaudzē puse no šīm valodām pazudīs.

Pasaule kļūst maza, un zūd kultūras, norāda Latvijas Universitātes somu-ugru valodas pasniedzējs. Livoniešu valoda ir radniecīga igauņu, somu, votīšu un kareļu valodām. Somu un igauņu valodas paliks, bet pārējās iznīks 50 gados. Tas ir skarbi teikts, bet tas nav pirmais gadījums, kad valodas atrofejas. Kādreiz pasauli valdīja latīņu valodas runātāji. Kas tagad rūpēsies par kādu citu mazu valodu likteņiem, kas sākušas samazināties jau 400 gadus, kad krievu kaŗa kuģi pieveica to brutālos Livonijas kaŗos. Šī ir nācija, kuŗas labākās dienas bija 12. gadsimtā, Teitoņu kaŗa laikā.

Latvijas Zinātņu akadēmijas pētniece Māra Zirnite jautā, kāpēc ir svarīgāk glābt tīģeri, nekā kultūru, kas uz zemes bijusi 1000 gadus? Viņa pašreizējai Latvijai mēģina saglabāt vēsturi par Livoniju. Kultūras nav kā restorāni, tās varētu pastāvēt vienmēr. Kāpēc jāmeklē veci podi, it kā tā būtu sena keramika? Ja valoda ir zudusi, tad tas būtu jādara.

Livoni vienmēr bijuši jūras braucēju cilvēki. Savu kalendāru tie iedalīja 2 daļās: labā laikā brauca zvejot, bet, kad jūra nebija lietojama, gatavoja tiklus. Viņu purvainā zeme bija slikta, ar zemkopību gandrīz nevarēja nodarboties. Viņu mīti bija laivas un braši viri, kas cīnījās ar lieliem vilņiem.

Bija divas Livonijas. Viena bija Vidus laiku Vācijas province, kas ietvēra pašreizējo Latviju un Igauniju, bet 16. g. s. tā vairs nespēja cīnīties. Pēc tam laiks zem padomju jūga bija ar lieliem ierobežojumiem. Pašreizējā Livonija ir 50 jūdžu sloksne ap krastmalu. Tur dzīvo 2000 cilvēku, bet neviens no tiem nav uzskatāms par livoniāti ar savu valodu. Jāuzskata, ka šī kultūra ir zudusi.

Zirnite mēģina darīt visu, lai pagarinātu Livonijas izzušanu. Viņa klasē māca Livonijas kultūru un aicina mācīties livoņu valodu. Padomju Savienība darīja visu, lai Livonija ātrāk pazustu, izvēcot daudzus cilvēkus no piekrastes sādžām un aizliedzot šo valodu mācīt skolās. Pēc padomju laika beigām Latvija ir palīdzējusi atjaunot īpašumus. Katru vasaru kādi desmit livoniešu bērni ierodas nometnē no Mazirbes. Tur mācās, spēlējas un dejo.

Tomēr neviens bērns nerunā savu senču valodu. Renate Blumberga, 26 gadu veca livoņu vēstures studente, šo valodu runā tikai mazliet, kaut solās mācīties vairāk. Viņa solās darīt kaut ko, lai uzturētu dzīvu šo valodu.

Kļaviņa kundze aizrāda, ka viņa dažreiz zaudē spējas runāt savu iedzimto valodu. Viņas vīrs miris pirms 30 gadiem, un viņa tagad šo valodu lieto tikai īsās sarunās. Tomēr viņi visi sapņo par livoņiem un skaita viņu dzejoļus.

Viņa saka:

Mana valoda ir jūras vilņi,
Tā skan kā dievišķīga balss,
Nekad es to nevaru aizmirst,
Kā nevaru aizmirst savu māti.

Piezīme: Pēc Latvju enciklopēdijas: aprakstītā somu-ugru tauta bijuši libieši (libji, livi) un 1935. gadā saskaitīti 944 libieši.

□

V. Irbe

LATVIJAS OKUPĀCIJAS MŪZEJS: VĒSTURES UN IZGLĪTĪBAS JOMAS

Pavadītais mēnesis šovasar Latvijā deva daudz patīkamu pienākumu un nēgaidīti nozīmīgus piedzīvojumus. Tā teicu abiturijas runu 93 absolventiem Latvijas Kultūras Akadēmijā; konsultējos ar jauniecelto Bērnu slimnīcas direktoru Dr. Dzintaru Mozgu par pedagogiskās un sociālās rehabilitācijas nodaļu at-

tistību, ko iesāku jau 1992. g. Atradu, ka Rīgas Bērnu slimnīca tagad atrodas zem Latvijas Medicīnas Akadēmijas jumta un līdz ar to tai jauns vārds - Medicīnas akadēmijas Bērnu slimnīca. Dr. Mozgas pavadījumā apskatīju jauniekārtoto infekcijas nodaļu. Tiešām, Klīvlādes latviešu sabiedrība var būt lepna par savu dāsno devumu un Dagnija Strautnieks par sekmīgo mūsu \$ 30,000 ziedojuma izlietošanu. Klīvlādieši raksturojas nevien ar savu devību, bet ar gudru un atbildīgu devību.

Nozīmīgs bija Okupācijas mūzeja apmeklējums. Administratore Anna Zoldnere un prof. P. Lazda man stāstīja un rādīja II pasaules kaŗa lielvalstu līgumu dokumentācijas, kaŗa kartes, simulēto baraku ar tās "parašu", kādā dzīvoja Sibīrijā aizvestie, politiski nosodītie latvieši. Jūtu pārņemta, tālāk netiku. Atstāju mūzeju. Atgriezos nākamajā dienā ar saviem 2 līdzceļotājiem un sāku no jauna. Šoreiz pavadījām gandrīz visu pēcpusdienu, skatot vitrinās izstādītos artefaktus - bērza mizā rakstītās vēstules piederīgiem uz mājām, ģen. Baloža kundzes koka adatām izšūto rokdarbu un daudzus citus. Izlasīju visus rūpīgi sakārtotos aprakstus zem ikkatra artefakta, fotogrāfijas, plakāta un dokumenta.

Runājot ar prof. Lazdu, sāku apzināties, ka mūzejs, viņa loļojums, ir saistīts nevien ar profesionālām interesēm, bet arī ar personīgu pārliecību mūzeja nozīmei un vērtībai latviešu tautai. Atradu, ka Okupācijas mūzejs atbilst savam vārdam, jo tas attēlo nevien komunistu, bet arī nacistu vardarbību pret Latvijas pilsoņiem. Šai ziņā tajā atrodam II pasaules kaŗa un pēckaŗa 50 gadu Latvijas vēsturi tās pilnībā. Manuprāt, tā nozīme ir vairākās jomās, bet, it sevišķi, vēsturē un izglītībā.

Vēstures joma. Komunistu un nacistu politisko ideoloģiju režīms atstājis savas pēdas ikkatrā to okupētā zemē Austrumeiropā - pēdas, par kuŗām latviešu tautas daļa ārzemēs ir labi informēta. Viena no tām ir politiskās ideoloģijas mērķis šķirt tautu no tās vēstures. Gandrīz 50 gadu gaŗais komunistu režīms neatlaidīgi izskaidroja realitāti nepatiesu vēsturisku teoriju ietvaros. Mācības par tautas vēsturi tika aizliegtas, ignorētas vai kompromitētas ar komūnisma ideoloģijas sekmēšanas galveno metodi - meliem. Tā latviešu paaudzes dzimtenē uzauga ar 2 izteiktām atšķirīgām realitātēm. Nemitīgais terrora drauds, kā sekas, nepakļaujoties intelektuālās un garīgās dzīves manipulācijai, bija viena realitāte. Politiski sekmēta fantāzijas dzīve iznīra kā otra realitāte. Komunistu prese, politiskās demonstrācijas, apbrīnojošā labklājības statistika, publiskā aizrautība ar "labā tētiņa" simboliem, kā Ļepinu, Staļinu, kuŗi gādās par visu nepieciešamo, vienmērīgi piesātināja šo otro realitāti, cilvēka fantāzijas dzīvi. Tāpēc nav brīnums, ka šodien Latvijā nereti sadzirdam cilvēku ilgas pēc agrākā okupācijas režīma grūtā pārejas laikmetā, bet ir gandarijums dzirdēt, ka tai pašā laikā šie runātāji izteic vēlmi nekad neatgriezties pie tās realitātes, kuŗa pieprasīja intelektuālās un garīgās dzīves kompromisu zem terrora drauda. Šis kompromiss ir tas, kas sekmēja atšķirt tautu no tās vēstures.

Filozofs un Latvijas Kultūras Akadēmijas rektors Pēteris Laķis kādā savā uzrunā teica, ka latviešu tauta esot tapusi par "pamesto tautu" - bez savas patiesās vēstures. Prominentais amerikāņu vēsturnieks Roberts Konkvests (Conquest) apraksta šo fainomcnu sekojoši: "Kur tautas vēsture atspulgo nepatiesību, tur cilvēcība nespēj pastāvēt. Cilvēcību aizstāj kompromitēta mentalitāte, kas šai gadsimtā vien ir atbildīga par miljoniem cilvēku bojā eju un novedusi pasauli pie iznīcības sliekšņa."

Manuprāt, Okupācijas mūzeja būtība pati par sevi liecina, ka latviešu tautu nedrīkst atraut no savas vēstures.

Izglītības joma. Mūzeja attīstība vēstures izglītības darbā ir nepieciešama, lai saistītu tautu ar tās vēsturi.

Okupācijas mūzejs aicina un informē bērnus un jaunatni par II pasaules kaŗa un pēckaŗa okupācijas vēsturi. Balstoties uz pedagogiskiem principiem, ir svarīgi vēsturēs izglītības centienos sekmēt mūzeja un Latvijas skolu tuvāku un ilgstošu darību, nekā tik kādreizēju tā apmeklējumu ar to saistošo vēstures informāciju. Skolnieku/studentu interesi ikkatrā priekšmetā var optimāli attīstīt tikai caur nozīmīgu attiecību ar pasniedzēju, attiecība, kas, savkārt, sekmē skolnieka pašiniciatīvi apgūt dotā priekšmeta zinības. Iesaku mūzeja vēstures pasniedzējiem apciemot katru skolu Latvijā, iepazīstinot bērnus ar mūzeju un tajā pieejamo vēsturi kā sagatavošanu mūzeja apmeklējumam. Pēc tam svarīgi būtu sastrādāties ar skolotājiem, attīstot mācību pro-

jektus, kuŗi rastu bērnos un jauniešos pašinteresi mācīties Latvijas okupācijas vēsturi.

Okupācijas mūzejs ir arī izteikti bagāts informācijas avots augstskolu studentiem. Piemēram, maģistratūras un doktorantu studentiem tas varētu tapt par vērtīgu informācijas devumu viņu pētniecības projektiem. Manuprāt, mūzeja galvenais mērķis nav vien attēlot vēsturi, bet arī saistīt tautu ar tās vēsturi caur nozīmīgām attiecībām ar esošām izglītības iestādēm - no Latvijas pamatskolu klasēm līdz akadēmiju un universitāšu doktorantu programmām. Saprotams, šādu attiecību radīšanai ir jāizmanto prese, kā arī valdības un pašvaldību iestādes, it sevišķi Latvijas Izglītības un Kultūras ministrijas.

Apciemojot Aglonas baziliku un mazākas pilsētas, kā Rubeņi, Livānus un Preiļus, atradu, ka latviešu garīdzniekiem un pamatskolu skolotājiem ir vāja informācija par Okupācijas mūzeju. Kaut gan šie ļaudis ir dzirdējuši, ka tāds mūzejs eksistē Rīgā, trūkst ziņu par tā darbību. Tādēļ visaktuālākais darbs pašlaik varētu būt mūzeja popularizēšana Latvijā.

Latvijas okupācijas vēsture mums visiem māca iegaumēt un neaizmirst 2 realitātes:

1. Vēsture ir pamats tautas topošai identitātei. Ko nozīmē latvietība 20. g. s. norietā Latvijā? Nacionālā identitāte, kādu vairums no mums to saprot ārzemēs, šobrīd tiek stingri pārbaudīta dzimtenē. Tautas saistība ar tās patieso vēsturi atbalstīs nacionālo identitāti; tā būs spēks pret kosmopolītisko identitāti, kuŗu Latvijā mēģina veicināt dažādi spēki.

2. Sociopolitiskie apstākļi, no kuŗiem iznira politiskās ideoloģijas ar cilvēces iznīcināšanas metodēm, vēl šobrīd eksistē netālu no dzimtenes robežām - Bosnijā. Šīs iznīcības metodes turpināsies, ja mēs tās noliegsim vai ignorēsim, vienalga kādu mūsu personīgo politisko uzskatu vai cita iemesla dēļ.

Okupācijas mūzeja sienas neatļauj noliegt vai aizmirst cilvēka neierobežojamo necilvēcības potenciālu pret līdzcilvēku. Tas ir dzīvs mūzejs, jo tajā pasniegtā vēsture brīdina nevien par to, kas ir bijis, bet arī, kas ir un var turpināt būt, ja slēpsimies sarežģītā totalitāro politisko ideoloģiju atbalstu cilvēka neierobežojamai necilvēcībai. Zinātnieki izteic pārliecību, ka ar aizejošo gadu tūkstoši pagājis laiks, kuŗā vara dominējusi pār cilvēku un kultūru. Šī pārliecība var kļūt pamatota tikai tad, ja cilvēce stāv nomodā par totalitāro politisko ideoloģiju varkāri caur necilvēcību.

Beidzot vēlos pieskarties vēl vienai jomai. Varbūt pašlaik visnozīmīgākai - latviešu tautas dziedēšanai.

Tautas dziedēšanas joma. - Dzīvojot zem demokrātiskās politiskās ideoloģijas jumta, latviešiem ārzemēs bijusi iespēja sērot par atstāto dzimteni, atstāto tēva sētu un personīgi zaudētām iecerēm. Mēs esam spējuši sevi dziedināt, jo mums ir bijusi brīvība un līdz ar to privilēģija sērot. 50 gadus latviešu tautai bijis liegts sērot par visu zaudēto - brīvību, veselību, māju vai kādu tuvinieku nezināmās Sibīrijas taigās. Komunistu terora drauds noliedza latvietim sērot par zaudēto.

Okupācijas mūzejs ir vieta, kur represētie latvieši un to ģimenes var atnākt sērot, lai sevi dziedinātu. Daudziem represēto ģimenes locekļiem Okupācijas mūzejs ir vienīgā vieta, kas sniedz kaut kādu tuvības saiti ar tēvu, māti, tēvoci, kuŗus nekad vairs neredzēs un par kuŗiem raksta "kaps nezināms". □

Reference: Conquest, Robert. (June, 1993). The Jefferson Lecture: History, humanitu, and truth. *National Review*, pp. 28-35.

Prof. Ilga B. Švechs, Ph. D.

Referāts

1997. g. 21. septembrī, Klīvlandes latviešu biedrības sarīkojumā par Okupācijas mūzeju.

Raksta autore ir sociālo zinātņu profesore Case Western Reserve University Klīvlandē, Bijusi Fulbright profesore 1992. gada rudens semestrī Latvijas Universitātē un Latvijas Kultūras Akadēmijā. Pirmā Latvijas Kultūras akadēmijas goda doktore (Titulis apstiprināts Rīgas Domē 1992. g. 21. decembrī.). Goda biedre ASV Klīnisko Zinātņu Akadēmijā kopš 1994. gada. Apbalvota kā izcilākā sociālo zinātņu mācības spēks C. W. R. U. 1983., 1985., 1990. un 1995. gadā (4 reizes). Balva balstās uz studentu un pārējo mācības spēku atzinību.

Raksti Forumam gaidīti, iesūtiet tos laicīgi!

MLB Ziņotājs, 1997. gada decembris

KOMPONISTS PĒTERIS VASKS VIESOJAS ASV

Kad Vašingtonas Kenedija centrs amerikāņu eksperimentālā baleta choreogrāfam Džounsam (Bill T. Jones) pasūtīnāja deju programmu vienam vakaram, viņš nolēma ar savu deju trupu iestudēt un attēlot it kā ceļojumu cauri 20. gadsimtam. Šo trīsdaļīgo darbu Džounss nosauca - "Mēs izgājām agri" (We Set Out Early). Pirmajām 2 daļām choreografs bez lielas gudrošanas izvēlējās Igora Stravinska un Džona Keidža (John Cage) mūziku. Meklējot atbilstošu mūziku "ceļojuma" pēdējam, jaunākajam posmam, Džounss devies uz pazīstamo "Tower Records" mūzikas veikalu un noklausījies lielu skaitu mūsdienu komponistu darbu skaņu ierakstu, no plašā piedāvājuma beidzot kā piemērotāko izvēloties Pēterā Vaska simfoniju Stīgu orķestrim "Balsis"...

Deju programmas pirmuzvedums Kenedija centra Eizenhauera teātra zālē notika š. g. 31. oktobrī, un uz to bija ieradies arī komponists Vasks no Latvijas. Pazīstamajos ASV laikrakstos (New York Times, Washington Post) par priekšnesumu parādījās visnotāj atzinīgas atsauksmes. Kritiķi atzīmēja, ka Vaska simfonijas kāpinātā kvēle teicami papildinājusi priekšnesuma gaisotnes saskaņu un izteiksmes krāšņumu. "Mēs izgājām agri" ceļojums, dejotājiem atstājot skatuvi, vēl ilgi turpinājies publikas apziņā un atmiņā.

Komponista Pēterā Vaska mūzika pēdējos gados atkārtoti daudzīnāta un cildināta amerikāņu mūzikas žurnālu recenzijās par dažnedažādiem skaņu ierakstiem kompaktdiskos. Iespēja tikties ar starptautiski pazīstamo un atzīto komponistu personīgi bija 9. novembrī Jonkeŗu latviešu baznīcā, Ņujorkā. Tā bija pulcējusi kuplu skaitu apkārtnes tautiešu. Vispirms ārzemju latviešu komponiste Dace Aperāne isi pārstāstīja Pēterā Vaska biogrāfiju.

Viņš dzimis 1946. g. aprīlī, Aizputē, baptistu mācītāja ģimenē, kur jau no bērnības mācījies novērtēt garīgumu un smelties spēku ticībā, iespaidojoties no tēva sprediķiem un baznīcas mūzikas. Diemžēl, tēva nodarbošanās Pēterim savā laikā liedza mācīties Rīgas konservatorijā, un viņš devās studēt uz Lietuvu, kur, savukārt, pavērās iespējas iepazīties ar poļu modernās mūzikas strāvājumiem. Ieguvis diplomu kontrabasa spēlē, Pēteris Vasks 1970. g. atgriežas dzimtenē un no 1973. līdz 1978. g. studē kompozīciju Dārziņa mūzikas vidusskolā, Rīgā, bet viņa paša darbi atskan starptautiskos forumos, saņemot atzinību un augsta prestiža balvas.

Taču nostājoties tautiešu priekšā Jonkeros, nopelniem bagātais (ši apzīmējuma labākajā nozīmē) Vasks atklājas kā pati vienkāršība un sirsnība. Viņš labprāt izskaidro savas mūzikālās ieceres klausītājiem, ar kuŗiem arī savā mūzikā vēlas runāt saprotamu valodu un sniegt "skābekli garam". Iedvesmi saviem darbiem Vasks lielā mērā smeļas dzimtenes dabā. Viņš grib rādīt gaismas uzvaru pār tumsu un tic, ka vienīgi gara spēks spēj saturēt mūsdienu juceklīgo pasauli līdzsvarā. "Kādēļ rādīt mūzikā jauno, jo tā jau pasaulē pietiek", atbalsojot Skalbas Kaķīti, vaicā Vasks. Viņa mūzikā netrūkst nedz skarbuma, nedz kontrastu, bet tā vienmēr izskan gaišā cerībā un mīlestībā.

Vasks raksta, lielākoties, instrumentālu mūziku, jo tādā veidā arī Padomju laikā varēja bez vārdiem izteikt svarīgāko. Īpaši Vasks iemīlojis čellu. Ņujorkas sarīkojumā viņa 1979. g. rakstīto divdaļīgo darbu solo čellam "Grāmata" izteiksmīgi atskaņoja Linda Alje, vajadzīgā brīdī, pirkstiem ņirbot pa stīgām, maigi nodūdojot arī komponista melodiju balsij.

Bez tam vēl skaņu ierakstā dzirdējam fragmentu no Vaska Koncerta Čellam pirmās daļas ar Davidu Geringas kā solistu, kā arī fragmentu no Simfonijas stīgu orķestrim pēdējās daļas - "Sirdsapziņas balss". Komponists labprāt izsmeloši atbildēja uz vairākiem jautājumiem no publikas, un omulīgā cīmošanās būtu varējusi turpināties vēl, bet viesim bija jāsteidzas uz lidlauku, lai atgrieztos Rīgā. Taču šai pēcpusdienai piemita kāda īpaša maģija, jo auto braucējiem mājupceļā, ieslēdzot Ņujorkas klāsiskās mūzikas radiostaciju WNYC, ēterā atskanēja Pēterā Vaska "Musica Dolorosa". □

Biruta Sūrmane

Lai varētu iespiest vairākus redakcijā saņemtos rakstus šī numura Forumā nodaļai, šoreiz bija jālieto mazāki burti. Lūdzam lasītājus nepemt jaunā un iepazīties! Red.

Jau vēlajā pavasarī skaidrs bija vēl kas - šis būs ābolu gads. Zari bija ziediem nosēti un vēlāk - āboliem kā vinogu ķekari. Sāku zarus atbalstīt, lai nenolūztu. Šogad arī puslīdz uzzīmējām, kādas ābeles mums ir, jo dažas visus 3 gadus nebija ražājušas neko. Vienu laiku pat runājām, ka tādas neražīgas ābeles jāzāģē malkā, bet, laikam, taču nē.

Ir: baltie dzidrie (divi koki), bumbierābele, cukuriņš, paradīzes ābele, rožābele, serinka, divi trebo, kāds sarkans un salds rudens ābols, kuŗu nevarējām identificēt, bet kam dažiem zariem uzpotēti lieli antonovkas, kas atbilst, apmēram, Granny Smith, lai arī šī žurnāla vecākie lasītāji uzzīmēs arī citas nosauktās šķirnes.

Pirmie gatavi ir sīkie, ļoti saldie cukuriņi, tad bumbierāboli, seko baltie dzidrie. Ir mums arī 2 ziemas ābeles, kuŗas vēl tad, kad jau uz zemes bija sniegs, centāties novākt, lai arī viena bija gluži balta, otra - sarkana, un tikai necīgu daļu paņēmām ēšanai. Šo nedēļu bija visi nobiruši, zem viena balts, otra - sarkans paklājs.

Ēsti, ēsti, vārīts ābolu biezenis, bet zeme ar tiem pilna tā kā tā. Daļējs radiem un draugiem, kauču gandrīz katram ir kāds, kas arī nezināja, kur likt.

Kādu dienu rudenī stāvēju kādā no Saulkrastu pārtikas veikaliem, kur kāds cilvēks (kam, acīmredzot, nav pašam dārza un arī nepazīst, kam tāds ir) prasīja, kāpēc veikalā nepārdodot ābolus. Pārdevēja brīdi skatījās uz viņu kā jukušu, bet tad, tā kā šajos veikalos ir izmeklēti laipna apkalpošana, pacietīgi izstāstīja, ka šis esot bijis - ābolu gads!

Normāli ābolus - kā turpat vai visu citu - pārku Vidzemes tirgū. Tur ir milzīgi (un dārgi) āboli, kas nāk no Itālijas. Man vienreiz stāstīja, kā tos sauc, bet to esmu aizmirsis. Tad āboli nāk no valstīm, kas ir nedaudz uz dienvidiem un kur ir siltāki rudenī, arī Lietuvas. Aveņu, zemeņu, visi saldi, visi garšīgi. Kas gan var no pagājušā vēlā rudens atcerēties, kā tos katrus sauc? Jādomā, ka nākošo rudenī atkal būs jāuzzin. Šie āboli ir vaskoti un - jādomā - uzglabāti slāpekļa atmosfērā, tā kā tos var dabūt arī ziemā.

Protams, nav jau paradīzes bez čūskas. Četras dienas pēc atgriešanās Rīgā bijām - pēc āboliem. Tad viss bija kārtībā. Pēc septiņām dienām Iveta ar savu draudzeni (kuŗai nav ābolu dārza, bet pazīst tādu, kam ir) bija aizbraukušas un atradušas, ka kāds vai kādi ir vasarnīcu apciemojuši. Diezgan kultūrāli - *izņēmuši* loga rūti, nevis situši. Atvēruši visus virtuves skapišus, jo mēs un citi neko vērtīgu neatstājām. Jā, tur stāv ledusskapis, bet tas ir visai liels pasākums, prasa busiņu, un vismaz teorētiski vasarnīcas sargā zemessargi.

Tajā nedēļā, kad Rīgā sākās skolas, kāda banda Pabažos (nākošais ciems uz Rīgas pusi) bija pareizi izdomājusi, ka kopā ar bērniem vis nebūs aizvests. Dabūjuši lielu guvumu - televizorus, magnetofonus, virtuves mašīnas u. d. c.

Ir novembra vidus. Ja būs silts pavasaris (ir redzēts), tad jau pēc četrarpus mēnešiem varēs doties uz paradīzi. □

Laimonis Streips, Rīgā

AIZSAULES CEĻOS

KONSTANTĪNS KARULIS

Pēc ilgas un grūtas slimības Latvijā 1997. g. 3. novembrī miris žurnālists un valodnieks Dr. habil. philol. **Konstantīns Karulis**. Viņš dzimis 1915. g. 10. februārī, Rīgā, beidzis Rīgas pilsētas 36. pamatskolu, mācījies Rīgas pilsētas 1. ģimnazijā un 4. ģimnazijā. Studējis LU tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātes zinātņu nodaļā.

Brīvās Latvijas laikā K. Karuļa darba lauks bija žurnālistika. Jau jauneklā gados viņš sācis publicēties jaunatnes izdevumos. Trīsdesmitajos gados viņš strādā par reportieri gan "Jaunākajās Ziņās", gan citos laikrakstos. Strādādams gan par avižu reportieri, gan par stenografu Saeimā, viņš izkopj savas spējas un kļūst par vienu no veiklākajiem Latvijas stenografiem. Ulmaņa laikā K. Karulis ir laikraksta "Brīvā zeme" līdzstrādnieks. Viens no viņa uzdevumiem ir pavadīt valsts prezidentu Kārli Ulmani izbraucienos pa Latviju, lai stenografētu prezidenta runas. Izbraucienos K. Karulim ir izdevība tuvāk iepazīt prezidentu, kuŗu viņš vienmēr piemin ar respektu un cieņu. Šai laikā viņš ir arī Latvi-

jas radiofona žurnāla "Latvijas vilnis" redaktors. Viņa vadībā radiofona programmu brošūriņa izveidojas par literāru žurnālu.

Kaŗš iegrieŗ K. Karuļa dzīvi pavisam citās slīdēs. Jau krievu okupācijas laika sākumā viņš tiek atlaists no darba Radiofonā. "Brīvā zeme" ir slēgta. Citu darbu Rīgā dabūt nav izredzes. Viņš kopā ar ģimeni pārceļas uz laukiem, kur strādā par pamatskolas skolotāju Lauberes pagastā (1941.-3.) un isāku laiku par pamatskolas pārzini Birzgales pagastā.

1944. g. K. Karulis iesauc Latviešu leģionā un piedala 19. divīzijai, kamēr sieva ar bērniem dodas bēgļu gaitās uz Vāciju. Likdams lietā savu ilggadīgo žurnālista pieredzi, viņš kopā ar diviem citiem bijušajiem kollēģām izdod frontes avīzi "Latvijas kareivis", kas iznāk ik dienas.

Pēc kapitulācijas K. Karulis krit krievu gūstā un tiek izsūtīts uz Sibīriju. Atgriezies no izsūtījuma, viņš par jaunu nobeidz juridisko fakultāti, jo nu jāzina citi likumi. Viņš strādā par juriskonsultu Zinātņu Akadēmijā (1947-1950), un dažādos kursos māca stenografiju (1950-57). Pēc tam Zinātņu Akadēmijas valodas un literatūras institūtā (1957-64) un Zinātņu Akadēmijas Fundamentālajā bibliotēkā (1964-75).

Konstantīna Karuļa interešu loks bija ļoti plašs un zināšanas vispusīgas. Viņš rakstījis par visdaŗādākiem tematiem dažādās avīzēs un žurnālos. Darbojies arī par sastādītāju, komentētāju, bibliografu un piedalījies kolektīvos darbos, kā "Latviešu literārās valodas vārdnīca", "Stenografija", "Stenografijas vēsture". K. Karuļa raksti publicēti nevien Latvijā, bet arī ārzemēs: Stokholmā, Bukarestā, Maskavā, Ļeņingradā, Viļņā, Tallinā. Kopš Latvija atguvusi brīvību, viņa raksti publicēti arī ASV. Vēsturiski īpaši vērtīgas ir K. Karuļa pēdējos gados publicētās atmiņas par Kārli Ulmani: mums vairs nav daudz cilvēku, kas toreizējo valsts prezidentu personiski pazinūši un var liecināt patiesību par tā laika cilvēkiem un notikumiem.

Mūža otrā pusē K. Karuļa sirds pievērsās valodniecībai un grāmatniecības vēsturei. Viņš sarakstījis grāmatas: "Senie un mūsdienu raksti" (1956. g.) "Raksts un rakstīšanas līdzekļi" (1962), "Latviešu grāmata gadsimtu gaitā", "Latviešu padomju prese" (abas 1967. g.), "Jānis Reiters un viņa tulkojums" (1986. g.), "Kam stiprs prāts un cieta griba" - par Frici Brīvzemnieku (1992. g.).

1992. g. Rīgā iznāk Konstantīna Karuļa mūža lielākais darbs - "Latviešu etimoloģijas vārdnīca" divos sējumos, kas ir pirmā latviešu etimoloģijas vārdnīca vispār. Tas ir populāri zinātnisks darbs, kas lasītājam dod dziļāku ieskatu latviešu leksikas vēsturē, un līdz ar to valodas un kultūras vēsturē. Tur ielikti autora ilgu gadu pētījumi, papildināti ar paša secinājumiem un atzinumiem.

Stāvēdams jau uz 80 gadu sliekšņa, K. Karulis 1994. g. aizstāvēja disertāciju Latvijas Universitātē un iegūst habilitētā doktora grādu, ko viņš padomju laikā nevarēja sasniegt. Viņu arī uzņēma Zinātņu akadēmijā par pilnu locekli. Par nopelniem valodniecībā viņš apbalvots ar Trīsvaigŗu ordeni un ar Jāņa Endzelina godalgu. Novērtējot viņa darba nozīmīgumu, vairāki fondi to ir materiāli atbalstījuši. "Latviešu etimoloģijas vārdnīcas" izdošanu atbalstīja ALA Kultūras fonds un Edgara Sūnas piemiņas fonds. Otrā lielākā darba "Latviešu valodas vēstures" sarakstīšanu, kas slimības dēļ, diemŗēl, palika nepabeigts, ar stipendiju atbalstīja Sorosa fonds.

Zaudējis cerību apvienot kaŗa izpostīto ģimeni, K. Karulis mūža otrā pusē apprecas ar valodnieci Lieni Rozi, kas kļūst viņa labā roka un lielākais palīgs valodniecības darbos līdz mūža galam.

Dzelzs aizkaram lūztot, K. Karulis izmantoja iespēju ceļot - uz Zviedriju, uz Vāciju, uz ASV. Amerikā viņam arī liktenis bija lēmis iepazīties un nodibināt ģimenes tuvību ar svešumā uzaugušajiem bērniem un mazbērniem.

Trimdas zemēs K. Karulis lasīja priekšlasījumus par valodnieciskiem jautājumiem gan 3x3 nometnē, gan lielākam klausītāju pulkam. Bostonā viņš īpaši iepriecināja Latviešu skolas audzēkņus, ar etimoloģijas palīdzību izskaidrodams tiem nesaprotamās tautas dziesmas.

Konstantīns Karulis no mums ir aizgājis, bet ar saviem darbiem viņš sev Latvijā ir uzcēlis nezūdamu pieminekli. □

Marianna Ieviņa

Laipni lūdzam nekrologus šai MLB Ziņotāja nodaļai!

1997. g. 16. septembri LZA ārzemju locekle, montrealiete Dr. Vaira Viķe-Freiberga saņēma Zinātņu akadēmijas Lielo medaļu.

Latvju dainas ir neapstrīdama vērtība un bagātība mūsu tautai. Bet citām? Varam jau lūgties pasaules priekšā, lai uz mums paskatās, apbrīno, lai mums aplaudē. Bet nav teikts, ka pārējie tūlīt to darīs. Un katrā ziņā nav teikts, ka pasaule no tā pamatā mainīs savas komerciālās intereses un grozīs savus uzskatus. Šī doma vakar izskanēja Latvijas Zinātņu akadēmijā, kur bija sanākusi kopā neparasti daudzpusīga sabiedrība - zinātnieki, politiķi, rakstnieki, mūziķi, mākslinieki, žurnālisti, pat daļa no folkloras kopas "Skandinieki". Viņi visi bija klāt, lai būtu kopā ar Vairu Viķi-Freibergu, kurai piešķirta Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielā medaļa.

Sanākušos uzrunāja LZA prez. Tālis Millers, iepazīstinot ar apbalvojamās dzīves gājumu. Prezidents atzina, ka līdz šim šādās reizēs viņš izticis bez ielūkošanās papīros, bet šoreiz ir spiests lasīt, jo zinātnieces darbība ir tik bagāta un daudzpusīga un negribas atstāt ko neminētu.

Vaira Viķe-Freiberga, psiholoģe, literātūrzinātniece, Ph. d. (Makgila universitātes McGill, 1965.), LLD (goda doktore Kvinsas univ. - Queen's, 1991.), Dr. habil. philol. (1992.) F.R.S.C. (Kanasas ZA locekle 1990.), profesore (1979.).

Dzimusi 1937. gada 1. decembrī, Rīgā. 1945. g. 1. janvārī devusies bēgļu gaitās uz Vāciju. Pēc nepilnu 4 gadu latviešu pamatskolas bēgļu nometnē Libekā un 1 gada pamatskolas franču Marokas laukos mācījusies franču vidusskolā Kasablankā (1950.-4.). Pārcēlusies uz Kanadu 1954. g., beigusi Ontario provinces vakara vidusskolu (1955.) Beigusi Toronto universitāti ar bakalaura (B.A., 1958.) un maģistra grādu psiholoģijā (M.A., 1960.) Lektore Makgila un Konkordijas universitātēs Montrealā (1964.-5.), Montrealas universitātes (Universite de Montreal) Psiholoģijas departamenta palīgprofesore (1965.), ārkārtas profesore (1972.), profesore (1979.). Žurnālu "Journal of Baltic Studies" un "Jaunā Gaita" palīgredaktrise folkloras un sabiedrisko zinātņu jomā. Latviešu jaunatnes audzinātāja, "Divreizdivi" nometņu vadītāja (1979.), padomes vadītāja un ilggadīga lektore.

Kanasas Zinātnes padomes viceprezidente (1984.-9.), Kanasas Psihologu apvienības (1980.-1.) un Sabiedrisko zinātņu federācijas prezidente (1980.-2.). NATO zinātniskās programmas "Cilvēciskais faktors" priekšsēdētāja Briselē (1980.-1.), Baltijas Studiju veicināšanas apvienības (AABS) prezidente (1984.-6.). Dažādu Kanasas un Latvijas iestāžu konsultante.

A. Ābeles piemiņas fonda (kopā ar I. Freibergu - 1979.) un PBLA Kultūras fonda goda balvas (1989.) laureāte. Saņēmusi Kanasas franciski runājošo zinātnieku apvienības (ACFAS) Marsela Vinsenta (Marcel Vincent) balvu un medaļu sabiedriskajās zinātnēs (1992.), Kanasas ZA Pjēra Šovo (Pierre Chauveau) godalgu un medaļu humanitārajās zinātnēs (1995.), Killama pētniecības stipendijas laureāte (1993.-5.), Triju Zvaigžņu ordeņa virsniece (1995.).

Galvenie pētniecības virzieni: prāta psiholoģija, psiholingvistika, psihofarmakoloģija, folkloristika, literatūra. Aktīva referente (vairāk nekā 200 referātu) un publiciste (ap 150 rakstu). Publicējas angļu, franču un latviešu valodā, raksti tulkoti arī zviedru, lietuviešu, krievu un poļu valodā. Sadarbojusies ar Imantu Freibergu dainu elektronisko datu bāzu izveidošanā - "Saules dainas" (1977.) un "Imantas" izd. 12. sēj. transkripcijas aizsākšanā (1966.-1982.). Grāmatas "La fréquence lexicale des mots au Québec" (1974.). "Saules dainas" (1988., kopā ar I. Freibergu), "Dzintara kalnā" (1989., 1993.), "Pret straumi" (1993., 1995.), "Saule, pasaule, viņsaule" (1995.); "Linguistics un poetics of Latvian folksongs" redaktrise un līdzautore.

Pēc Lielās medaļas saņemšanas, pēc ziedu klēpju un apsveicēju vēlējumu straumes V. Viķe-Freiberga devās pie katedras, lai nolasītu akadēmisko lekciju. Bet pirms tam, protams, bija mazliet citi vārdi:

"Godātais prezident! Godātie akadēmiķi, šīs dienas viesi, dāmas un kungi, draugi un radi! Atļaujiet man vispirms pateikties Zinātņu akadēmijai par man izrādīto lielo godu, par ko jutos ļoti dziļi aizkustināta. Tas ir liels gandarījums par padarīto darbu un liels uzmundrinājums to turpināt tālāk. Kāds Kanasas psihologs aprakstīja, t. s., atalgojuma likumu: ja jūs gribat, lai

kāds organisms vairāk ko dara, tad viņam par to vajag sniegt atalgojumu. Un, apskatoties savā darba grāmatā, es konstatēju, ka nākamajā dienā pēc paziņojuma saņemšanas par šo balvu, es esmu pie datora padarījusi 2 reizes vairāk nekā iepriekšējā dienā. Tātad, redziet, gluži zinātnisks pierādījums - tas tiešām bija uzmundrinājums tālākajam darbam. Te es saskatu sevis kā latviešu zinātnieces atzišanu un ieņemšanu manas dzimtās zemes zinātnes klēpī. Es priecājos, ka varu visu to piedzīvot, jo jāapzinās, ka vēl tikai pirms dažiem gadiem tas nebūtu bijis iespējams tāpēc vien, ka mani kā mazu meitenīti vecāki paņēma pie rokas un aizveda politiskā trimdā.

Es priecājos par to, ka mani kolēģas manā mītnes zemē Kanadā ir augstu novērtējuši šo Latvijas Zinātņu akadēmijas Lielo medaļu, jo tas liecina, ka LZA ir iestāde, kas bauda augstu prestižu arī citās zemēs. Un, beidzot, es vispār priecājos par to, ka Latvijā ir šāda medaļa, ka tā ir iedibināta. Jo tā, tāpat kā visas citas zinātnes laukā iegūstamās atzinības, liecina par to, ka Latvija ir prāta kultūras zeme, kur zinātne ieņem savu ietekmīgu un svarīgu vietu kā daļa no tautas kultūras. Blakus sasniegumiem mākslā, sportā, literatūrā un citos laukos arī zinātnes sasniegumi var stiprināt mūsu visu kopējo pašapziņu. Arī tai ir nepieciešama vieta publikas apziņā un psiholoģijā.

Ceļš no manas pamatzglītības eksperimentālajā psiholoģijā līdz zinātniskam darbam ar "Latvju dainām" ir bijis visai likumains, bet ne bez savas loģikas un sakarības. Kā vadītājs pavadiens vienmēr cauri ir vijusies interese par prāta procesiem."

Pēdējā rindkopa jau, šķiet, ir no zinātnieces akadēmiskās lekcijas "Tradīcija un jaunrade 'Latvju dainās'", ko visi klātesošie noklausījās ar milzu interesi. Vaira Viķe-Freiberga apsoliņa tuvākajās dienās nodot šo akadēmisko lekciju iespiešanai "Latvijas Vēstnesī".

Bet atvadām vēl iss jautājums LZA Lielās medaļas saņēmējai:

- Mēdz apgalvot, ka ikvienam latvietim ir sava daina. Vai tāda ir arī cilvēkam, kas pēti dainas ar datoru? Un kura tā ir?

- Vienmēr tā pēdējā, ko tajā brīdī esmu atradusi. Nē, man nav vienas mīļākas dainas. Tajā brīdī, kad es vienu redzu, saskatu, es par to sajūsminos. Un tad eju tālāk, uz nākamo. Jo ļoti daudzas tautas dziesmas ir ārkārtīgi skaistas un mani sajūsmina. Citas nav sajūsma vērtas, tās es aizmirstu. Bet vienu izcelt es negribu. □

Latvijas Vēstnesis Nr. 230., 1997. 09.17.

Andris Sproģis,
"LV" nozaru virsredaktors

Foto: Māris Kaparkalejs, "LV"

Sarunā ar laureāti LZA viceprezidents Jānis Stradiņš un prezidents Tālis Millers

TRANSLATION LEGAL COUNSEL

Latvian Translation and Terminology Centre
Riga, Latvia
24 to 31-month contract beginning early 1998

A select Canadian team is being recruited to participate in an exciting project partnership between Canada and Latvia. The goal of the project is to promote Latvia's accession to the European Union through developing high quality legislative translation capabilities at the Latvian Translation and Terminology Centre. Significant funding for this project has been provided by the Canadian International Development Agency (CIDA).

In this challenging and rewarding position you will:

- Review and revise English-language translations of Latvian legal documents;
- Work closely with Canadian and local counterparts to develop standard terminology and consistent high-quality translations;
- Assist locally-engaged legal counsel in the development of legal revision policies and procedures;
- Participate in an in-service training program.

In addition to a law degree, applicants should have excellent English language skills; proficiency in Latvian; advanced analytical skills; excellent communications and inter-personal skills; the ability to use judgment, discretion and tact; sensitivity to cultural differences; and the ability to work as part of a team. Translation or editing experience would be an asset.

Applications are invited from Canadian citizens or landed immigrants. Please send English and Latvian letters of application and resumes to:

LNFC/CIDA Translation Project
4 Credit Union Dr.
Toronto, Ont.
M4M 2E9

or fax them to Ruth MacKay, Project Coordinator at:
Fax: (416) 755-1244
Phone: (416) 755-3003.

DARBA IESPĒJAS TULKIEM

Kanadas pilsoņiem vai patstāvīgajiem iedzīvotājiem joprojām ir iespēja piedalīties šīs valsts līdz šim lielākajā atbalsta projektā Latvijai, ziņo tā vadītājs Kārlis Freibergs.

Sešiem labākajiem tulkiem un redaktoriem būs iespēja pārcelties uz Latviju 24 līdz 31 mēnešu darbam un palīdzēt Latvijas Tulkošanas un Terminoloģijas Centram (T&TC) izveidoties par vienu no Eiropas priekšzīmīgākajām tulkošanas iestādēm.

Pateicoties Kanadas atbalstam, Igaunijā tas jau ir noticis. Tulkošanas centrs Tallinā līdzīga projekta ietvaros ir ieguvis atzinību no tuvienu un tālienes.

"Šī būs lieliska iespēja izredzētajai Kanadas komandai palīdzēt Latvijai, un ceru, ka mūsu darbs vaiņagosies panākumiem, tāpat kā tas notika Igaunijā, izteicās K. Freibergs.

Kanadas Starptautiskā Attīstības Aģentūra (Canadian International Development Agency - CIDA) ir solījusi gandrīz pusotra miliona Kanadas dolāru Latvijas projekta īstenošanai. LNAK ir uzsākusies vispārējā atbildība par tā pārraudzību. Pirmo iemaksu par \$ 152.000 CIDA LNAK piešķir šā gada oktobrī.

Kanadas tulkiem piedāvā tuvu pie \$ 40,000 gadā algu un juridiskajam redaktoram tuvu pie \$ 60,000. Visiem Kanadas darbiniekiem arī izmaksās ceļa izdevumus uz Latviju un citām vietām projekta ietvaros.

Interesentiem jābūt labām angļu un latviešu valodas zināšanām, labām sazināšanās spējām, spējai darboties komandā un apmācīt citus, analītiskai domāšanai un smalkjūtībai pret dzīves veida un citām atšķirībām Austrumos un Rietumos.

Pieteikšanās vēstules angļu un latviešu valodās, ka arī *curriculum vitae* angļu un latviešu valodās jānosūta pa pastu Kārlim Freibergam uz LNAK/CIDA Project, 4 Credit Union Dr., Toronto, Ont., M4A 2N8, vai aizfaksēt turpat pa tālruni (416) 755-1244. □

World champion in ice skating
Elvis Stojko

OPRAH
TV TALK SHOW celebrity

Latvian poet Maris Čaklais

KŪMAS 3X3 NOMETNĒ MAZSALACĀ

Ja Jūs gribat pabūt ar latviešiem raksturīgo darba mīlestību sakoptā vidē, baudīt Salacas krastu neparastos dabas veidojumus - sarkanā smilšakmens alas un klintis, dzirdēt pasaulē stiprāko atbalsi Skaņajā kalnā, mēs Jūs gaidīsim Latvijas 15. 3x3 nometnē Mazsalacā. Dziesmu svētku vasarā no 12.-19. jūlijam. Mazsalacai, gleznainajai Ziemeļvidzemes pilsētai, 1998. gads ir 70. jubilejas gads, tādēļ reizē ar 3x3 nometni notiks dzimšanas dienai veltītas norises. Nometne un pilsētas svētki, cerams būs iemesls, kādēļ tālumā dzīvojošie mazsalacieši un skaņkalnieši, viņu bērni un mazbērni salidos Mazsalacā.

Mazsalacas vārdu nesuši un nes Latvijā un pasaulē slaveni latviešu dzimtu ļaudis - Daugulji, Ores, Kundziņi, Kaužēni, Kak-

TRANSLATORS / REVISERS

CAD \$40,000 to \$46,000 per annum

Latvian Translation and Terminology Centre
Riga, Latvia
24 to 31-month contract beginning early 1998

A select Canadian team is being recruited to participate in an exciting project partnership between Canada and Latvia. The goal of the project is promote Latvia's accession to the European Union through developing high quality legislative translation capabilities at the Latvian Translation and Terminology Centre. Significant funding for this project has been provided by the Canadian International Development Agency (CIDA).

In these challenging and rewarding positions you will:

- Translate Latvian legal documents into English / Revise the English-language translations;
- Work closely with Canadian and local counterparts to develop standard terminology and consistent high-quality translations;
- Assist the locally hired translators / revisers in the development of translation and revision policies and procedures;
- Participate in an in-service training program.

Applicants should have excellent English language skills; proficiency in Latvian; advanced analytical skills; excellent communications and inter-personal skills; the ability to use judgment, discretion and tact; sensitivity to cultural differences; the ability to work as part of a team. Translation, editing or legal experience would be an asset.

Applications are invited from Canadian citizens or landed immigrants. Please send English and Latvian letters of application and resumes to:

LNFC/CIDA Translation Project
4 Credit Union Dr.
Toronto, Ont.
M4M 2E9

or fax them to Ruth MacKay, Project Coordinator at:
Fax: (416) 755-1244
Phone: (416) 755-3003

/3x3 Mazsalacā, turp. no 18. lpp/ tiņi, Pēkšēni, Lejiņi, Oši, Hincenbergi, Tiliki, Dreimaņi... 3x3 nometne būs veltīta stiprām latviešu dzimtām, to izpētei. Nometnes vadmotīvs ir "Dzimtu atbalsis Latvijā un pasaulē". Dzimtas pamats ir veseli un gudri bērni, saskaņa, tādēļ cauri visai nometnes nedēļai kā cerīgas nākotnes stīga cauri visies kristabu tema un nobeigsies ar folkloras ansambļa "Skandinieki" uzvedumu "Kristabas", kuŗa dalībnieki būsīm mēs visi, Dreimaņu dzimta ar pāditi Dārtu un mazsalieši.

Nometnes 1. dienā atklāsim Mazsalacas novada dzimtu ciltskoku izstādi "Atgriešanās". Telpā varēs saņemt zinošu ļaužu padomus par dzimtu pētišanas metodiku. Izstādi iekārtos Latvijas Kultūras fonda Mazsalacas kopa Nellijas Nurmikas vadībā.

Viesos esam uzaicinājuši kādreizējos mazsalaciešus: aktrisi Līgu Liepiņu un viņas ģimeni, drāmaturgu Paulu Putniņu un meitu, arī aktrisi, Annu Putniņu, kino režisorus Ansi Epneri un Kalvi Zalcmani. Ar mums kopā solījies būt Raimonds Pauls ar "Dzeguzēniem", esam pieteikušies viesos komponista īpašumā, netālajā Liču skolā Ramatā. No apkārtējiem dabas materiāliem kristabās un citos dzimtu godos skaistumu veidot mums palīdzēs Burtnieku daiļdārzniece Zenta Skrastiņa ar meitu Vitu.

No Rietumu darbiniekiem viesosies Vaira Viķe-Freiberga un Imants Freibergs (ievirzē "Garīgais spēks un tautas tradīcijas"), Vaira Paegle (Sabiedrība-politika), Valija Ruņģe (literatūra), Līga Ruperte, Māra Tupese (ģimeņu seminārs), māc. Anita Vārsberga (Kristīgā ētika), Austris Grasis (Dievi un cilvēki. Baltu reliģijas), Dzidra Šteinberga (veselīgs latviešu uzturs).

Ar līvu folkloru un likteņgaitām mūs iepazīstinās Helmi un Dainis Stalti (arī Salacas krastos kādreiz dzīvojuši līvi-lībieši). Latviešu folkloras pasaulē kopā ar mums būs Ilga Reizniece un Sarmite Sedliņa. Kokles spēli palīdzēs apgūt Edgars Lipors (Sar-

mite un Edgars vada kopas "Vilki" un "Vilcenes"). Ar Jāni Ati Krūmiņu kopā darināsim kokles. Dažas dienas nometnē rotaļu un deju latvju godos ierādīs "Dandaru" vadītājs Ernests Spičs. Rotkalšanas prieku ierādīs Inita un Vitauts Straupes un Uģis Drava.

Ekoloģijas ievirzē pārgājienos dosimies mežsargu Annas Āzes un Māra Zariņa vadībā, bet novadpētniecības ievirzē apkārtņi palīdzēs iepazīt novadpētnieks Uldis Dreimanis un vieslektors Ojārs Spāritis. Dabas studijās un dažādu mākslas tehniku iepazīšanā ievadīs mākslinieki Biruta un Jānis Jansoni, koktēlniecības ievirzē strādāsim kopā ar tēlnieci Betiju Strautnieci un lietiskās mākslas studijas "Dzine" dalībniekiem, kuŗi Skaņā kalna parkam veidojuši un dāvinājuši 60 ozolkoka skulptūras stiprinieka Kurbada un čaklo rūķu takās.

Bērniem leļļu gatavošanas un teātra spēlēšanas prieku mācīs aktieri Laila un Jānis Kirmuškas, bet pusaudzī un lielie darbosies kopā ar pieredzējušiem Tautas teātru režisoriem (ievirzes vad. režisore Dace Jurka). LMS "Bārbele" vadītāja Dagmāra Priberga ierādīs knipelēšanu, bet ādas apstrādi un klūdziņu pišanu - valmierieši Līga Stebere un Edgars Bērziņš. Mazsalacas tautas daiļamata meistarū vadībā (vad. Gunta Jākobsone) audīsim lielajās stellēs, darināsim un audīsim jostas, prievītes, grāmatzīmes, mezglosim, tamborēsim, adīsim Ziemeļvidzemes cimdus un zeķes, grebsim koka karotes.

Pirmskolas bērnus bērnu dārzā "Varavīksne" gaidīs vismiļākās audzinātājas. Katrai nedēļas dienai būs sava krāsa un savi darbiņi, un arī noslēpumi...

Katru dienu mūs iepriecinās avīze "Atbalss" (nosaukums izvēlēts par godu netālu dzirdamajai Skaņā kalna klints atbalsij). To vadīs Antra Lāce, Valmieras nov. avīzes "Liesma" redaktrise, un Jānis Bērziņš, Aizkraukles rajona avīzes "Staburags" redaktors, ar palīgiem. No savām "Staburaga" mājām Daugavas krastā viesos gaidīsim rakstniekus Māru Svīri un Vladimīru Kaijaku.

Nedēļas garumā kopā ar mums būs arī 3x3 kustības mammas Līgas Rupertes vadītā Ģimenes atbalsta koordinācijas centra psihologi, kuŗi atsevišķi strādās gan ar jauniešiem, gan bērniem, runās par problēmām, kas viņus varētu interesēt. Ikvienam no Jums ir iespēja atbalstīt šo ģimeņu 3x3 kustību. Gaujienas nometnē satiku Guntu Harvoy no ASV, kuŗa bija kopā ar 3 Baltezera bērnu nama bērniem. Tas bija svētīgs darbs. Gunārs Bajinskis kopā ar Austrālijas Latvijas biedrību palīdzēs nokļūt Mazsalacas 3x3 nometnē savas dzimtās Neretas puses apkārtējo pagastu centīgiem bērniem čaklu kultūras darbinieku vadībā.

Tautas dziesmā teikts: "Lasītus ļautiņus kūmās ņēmu!" Lasītie ļautiņi, gaidām Jūs kūmās 3x3 nometnē Mazsalacā! Nesolu, bet droši zinū, ka Jūsu turpmākās gaitas būs garīga un fiziska spēka pilnas!

Ārzemju dalībniekus lūdzam pieteikties līdz 1998. g. 1. maijam pie Arnolda Ruperta, 2141 Brunsink N. E., Grand Rapids, MI 49503, U. S. A., tel. (616) 456-8023; Austrālijā - pie Arņa Siksnas, 4 Marmindie St. Chapel Hill, Q. 4069, Australia.

Dalības maksa ASV \$ 175.- no personas, bet ne vairāk kā \$ 450.- no ģimenes. □

Inese Bērziņa, nometnes vadītāja,
Mazsalacas vidusskolas skolotāja.

Priecīgus Ziemas Svētkus

un

Laimīgu Jauno gadu!

Tuviniekiem, draugiem un paziņām Montrealā un apkārtnē, Kvebekas provincē un citur - tuvumā un tālumā - piedaloties šajā kopīgajā ZĪEMAS SVĒTKU un JAUNGADA apsveikumos, vēl:

ĀBOLIŅŠ,	Elza
ABRAMS,	Alma
ALEKŠI,	Zuze un Gunārs
ANDERSONI,	Daila, Sigurds, Inta un Pēteris, Otavā, Ontario
ANONĪMA	sveicinātāja
APERĀNI,	Dace, Gundārs, Anna un Aleksandrs, Bedfordā, Ņujorkā, ASV
APĪNI,	Vianney un Andrejs
BALUĻI,	Betija un Eduards
BĀRDIŅŠ,	Elmārs
BEDARDI,	Anita, Denis, Ēriks un Dāvids
BĒRZIŅI,	Astra un Alberts
BĒRZIŅŠ,	Helēna
BILINSKU	ģimene Londonā, Ontario
BIRZES,	Olga un Jānis
BISENIĒKS,	Laimons un ģimene
BLUSANOVIČI,	Patricia, Jānis un ģimene
BREDENFELDI,	Austra un Albets, Creston, BC
BŪCĒNS	ģimene Otavā, Ontario
BUNGAY,	Rita
ČAKS,	Konstantīns
CAUNES,	Morag un Alberts
CELMIŅŠ,	Marija
ČOPS,	Elga
DAUKSTI,	Veronika un Ronalds, Missisugā, Ontārio
DEDELIS,	Leonīds ar ģimeni
DREIJERS,	Kārlis
DREIMANI,	Betija, Green Valley, Ontario
DUĻEVSKI,	Biruta un Staņislavs, Millis, Masačusetā, ASV
ĒRGLIS,	Marta
FREIBERGI,	Vaira, Imants un Indra
GABRUŠS,	Ruta
GASPAROVIČI,	Jadviga un Pēteris
GEMSTS,	Gunārs un ģimene
GRAUDIŅŠ,	Jānis
GREBLIS,	Antonija
GREIZIS,	Jāzeps
GRĪNTĀLS,	Alise

GROSKAUFMANI, Ausma un Ojārs

GŪTMAŅI,	Velta, Andris, Larisa un Kristīne
HOMYK,	Helēna
HŪNS,	Viesturs
IERASTS,	Jānis un ģimene, Brockville, Ont.
IKAUNIEKS,	Vera, Kingstonā, Ontario
IKVILDI,	Dzidra un Mārtiņš
INNUSI,	Dzidra un Bruno
JĀKOBSONU	ģimene
JEKSTE-FREIVALDE,	Zane, Vašingtonā, D.C., ASV
JERUMANI,	Vija, Staņislavs un ģimene
KABULIS,	Aina
KALĀČI,	Mirdza un Juris
KALNIŅŠ,	Ilze
KANIŅI,	Maira, Juris un Andris
KARLSONI,	Linda un Roberts
KAZDAN,	Dr. Norbert
ĶIPĒNS,	Alfrēds un ģimene
KĪVĪTIS,	Elza
KLAIŠE,	Astra
KLAIŠE,	Imants
KLAIŠES,	Katrīna, Roberts, Ināra un Vilis
KORUĻI,	Sibilla un Gastons, Toronto
KONOVĀLOVI,	Austra un Jānis
KRAUKLIS,	Arvīds, Latvijā
KRAULIS	Alvis
KREIPĀNS,	Anna
KREIPĀNS-WILSON,	Veneranda
KREIŠMANIS,	Orests
KRIEVI,	Marta un Alberts
KRUMĀJAS,	Nora un Irēne
KRŪMIŅI,	Valerija un Indulis, Denverā, ASV
KRŪZES,	Vilma un Ēriks
KUPCIS,	Ņina
LAIMĪTES,	Laima un Ilmārs, Sv. Katrīnās, Ontario
LAKATI,	Valentīna un Jānis, Toronto, Ontario
LAIZĀNS,	Antons
LAPENSONS,	Laima
LAPIŅŠ,	Teodors, Creston, Britu Kolumbijā
LEIMANIS,	Ilga, Rīgā, Latvijā
LEIMANI,	Ināra, Andris, Daina Māra un Karina
LEIMANIS,	Rasma
LEIMANI,	Ruta, Eriks un Andra
LEIKUČU	ģimene

LEPŠE,	Alfrēds
LŪŠI,	Marga un Uldis, Rīgā, Latvija
MALIZEWSKA,	Vera
MATEUS,	Zinta, Jānis, Kaiva un Mārtiņš
MCGRATH,	Adriāna
MALDERIS,	Erika
MELDERIS,	Alma
METUMI,	Elizabete un Jūlijs
MIGLONI,	Gerrilyn, Dzintars, Dzintra un Guntars
MIGLONS,	Elvira
MIEŽI,	Skaidrite un Gunārs, Toronto, Ontario
MICHELSONE,	Herta
MIKELSONS,	Velta, Aleksandrija, Ontario
OBORUNS,	Antons
ODIŅŠ,	Jānis
OPOLNIEKU	ģimene
ORTMANIS,	Andris, Toronto, Ontario
ORTMANIS,	Inese
OZOLIŅI,	Biruta, Laimonis un ģimene
OZOLIŅŠ,	Helga
OZOLS,	Milda
OZOLI,	Velta un Ilmārs
OZOLI,	Vera un Valdis
PAEGLES,	Aina un Voldemārs
PALEJS,	Patricia un Andris
PALEJS,	Dzintra, Mārtiņš, Andrejs un Indra
PALIEPI,	Inese un Jānis
PANGAS,	Zigrida un Vilis, Paris, Kentucky
PEIZE,	Miervaldis un ģimene
PONES,	Māra un Aivars, Otavā, Ontario
PORIEŠI,	Lilija un Fridberts, Kingstonā Ontario
REISS,	Augusts
ROMANI,	Margrieta un Heinrichs
PUŠPURS,	Augusts un ģimene
ROZENTĀLS,	Ojārs
SKAPSTI,	Lilīta un Edvīns
SKRASTIŅŠ,	Jānis
SKUJA,	Daina
SKUJIŅI,	Anna un Ēriks
ŠMITS,	Helēna
SPURA,	Andris
SPURMAŅI,	Izolde, Jānis un ģimene
ŠTAUVERI,	Ērika un Andrejs, Sietlā, ASV
ŠTAUVERS,	Mārtiņš
ŠTAUVERI,	Māra, Kārlis un Andris

STELPS-KIRŠTEINS,	Rasma
STRĒLE-POLAK,	Maria un ģimene
STRĒLIS,	Indriķis, Downsview, Ontario
TAURIŅA-NICHOLSON,	Egina
TĒRAUDI,	Karīna, Jānis un dēli
THOMPSON,	Kristīne, Stephen, Aija, Kristaps un Laris
TIMERMAŅI,	Hilve, Kārlis Dāvids un Stīvens
TOMSONI,	Silvija, Alģirts, Kristofers un Valdis
TOMSONS,	Velta
TOMSONU	ģimene Montrealā, Vankuverā un Filadelfijā
TILTIŅA,	Antonija un ģimene
ULMANE,	Vilma
ULMANE,	Zelma
VARSLAVĀNI,	Emilija un Egons
VARSLAVĀNS,	Veronika
VALDMAŅU	ģimene
VĒJIŅŠ,	Maksis
VĒRENIEKS,	Gunārs
VĪNDEDŽI,	Zinaīda un Oskars
VĪTOLI,	Daina, Andrejs, Selga, Jānis, Inga un Māra
WALDHEIMS,	Bernadete
WIESNIEWSKI,	Zenta
ZAČS,	Maiga
ZALINKĒVIČS,	Lidija
ZARIŅŠ,	Spīdola un bērni ar ģimenēm
ZELTIŅA,	Lūcija
ZELTIŅA,	Rita
ZIEDIŅŠ,	Dagmāra
ZIRNĪTIS,	Valters, Grandrapidos, ASV
ZOLDNERS,	Nikolajs, Otavā, Ontario

Priecīgus ZIEMSVĒTKUS

un
laimīgu JAUNGADU

visiem vēl

AVOCAS PUĶU FONDS

Latviešu sabiedrību, mūsu vienības nemitīgo
atbalstītāju,

ZIEMSVĒTKOS un JAUNGADĀ

sirsnīgi sveicina

TAUTAS DEJU VIENĪBA AČKUPS

Klusat jauni, klusat veci:
Dievs ienāca istabā;
Dievs ienāca istabā,
Vaicā nama saimnieku.
Tas bij nama saimnieks,
Kas sēd galda galiņā,
Kas sēd galda galiņā
Baltā linu kreklīņā.

T. dz. 33271

PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS

un

LAIMĪGU JAUNGADU

visiem pensionāriem un mūsu apvienības labvē-
ļiem vēl

**MONTREALAS LATVIEŠU PENSIONĀRU
APVIENĪBA**

PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS

un

LAIMĪGU JAUNGADU

visiem latviešu mūzikas draugiem, un cienītā-
jiem un mūsu labvēļiem, dziesmā vēl

**MONTREALAS LATVIEŠU JAUKTAIS
KORIS A T B A L S S**

PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS un

PATIESI BRĪVU un LAIMĪGU JAUNGADU

mūsu tautai dzimtenē un svešu ceļu staigātājiem
šeit! Lai Dievs dod, ka nākošajā gadā šis ceļš
vestu mūs visus atpakaļ uz MŪSU LATVIJU!

**DV MONTREALAS NODAĻA
un tās valde**

Visiem skolniekiem, bērnu vecākiem un skolas
darba atbalstītājiem - latviešu sabiedrībai

PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS

un

SEKMĪGU JAUNGADU

pateicībā un sirsnībā vēl

LATVIEŠU SKOLA MONTREALĀ

PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS

un

DIEVA SVĒTĪTU JAUNGADU

vēl

**MONTREALAS LATVIEŠU KATOĻU
DRAUDZE**

V I S I E M Montrealas Latviešu Biedrības
biedriem, tās darba atbalstītājiem un veicinātājiem -
latviešu sabiedrībai

**PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS un
SEKMĪGU JAUNGADU**

pateicībā un sirsnībā vēl

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBA

VISIEM MLB ZIŅOTĀJA lasītājiem,
līdzstrādniekiem, darbiniekiem un atbalstītājiem

**PRIECĪGUS ZIEMSVĒTKUS un
SEKMĪGU JAUNGADU**

pateicībā un sirsnībā vēl

**MLB ZIŅOTĀJA REDAKCIJA
un
REDAKTORS**

Ziemassvētkus gaididams,

Lāstu daru alutiņu;

Gan zināju Ziemassvētki

Trīs dieniņas svētījami.

D. D. S. BURTNIĒKU DRAUDZE

un

AUSTRAS PUDURS

Latvju jaunatni, visus mūsu jaunatnes centienu
atbalstītājus un plašāko latviešu sabiedrību

ZIEMSVĒTKOS un JAUNGADĀ

SVEICINA

**LATVIEŠU JAUNATNES DZIESMU
SVĒTKU PADOME**

GAIŠUS ZIEMSVĒTKUS

un

BAGĀTU JAUNGADU

vēl

**MONTREALAS BALTIEŠU
PASTMARKU KLUBS**

Laipni lūdzam Jūsu ziedojuma artavu ar atbildes pastu. Zi-
ņojiet, ja gadījumā apsveicēju sarakstā būtu ieviesušas kādas
kļūdas, kādas ir ļoti iespējamas. Centīsimies tās izlabot nākamā-
jā numurā un nākošā gada apsveicēju sarakstā, ko uzglabājam
smadzenī (datorā). Sirsnīgi pateicamies par Jūsu lielo atbalstu
un vēlam Jums jauku svētku sezonu!

Redakcija

KĀDU DZIESMU DZIEDĀSIM
ZIEMASSVĒTKU VAKARĀ?
PĪRAGAM, NABAGAM
ABI GALI NODEGUŠI...
(T.DZ.)

NOTIKUMI MONTREALĀ

LĀČPLĒŠU UN VALSTS SVĒTKU ATCERES PENSIONĀROS.

6. novembrā pēcpusdienā ap 80 pensionāru pulcējās Lat-
viešu centra sarīkojumu zālē, lai atcerētos mūsu tautas varoņus
- Lāčplēšus. Sarīkojumu nopietni slimā pensionāru valdes
priekšsēža vietā atklāja Jūlijs Metums. Sekoja māc. R. Čaunes
vadītais svētkbrīdis, kurā visi dziedāja korāli "Bez krāšņiem
vainagiem un ziediem". Īsā uzrunā DV Montrealas nodaļas val-
des priekšsēdis Bruno Innus aprādīja šīs dienas nozīmī mūsu
tautas dzīvē un mūžā, pieminēja kaujas abos pasaules karos, ta-
jos ciestos zaudējumus, un brīvības izkaņošanu. Biedrzine Ilga

Strautiņa pasniedza dzimudien kartiņas 7 novembra mēnesi dzimušajiem apvienības biedriem: Orestam Kreišmanim, Lindai Karlsonai, Mārtiņam Ikvildam, Olgai Birzei, Georgam Strautiņam, Ainai Kreipānei un Augustam Pušpuram.

Pieminot un godinot tos lačplēšus, kas dzīvoja Montrealā un devušies aizsaules ceļā. I. Skraštiņš tiem veltīja īsu piemiņas brīdi, nosaucot viņu dienesta pakāpes un vārdus, veltot katram arī pa dzejas pantam.

Čaklās saimnieces pusdienām bija sarūpējušas garšīgu kūkas cepeti ar piedevām. Neiztrūka arī jubilāru atnestās tortes un cepumi.

DV Montrealas nodaļas gada svētku un Lačplēšu dienas atceres sarīkojums notika 8. novembra vakarā, arī Latviešu sabiedriskā centrā. Sakarā ar pavēlo sākumu (plkst. 18:00) bija ieradusies tikai ap 40 cilvēku, parastie DV nodaļas darba un mērķu atbalstītāji, kas pavadīja dažas patīkamas stundas vanagu un vanadžu izkārtotā sarīkojumā.

Vakaru atklāja valdes priekšsēža vietnieks Eižens Reveliņš. Sekoja karoga ienesšana un I. Skraštiņa teiktie dievvārdi (māc. R. Caune bija kavēta, jo neatradās pilsētā). Uzrunu teica valdes priekšsēdis Br. Innus. Viņš norādīja uz šīs dienas lielo nozīmi - nodaļa pastāvējusi jau 47 gadus. Lačplēšu sniegumam līdzvērtīgs bijušas arī leģionāru un brīvības cīnītāju-partizānu izmisīgās un varonīgās cīņas II pasaules kara laikā. Ja, apm., Lačplēša ordeni saņēmuši ap 2,000, vismaz tikpat daudzi ir apbalvoti arī cīnītāji II pasaules kara, saņemot Dzelzs un Brūnieku krustus, kas spožuma ziņā būtu pielīdzināmi Lačplēšu kara ordenim.

Lielajā jundā tika pieminēti mūžībā aizgājušie Lačplēši - Jūlijs Veckalniņš, Georgs Apinis, Robert Goba, Kārlis Dzelzkalns, Voldemārs Grīns un Artūrs Liepiņš un ar klusuma brīdi visi pārējie varoņi.

Imants Steprāns referātā "Varoņu piemiņa" saprotami un ar labi izmeklētiem piemēriem iztirzāja varoņu jēdzienu. Varoņi ir tie, kas, aizejot mūžībā, ir iemantojuši nemirstību. Modernajā pasaulē jēdziens tomēr pieņemot jaunus tulkojumus, un ar to arī esot jārēķinājas, jo mainoties izpratnes.

I. Skraštiņa izstrādāto Lačplēšu atceres priekšnesumu lasījuma veidā sniedza autors, E. Reveliņš, Jūlijs Metums un J. Verners.

Vēlāk valdes priekšsēdis Br. Innus un vanadžu priekšniece Ērika Vitiņa pasniedza DV KV Atzinības rakstu Eleonārai Krūmājai par viņas un meitas ievērojamo materiālo devumu nodaļas darba veicināšanai. Viņa teica īsus pateicības vārdus un saņēma vakara dalībnieku aplausus. Ziedus saņēma I. Kalniņa un E. Skujiņš, Lačplēšu ģimeņu piederīgie. DV Montrealas nodaļas izgatavotus "Atzinības rakstus" (Šķiet, pirmais šāda veida atzinības izpauzums nodaļās) saņēma Valija Grunde, Anna Skujiņa, Ilga Strautiņa un Vilma Ulmane par vienmēr atsaucīgo darbu palīdzības saiņu sūtīšanā, pienesto drēbju izšķirošanā un sakārtošanā katram sūtījumam, kā arī saiņu sējējiem un iekrāvējiem - Jāzepam Greizim, Edvardam Balulim, Antonam Oberunam, Georgam Strautiņam, Imantam Trusim, Jānim Birzem un Erikam Skujiņam. Tā nu līdzšinējām atzinībām pievienojusies vēl viena cita, ko, droši vien, piešķirs arī nākotnē un varbūt patapinās arī citas DV nodaļas Kanadā.

Vanadzies viesus pacienāja ar kūkas šķiņķi ar skabiem kāpostiem un cepumiem. Vakaru vadīja E. Reveliņš. □

Skraštiņa Indulis

20. novembrī, ap 70 pensionāru apvienības biedru atziņmēja Latvijas valsts svētku dienu, ko atklāja atvērējošais valdes priekšnieks V. Paegle, pateicoties par saņemtiem labiem vārdiem slimības laikā un nolasot dzejoli. Arī māc. R. Caune lasīja dzejoli - Teodora Zeltiņa 1947. g., Virsburgā sacerēto, bet lūgšanā izmantoja arch. A. Lūša vārdus. Jūlijs Metums skandēja Valža Dzīlās dzeju un Kārļa Kurbada Brāļu kapu balādi.

Savā uzrunā M. Štauers teica:

"Liela daļa esam dzirdējuši vairākas dziļas domas, vērtējumus un atziņas šī gada valsts svētku atzīmēšanas laikā. Ko te vēl varētu jaunu pateikt, pielikt klāt? Apstāsimies mazliet pie 3 vārdiem - vēstures, tautas un valsts.

Mēs pieņemam, ka visi latvieši pazīst mūsu tautas likteņgaitas un vēstures galvenos pamatpunktus. Vai tā nu ir? Mēs, rietumnieki, labprāt uzsveram, ka esam labi informēti visos vē-

tures jautājumos. Un tomēr - mūsu jaunās audzes pārstāvji labākā gadījumā ir pavisam minimāli iepazinušies ar laika tecējuma liecībām no dažādu vērtējumu viedokļa. Arī mēs paši, vecāko paaudžu cilvēki, dažkārt esam vienpusīgi savā uztverē, it sevišķi, ja mums ir jārunā par notikumiem Latvijā pēdējo 50 gadu laikā. Situācija ir vēl grūtāka Latvijā, kur jaunākās paaudzes pavisam vāji vai pat nemaz nepazīst Latvijas vēstures notikumus.

Tautas veselības, veidošanas un kultūras saglabāšana ir pavisam citādas lietas patreizējos apstākļos nekā agrāk. Katrai sabiedriskai un politiskai vienībai ir savi ieskati, bet nav kopēja pārskata, nedz programmas, kā to saliedēt kopējā programmā, jo noārdīti ir pasākumi, kas agrāk nodrošināja to normālu attīstību. Šodienas birokratijā Latvijā maz intereses par kultūras saglabāšanu un nodošanu tautai. Bet tas nenozīmē ka trūkst cilvēku, kas to dara. Latvijā ir daudz kultūras, daudz zinātnes, daudz spējīgu cilvēku un visādu gudribu! Tās saskatīt arī ir mūsu uzdevums!

Mēs neesam neko daudz labāki. Lai gan sakām, ka kultūra mums ir dārga; lai gan viens otrs tai dod savu personīgo pieņemumu; lai gan vēl rīkojam dziesmu svētkus, pa koncertam, izstādei un teātra izrādei, noteiktas un izveidotas darbības mums bieži trūkst. Un kā ir ar mūsu atbalstu kultūrai, kultūras vērtību nodošanai Latvijā?

Valsts. Valsti veido visi latvieši, kas ir tās locekļi, un tie, kas kļuvuši par tās tiešiem pavalstniekiem. Kādi ir mūsu valstiskie pienākumi? Vai tos apzināties? Vai mums, kas dzīvojam ārēnēs, tādiem arī jābūt? Kādiem? Vai esam par to vispār domājuši?

Tiekoties ar tautas locekļiem Latvijā, ātri kļūst skaidrs, ka valsts pienākumu jautājumi tiem ir lielā miglā tīti. Nevienai politiskai partijai nav plašāka kontakta ar tautas locekļiem, nedz kādas programmas, kā pie tiem tikt ar atklātu un skaidru politiku. Tauta ir neziņā. Vecākās paaudzes arvien vēl dzīvo bailēs, vidējā cenšas atgūt to, ko zaudējusi, vai to, ko tā iekāro, kas tai bijis liegts. Grūti klājas bērniem un jauniešiem, jo vecākiem bieži nav tiem pietiekami laika. Dzīve arī tur, tāpat kā šeit, prasa savu.

Ja nu tā, tad varētu teikt, ka atrodamies grūtā situācijā. Tā tas ir, to nevar noliegt. Tūdaļ gan jāpiezīmē, ka lieta tik bezcerīga tomēr nav. Jaunie mēcās vēsturi, tā tagad ir pieejama visdažādākajos veidos - grāmatās,ursos, saietos, saskarsmē ar zinīgiem cilvēkiem. Tautā pamazām veidojas vidus sabiedrība, kas pēc turības iegūšanas sāk skatīties pēc garīgām un pastāvīgām mantām. It sevišķi maz novērtēta ir baznīcu loma tautas garīgās apziņas kopšanā un izvērtēšanā. Te slēpjas liels spēks, kas palīdzēs nākotnē. Citiem vārdiem - mūsu nākotne slēpjas jaunatnē, tās veiksmē izaugt un strādāt Latvijai. Te nu mums ir vienreizēja iespēja nākt talkā ar saviem darbiem un piemēru, atsaucoties katram turienes aicinājumam to darīt.

Šajos valsts svētkos izvērtēsim paši to, ko mēs varam darīt savas tautas un Latvijas valsts labad jau šobrīd un nākamajā gadā. Un te nepietiek tikai ar palīdzības saiņu sūtīšanu vien. Mums ir jāmeklē un jārod citas iespējas, katram pēc savām dotībām un spējām. Jautāsim, kas ir svarīgāk - vai pelt, vai celt? Šķiet, ka daudz nozīmīgāk būs celt. Celt mēs varam dažādi. Darīsim to.

Svinot Valsts svētkus, ieslēgsim savās sirdīs tautu, tās vēsturi un arī valsti, kuŗas veidošanā varam palīdzēt visdažādākos veidos. Ja to darīsim, pats Dievs mūs uzklausīs, un mēs būsīm gandarīti, ka esam valsts veidošanā pielīkuši savu roku. Tā būs laba alga turpmākajiem mēnešiem un gadiem.

Lai to panāktu, mums jāuztur mūsu pašu sabiedrība Montrealā. Tas prasa un prasis daudz pūļu un enerģijas. Uzdot nevaram, nedrīkstam, lai gan arvien vairāk izjūtam uz saviem pleciem lielu darba slogu. Nespējam vairs nest tik daudz, kā to varējam darīt agrāk. Tādēļ, šķiet, arvien svarīgāka kļūs mūsu pašu centienu saskaņošana un veidošana. Mums ir jāpastāv. Kā to paveiksim? - Ieskatīsimies viens otram acīs, sniegsim roku kopējā darbā pašiem par prieku un latvju tautai un Latvijai par godu. Cietusē tauta un Māte Latvija to lūdz un ir pelnījusi."

Sekoja azāids un pārrunas pie galdiem. Ļaudis kavējās centrā. Tiem bija ko runāt, un tas ir labi. Tā pensionāru apvienības saieti veicina uzturēt saskarsmi straujajā pilsētas dzīvē, kas prasa savu tiesu, kas ne vienmēr ir patīkama. □

M. Štauers

VANADŽU ZIEMSVĒTKU TIRDZIŅŠ

DV Montrealas vanadžu gadskārtējais Ziemsvētku tirdziņš notika 22. novembrī, Latviešu centrā. Tas bija samērā labi apmeklēts, pulcinot, apmēram, ap 100 tirdziniekus. Tajā varēja iegādāties torontiešu uzņēmuma "Kalupe" darinātās rotas lietas sudrabā un zeltā, pūdžersiešu "Zilgme" gatavotos keramikas izstrādājumus (tirgoja Alise Grīntāle), nelaiķa Valtera kokgriezumus, dažādus audumus, segas un spilvenus, dzintara rotas un ādas izstrādājumus no dzimtenes, grāmatas un Ziemsvētku kartiņas (Anna Kreipāne), ar rokdarbiem tirgojās Valija Grunde. Centra lielajā zālē čakli pa virtuvi ņēmās 4 vanadzes - Aina Paegle, V. Ulmane, A. Gūtmane un M. Metuma. Tur tirdziņa apmeklētājiem gatavoja skābos kāpostus ar desiņām, gulašu un šķiņķi. Notika arī plaša loterija (biļete maksāja \$ 1 un katra trešā bija laimīga!), ko vadīja Ilga Strautiņa, kamēr pie dažādo priekšmetu galdiem tirgojās Ausma Valtere. Anna Skujiņa augšējā zālē pārdeva vanadžu ceptos pirāgus un piparkūkas. Pie lielā un plašā gardumu galda, uz kuŗa bez 5 tortēm bija arī laba daļa dažādu cepumu, darbojās vanadžu kasiere Hedija Ozoliņa un Spidola Zariņa. Cepējas bija D. Peize, N. Saletē, M. un B. Kalaces un M. Ērgle (rupjmaize). Tiešos izdevumus sedza pašas cepējas, tā palielinot kopējos ienākumus. Izpalīdzīgs daudzus darbos bija centra saimnieks Laimons Bisenieks. Jācer, ka arī vanāgiem izdosies viņu "ievilkēt" savā pulkā, jo mums darītāju nav par daudz, it sevišķi runājot par valdes vīriem, kur darbi gulstās tikai uz dažu pleciem. Pārslogotajiem darītājiem būtu daudz vieglāk, ja mēs spētu, apziņas aicināti, sabiedriskos darbus sadalīt kristīgāk. Cerēsim, ka tāda diena pienāks! □

Skrastiņu Indulis

@@@@@@@

VAIRA PAEGLE MONTREALĀ

Montrealas latviešu organizāciju padomes rīkotā 18. novembra svētku atcere notika 15. novembra pēcpusdienā, latviešu centrā, kur bija pulcējušies pāri par simts atceres dalībnieku, ieskaitot Montrealas latviešu skolas skolniekus un jauktā kora "Atbalss" koristus.

Svētku runu teica PBLA valdes priekšsēde Vaira Paegle (Lasiet tās pilnu tekstu šī MLB Ziņotāja numura pirmajās lappusēs! Red.). Īsumā to izvērtējot, jāsaka, ka tā bija lietišķa, objektīva, labi līdzsvarota, dziļi pārdomāta, bagāta pašreizējā stāvokļa Latvijā analizēm, kā politiskā, tā saimnieciskā laukā, bez, līdzīgi citām reizēm, skaļiem patriotiskiem saukļiem un vainīgo meklējumiem. Viņa nav tiesātāja, bet gan realitātes atspoguļotāja. Tā bija runa, kuŗai nebija ko pielikt, nedz atņemt. Tā pauda pārliecību par teicējas plašiem un dažādiem sakariem ar dažāda kalibra redzamiem cilvēkiem, ne tikai mūsu dzimtenē šodien, bet arī ārpus tās, ieskaitot tālajos Krievijas apgabalos mītošos latviešus, viņu vērtējumu par mums un mūsu par viņiem, no kuŗiem isti objektīvs nav neviens.

Vaira Paegle, kas par savu patreizējo uzdevumu ir izvēlējusies latviešu apzināšanu un sakaru uzņemšanu ar izkaisītiem tālajās pasaules malās, it sevišķi austrumos no mūsu dzimtenes, ir pavērusi logu daudz plašāk kā tas bija līdz šim. Tas dod mums, tiem, kas grib, iespēju zināt un redzēt, kur un kā dzīvo mūsu tautas daļa zemē, kuŗu mūsu lielākā daļa redz citādā gaismā, kā tie, kas bijuši tur ciemos, kam bijusi iespēja izvērtēt viņu dzīvi un apstākļus, uzklaut viņu domas un uzskatus. Citiem vārdiem. gribētu atzīmēt, ka Vairas Paegles runa bija diametriski pretēja tik bieži citām dzirdētām mūsu valsts svētku atceres sarīkojumos ar kara bungu dauzīšanu, izteiktu pēlšanu par mūsu tautas iedzišanu nabadzības purvā, bet gan ceļa iz šī purva meklēšanu, politiskās gudrības un tās vērtības patreizējā situācijā analīzes, iecietībā un lēnprātībā, bez ceļos mešanās un muguras liekšanas. Svētku runa pauda aicinājumu mūsu tautai dzimtenē kļūt aktīvākai, it sevišķi politiskā laukā, piedalīties tautas politiskā dzīvē un tautas nākotnes likteņa lemlēmšanā ar lielāku interesi, kā tas bijis līdz šim, jo Latvijas rītdiena ir mūsu pašu rokās. Tauta, kā tāda, izvēlas savus vadītājus, un arī nākamajā - 7. Saeimā iekļūs tie, kuŗus būs izvēlējušies pati tauta, jo tās vidū ir labi, patiesi un taisnīgi vadītāji, kam savas tautas un Latvijas intereses stāv pāri savām personīgajām. Vaira Paegle norādīja, ka patreizējās prioritātes esot ģimeņu apzināšana, bērnu un jauniešu garīgā aprūpe, semināru un nometņu izkārtošana tautai

dzimtenē uz dažādo ceļu un izvēles iespējamību, intereses celšanu, ne uzs piezot, bet ļaujot tautai pašai izšķirties par ceļu un virziena izvēli.

Atceres sarīkojums sākās ar Latvijas kara ģeneālu, ko veica 3 Latvijas armijas virsnieki, tērpušies savos formas tērpos, - vlt. Rinalds Buls, vlt. Kaspars Mazitāns un ltn. Mareks Cirsis, stāvēdami goda sardzē svinīgās ceremonijas laikā. Šie virsnieki šeit nonākuši ar Kanadas valdības atbalstu, lai apgūtu franču valodu, līdzīgi citiem, kas nāk no brīvību atguvušo Eiropas austrumu tautu karavīriem.

Labi sagatavotu svētbrīdi un piemērotu šai dienai vadīja māc. Rasma Caune, nobeidzot ar dziesmu "Daudz vētru mums reiz pāri gājis (L. Breikšs)".

Sarīkojumu ar uzrunu atklāja Montrealas latviešu organizāciju padomes priekšsēdis Bruno Innus, norādamas uz šīs dienas lielo nozīmi latviešu tautas dzīvē, brīvības cīņām abos pasaules kaŗos un uz tautas brīvības altāra liktajiem upuriem - latviešu karavīru dzīvībām.

Pēc himnas "Dievs, svētī Latviju" B. Innus paziņoja PBLA 1997. g. balvas piešķirumu dzejniekam Fricim Dziesmam (oficiālais paziņojuma teksts lasāms šī numura 2. lpp.! Red.) un un pasniedza LNAK piešķirto Atzinības rakstu Montrealas jauktā kora "Atbalss" diriģentam un komponistam Andrim Gūtmanim.

Apsveikumu no Latvijas vēstniecības Otavā, vēstnieka Dr. Georga Andrejeva vārdā, kas nebija varējis ierasties, jo teica valsts svētku runu Toronto, nesa tās darbiniece Evija Dumpe. Arī viņa mudināja būt politiski aktīviem un pieminēja nepatīkamo faktu, ka Latvijā patlaban esot 7% liels bezdarbs, kas Latgalē sasniedzot pat 50%!

Igauņus pārstāvēja Ričards Leithams. Viņš mudināja turpināt meklēt nacionālo identitāti un censties mazināt ārējo spēku iejaukšanos Baltijas valstīs. "Būsim lepnī uz mūsu neatkarību!" Ar šiem vārdiem viņš nobeidza savu apsveikumu.

Silvija Staskevičus pārstāvēja lietuviešus. Viņa savā uzrunā pakavējās pie baltiešu agrākās sadarbības un mudināja to turpināt nākotnē, ceļot izpratnes tiltus un sniedzot viens otram roku.

Polu pārstāvis Andre Wolsky uzsvēra optimismu, bet reizē norādīja, ka pat Eiropa pasaules mērogā esot maza. Tāpēc mazaļām valstīm, lai tās saglabātu savu identitāti, visiem spēkiem jācenšoties sargāt savu kultūru. Latvieši nedrīkstot pazaudēt savu senču doto mantojumu.

Čehijas sabiedrības vārdā ļoti izjustu sveicienu latviešu valodā nesa Dr. Norberts Kazdāns. Viņš īpaši pieminēja šī gada Kanadas valsts svētku dienu 1. jūlijā, kur pirmo reiz parādē Montrealas pilsētas ielās piedalījušies baltieši. Viņaprāt, nākamgad dalībnieku saimei būtu jābūt vēl plašākai.

Aktu veiksmīgi vadīja Roberts Klaiše un to noslēdza izteikti nacionāli patriotiskas dziesmas, abas ar Viļa Plūdona vārdiem, - "Dziesma brīvai Latvijai" un "Tev mūžam dzīvot Latvijā".

Labi izmeklētu koncerta programmas daļu deva jauktais koris "Atbalss" abu savu vadītāju - Andŗa Gūtmaņa un Andreja Vītola vadībā. Dzirdējam 11 dziesmas, kuŗu vidū bija viens otrs ciets rieksts un līdz šim šī kora izpildījumā nedzirdēta. Sevišķi iejūtīga izrādījās Mārtiņa Brauna In Memorium, Latvija, ko komponists veltījis Gvido Zvaigznes, Andŗa Slapiņa un Juŗa Podnieka piemiņai. M. Brauna Saule, Pērkons, Daugava pie klavierēm pavadīja A. Vītols. Tik tiešām, jāpriecājas, ka mūsu tik nozīmīgā kultūrālā vienība uzdrošinās, vārda tiešā nozīmē, nākt publikai priekšā ar tik gaumīgi izmeklētu un vienreizēju priekšnesumu. Korim tas, droši vien, nav viegls uzdevums.

Pēc programmas daļas viesi kavējās pie glāzes vīna un pārrunās par dzirdēto un zīlēto, kāda varētu būt nākamā - 7. Latvijas Saeima, un līdz ar to Latvijas nākotne.

Vēlāk notika pārrunu cēliens ar PBLA valdes priekšsēdi V. Paegli, kas ilga stundu un kuŗā piedalījās B. Innus, A. Spura, J. Paliēps, A. Palejs, I. Steprāns, I. Freibergs, M. Štauers, K. Čaks, R. Klaiše, E. Dumpe un I. Skrastiņš. Galvenais temats bija: Latvijas politiskais stāvoklis šodien, gaidāmās 7. Saeimas vēlēšanas un ko darīt ar ap 700,000 svešautiešiem mūsu dzimtenē. Uz dažādām iespējām norādīja V. Paegle, bet noteiktu atbildi šim sarežģītajam jautājumam nevarēja atrast. Lietišķajās pārrunās piedalījās itin visi dalībnieki. Tās veidoja patīkamu gaisotni un deva kaut ko ik katram. Jāteic rīkotājiem paldies par pārrunām un sarīkojumu vispār. □

Skrastiņu Indulis

**MONTREALAS LATVIEŠU SABIEDRISKAIS
CENTRS**

rīko

JAUNGADA SAGAIÐĪŠANU

31. decembrī, plkst. 20:00,
Centra telpās, 3955 Provost ielā.

IEEJA: \$ 10.00 no personas,
jauniešiem līdz 16 gadiem - brīva

Būs cepumi, kafija, glāze šampānieša.

Kas vēlas, var ņemt līdz groziņu ar uzkodām

Būs dabūjamas silķes krējumā ar maizi.

PILNS BĀRS

Visi laipni aicināti!

Sagaidīsim JAUNGADU draugu vidū mūsu Centrā!

Ielūdz

Centra valde

J G

JAUNĀ GAITA NEIEGRIMS NEBŪTĪBĀ!

Rakstu krājumu Kultūrai un brīvai domai
(Nupat kā tas nosvinēja 42. gadskārtu!),
sākot ar 1998. gadu vadīs **R a l f s E k-
m a n i s**.

Arī turpmāk žurnāls nesirgs ar vienpusību,
un tā lasītāji nevarēs sūdzēties par nozīmī-
gu tematu un jaunu ideju trūkumu. Par
pievienošanos JG "Draudzei" rakstiet vai
zvaniet (416-621-0898) redaktora viet-
niecei un JG saimniecības vadītājai Ingridai
Bulmanei: 25 Markland Dr., Etobicoke,
Ontario, Canada M9C 1M8.

MONTREALAS LATVIEŠU KATOĻU DRAUDZES

gadskārtējais

ZIEMSVĒTKU EGLĪTES VAKARS

notiks

sestdien, 1998. gada 3. janvārī, plkst. 17:00,
Notre Dames bazilikas sarīkojumu zālē,
ieeja no 426 St. Sulpice ielā.

Vakaru kuplinās Montrealas latviešu jauktais koris
"ATBALSS".

No Ziemeļpola ieradīsies Ziemsvētku vecītis.

Būs akordeona un citu instrumentu mūzika.

LAIMES AKA un LOTEREJA

Apmeklētājiem pašiem jāņem līdz groziņi.

IEEJA: pret labprātīgiem ziedojumiem.

Apmeklēt aicina

Rikotāji

Ievietojiet savus paziņojumus un reklāmas
MLB ZINOTĀJĀ! Tās aizsniegs plašu lasītāju saimi.

**LATVIEŠU
KREDITSABIEDRĪBA**

NAUDAS PĀRSŪTĪJUMI UZ LATVIJU

Latviešu Kreditsabiedrība Toronto caurmērā pārsūta
\$200,000 katru mēnesi pa visu Latviju

Likmes:

\$100-499 \$8.00 ASV/\$10.00 CAN; \$500-9,999 \$16.00
ASV/20.00 CAN; \$10,000 un vairāk \$40.00 ASV/50.00 CAN

Informācija - lūdzu zvaniet (416) 922-2551
jeb rakstiet Latvian Credit Union

491 College St. Toronto, ON. Canada M4G 1A5
Kreditsabiedrības birojs slēgts pirmdienās

**LATVIEŠU JAUNATNES DZIESMU
SVĒTKU PADOME**

291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe,

Quebec, Canada H9X 2R2

☎514-457-9832; fakss 514-457-3496

Piedāvā:

LATVISKAS VIESĪBU SERVJETES

150 servješu paka \$ 25 + \$ 5 piemaksa pastam.

2-18 servješu paka \$ 6 + \$ 3 piemaksa pastam.

Rotājiņiet savus godu un svētku galdus ar šīm latviskām
servjetēm, veidojiet īpašu gaisotni un sagādājiņiet pārsteigu-
mu saviem viesiem. Ienākums iet par labu

MŪZIKAS NOMETNES LABVĒĻU FONDAM

ko arī lūdzam atbalstīt ar ziedojumiem, lai nodrošinātu
jauno mūziķu un ārzemju lektoru piedalīšanos nākamajā
(6.) Mūzikas nometnē, kas notiks 1998. gadā, no 8. -
18. jūlijam, Ogres mūzikas skolā, Latvijā. Tā būs 3.
šāda veida nometne, ko arī šoreiz veidojam kopā ar Latvi-
jas republikas Kultūras ministriju un Ogres Mūzikas sko-
lu. Daudziem dalībniekiem, kas nāks no dažādiem Latvi-
jas novadiem, būs vajadzīgās stipendijas. Lai nometne va-
rētu notikt sekmīgi, līdzekļi tai ir jāsagādā jau tagad.

Visi maksājumi adresējami uz augšminēto adresi un
čeki rakstāmi uz **Latvian Youth Song and Dance Festi-
val Council** vārda.

Pateicamies par Jūsu līdzšinējo uzmanību un atsauci-
bu. Varam ziņot, ka iepriekšējiem aicinājumiem atsauku-
šās gan individuālas personas, gan organizācijas. Līdz šim
1998. gada Mūzikas nometnei Ogrē kopā saņemti vai
pieteikti US \$ 17.680. Vēl vajadzīgi US \$ 8.280. Jūsu de-
vums būs teicams ieguldījums Latvijas kultūrai un nākot-
nei, par ko sevišķi pateicīgi būs nometnes rīkotāji un da-
lībnieki.

Variet savus atvēlējumus sūtīt arī nometnes mūzikā-
lās daļas vadītājai Dacei Aperānei, 11 Cat Rocks Drive,
Bedford. N. Y. 10506, U. S. A., ☎914-234-3339

Sirsniņš paldies visiem līdzšinējiem atbalstītājiem un
iepriekšējs paldies visiem tiem, kas vēl atsauksies!

Visiem, kas vēlētos Mūzikas nometnē Ogrē piedali-
ties, ieteicams jau tagad pieteikties pie Daces Aperānes,
jo uzņemamo dalībnieku skaits ir ierobežots un ceļojumu
biļešu rezervācijas veicamas drīz. 1998. gada jūnijā/jūlijā
uz Latviju brauks daudz ļaužu sakarā ar vispārējiem
Dziesmu svētkiem, kas notiks Rīgā.

PADOME

PATEICĪBA LATVIEŠU FONDAM

par atbalstu Kanadas latviešu Nacionālās Operas fonda projektam "Operas brīvbiļetes skolu jaunatnei Latvijā"! US \$ 8,000 devums nodrošinās 3-4000 brīvbiļetes, daļēji palīdzot segt ceļa izdevumus no attālākām vietām un trūcīgām skolām.

Kopš 1992. gada caur LNOF un privātiem ziedojumiem Operas uzvedumus jau ir apmeklējuši vairāk kā 6,000 jaunieši un jaunieši - pat no vistālākām vietām, kā Alūksne, Balvi, Baltinava, Kandava, Liepāja u. c.

Mākslas skaistums ir dzīves skaistums; sniegsim to bagātīgi mūsu jaunatnei.

H. Lejiņa Dr. E. Upenieks
LNOF kasiere LNOF vicepriekšsēdis

NB! Skolām brīvbiļetes pieprasāmas caur Rīgas Operas kasi, tel. 7225803. Parnakšņošana nedēļas nogalēs un Rīgas apskate izkārtājama.

PAZIŅOJUMS

Daru zināmu, ka š. g. 1. decembri, New Hampshire pavalsti, Nacionālās Savienības NAMEJS sanāksmē tika nodibināta NS NAMEJS ASV nodaļa. Šī sanāksmē ievēlēja nodaļas valdi un par valdes priekšsēdi Gunāru Indāru.

V. Antiņš,
sanāksmes vadītājs,
P. O. Box 457 "Mežotne"
Bradford NH 03221
Tel./Fax 603-938-2140

~~~~~

Laipni lūdzam lasītājus paziņot katru adreses maiņu!

~~~~~

VĒSTULES

PASKAIDROJUMS

MLB Z novembra numurā Jūsu korespondents ir atreferējis ALKA's kongresa gaitu Garezērā ("LKA kongress Garezērā"). Šis raksts min, ka jaunajā valdē izmainījies tikai priekšsēdis, parējie paliekot savās vietās. Tas neatbilst patiesībai. Taisni otrādi - Dr. Z. Zadvinskis ir vienīgais, kas palika ALKA's valdē kā loceklis - visi pārējie ir jaunievēlēti - un tie ir:

Leons Liepa, priekšsēdis,
valdes locekļi: Vija Liepa, Jānis Liepnieks, Lidijs Odeiko, Konstantīns Sveteckis un Dr. Zigfrīds Zadvinskis.

Vēlot visai MLB Z redakcijai gaišus Kristus dzimšanas vētkus un visu labāko 1998. gadā!

Dr. Zigfrīds Zadvinskis,
bijušais ALKA's valdes priekšsēdis,
tagadējais valdes loceklis.

~~~~~

MONTREALAS LATVIEŠU BIEDRĪBAS ZINĀS

Turpmākie sarīkojumi

1998. gada 31. janvārī, plkst 16:30, Latviešu centrā, biedrības 50 pastāvēšanas gadu sarīkojums ar vakariņām un programmu, par ko varēsiet ziņot nākamajā MLB Ziņotāja numurā. MLB 50 gadu jubileja aprit 1998. gada 4. janvārī. Pēc II pasaules kara dibinātajām latviešu organizācijām Kanadā ir tikai viena vecāka par MLB - tā ir Edmontonas latviešu biedrība "Imanta".

Preiļu rajona "Rudzātos"

AGNESĪTEI 5 gadi

Viņai nelaimē salauzta mugura, tādēļ paralīzēta uz visu mūžu. Viņa vēl smaida, neapzinādams savu nelaimi.

Palīdzēsim viņai ar savu devību, uzdāvinot ar baterijām darbināmu braucamo krēslu, kas meitenei atvieglinās arī skolas gaitas. Krēsls maksā 6.500 dol. Sasniedzot šo summu, katrs devums vairāk noderēs Agnesītes daudzajām vajadzībām.

Lūdzam ziedot -

Toronto Latviešu Kreditsabiedrības

"Agnesītes" kontā nr. 7938,

491 College St., Toronto, Ont., M6G 1A5

Ziedotāji saņems nodokļu atlaides kvītis

un vārdus, atskaitot anonīmus, publicēs.

B. LOGINS

Dr. E. UPENIEKS

Agnesītes vajadzībām piemērota krēsla galīgā cena ir 7.384 dol. Viņai jau aizsūtīti 1.500 dol. ļoti nepieciešamām medicālām vajadzībām. Ziedotāji, kuru vārdi neparādās sarakstā, lūdzam ziņot tel.: 416-449-2386

Ziedotāju saraksta 3. turpinājums

595 dol DV Montrealas nodaļas

ziedotāji: Andrejs Apinis, A. Palejs, Arnolds Zariņš, Bruno Innus, Ērika Vitiņa, Eižens Reveliņš, Konstantīns Čaks, Indulis Skrastiņš, Voldemārs Paegle, Eleonora Krūmāja un Ojārs Rozentāls.

500 dol. Anonīma ziedotāja Čikagā, ASV

300 dol. Leikvudas ev. lut. latviešu draudzes dāmu komiteja

200 dol. Dzidra un Viktors Martinaiši, Eduards Keiše un Džons Mieriņš Otavā.

150 dol. Helmars Rudzītis, Newtown, CT

100 dol. Dr. Richards Upenieks, Toronto, Gr. Rapiđu latviešu katoļu draudze,

100 dol.

Ērika Peniķe Hamiltonā, DV Londonas nodaļa, Melanija Liepājniece un Stanlijs Matisons

50. dol. Z. Brakmanis Louisville, Sadberijas ev. lut. latv. draudzes dāmu komiteja, DV Sadberijas nodaļas vanadzies, Alfreds Salenieks, V. Dambergs un I. Murevska.

30 dol. Dr. Alfreds Vanags Toronto

25 dol. Janina Jerumane

20 dol. Ārija Breikša Greenwood Village, Anna Kurse Utopia, Ont. un Marta Eiduka

15 dol. Elga Antons

Vestmontā

10 dol. A. Rudzītis, Indianapolis, ASV

— Līdz šim ziedojumos iekrēti 7.565 dol. —

1998. gada 28. martā, plkst. 16:30, Latviešu centrā, gadskārtējais MLB Apriļa joks sarīkojums par labu MLB Ziņotājam ar jaunu programmu. MLB Ziņotājs ir vecākais latviešu preses izdevums šajā kontinentā pēc kara un regulāri iznācis visus šos garos gadus.

Laipni lūdzam MLB Ziņotāja lasītājus nokārtot maksājumus par 1998. gadu, kā arī izstāvošās maksas par 1997. un agrākiem gadiem. Izdevuma izdošanas izdevumi ir lieli, it sevišķi tā nosūtīšana, un tie nu lasītājiem tomēr ir jāsedz, lai MLB Ziņotājs varētu iznākt.

Ar līdzekļu trūkumu cinās gandrīz visi mūsu preses izdevumi ārzemēs. No tā nav pasargāti arī mūsu lielie laikraksti, kā Laiks, Latvija-Amerikā un Brīvā Latvija. Viens no iemesliem ir tas, ka sarūk pasūtītāju skaits, un daudzi, itin pamatoti aizbildinās, ka pietrūkstot laika visu izlasīt. Turklāt daudziem ir redzes problēmas. Tomēr - šiem izdevumiem ir jāiznāk, lai sniegtu informāciju un dotu iespēju iepazīties ar mūsu sabiedriskās dzīves ipatnībām.

Mūsu preses pastāvēšanu varat nodrošināt tikai Jūs, lasītāju saime! Tādēļ sirsnīgi lūdzam Jūs nākt MLB redakcijai talkā visvisādā ziņā.

MLB bibliotēka izsaka paldies Egīnai Taurīpai-Nicholson, Maigai Začš, Lolitai Baumgartei un Indulim Krūmiņam par ziedotām grāmatām. Nododiet bibliotēkā grāmatas, kuņas vairs savos krājumos nevēlaties! MLB bibliotēka ir atvērta Montrealas latviešu pensionāru apvienības saietu laikos. Citos laikos lūdzam sazināties ar bibliotēkārū Jāni Birzi, tel. 684-4391.

SABIEDRISKĀS DZĪVES LAIKRĀDIS 27

**Goliger's
Travel**
SINCE 1955

Kravis Travel Services Ltd.

- Ceļojumi uz Latviju
vīzas, lidojumi,
auto īre un viesnīcas
- Jūsu cieņiem no Latvijas
kārtotam lidojumus
- Ekskursijas pa Latviju
sadarbībā ar Latvia Tours

**Jūsu pārstāvis Jānis Kravis
(416) 924-6328**

Cumberland Court,
99 Yorkville Ave.
Toronto, Ont. M5R 3K5
Fax (416) 924-5954

 LATVIA TOURS
Kanādas un Amērikas pārstāvji

1-800-268-7442

Tagad Rīgā!

**Hotel
MĀRA**

Kalniciema ielā 186, Rīga, Latvija LV-1046

Telefons: 011 371 7901316

Fakss: 011 371 7901315

- * 24 modernas istabas
- * Restorāns un bārs
- * Konferenču telpas
- * Lidostas busiņš

Rezervācijas Kanādā:

613/521-7100 (telefons, vai fakss)

epasts: mara@mailbox.riga.lv

tīmeklī:

www.bestwestern.com/thisco/bw/91301/91301_b.html

COLLINS CLARKE
MACGILLIVRAY
WHITE

Funeral Directors

• 5610 Sherbrooke St. W.,
Montreal — Business Office
514 - 483-1870

FLOWERS
by
Laryanna

MLB ZIŅAS: MLB bibliotēkas bibliotēkars Jānis Birze laipni aicina lasītājus atgriezt lasīšanai saņemtas bibliotēkas grāmatas. Patlaban notiek bibliotēkas sakārtošana. Zvanīt 684-4391.

MLB Ziņotāja redakcija aicina māksliniekus un zīmētājus iesūtīt metus izdevuma pirmajai lappusei. Šie zīmējumi ir tradīcija, ko vēlamies turpināt. Aicinām talkā!

Lūdzam lasītājus nokārtot izstāvējošās abonementu maksas!

MLB ZIŅOTĀJS / ISSN 0227-2433

FAKSA NUMURS 514-457-3496

IZDEVĒJA: Montrealas Latviešu Biedrība, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

REDAKTORS: Mārtiņš Štaubers, 291 Lorraine Drive, Baie d'Urfe, Quebec, Canada H9X 2R2, ☎ 514-457-9832

ADMINISTRĀTORE: Anita Poriete-Bedard, 113 Highgate Avenue, Pointe Claire, Quebec, Canada H9R 2X5

EKSPEDĪCIJA: Velta Ozols. **DARBINIEKI:** Elmārs Bārdiņš, Jānis Birze, Konstantīns Čaks, Imants Freibergs, Uldis Lūsis, Valdis Ozols, Aina Paegle, Voldemārs Paegle, Anna Skujiņa, Vilma Ulmane un daudzi citi.

MLB ZIŅOTĀJA ABONEMENTA MAKSA: \$ 35.00 gadā, MLB biedriem, pensionāriem un kaŗa invalīdiem - \$ 30.00 gadā, gaisa pasta piemaksa uz ASV - \$ 6.00, uz citiem kontinentiem \$ 20.00 gadā; atsevišķas burtnīcas maksa - pret \$ 3.00 ziedojumu. **PAZIŅOJUMU LAPPUŠU SLEJU MAKSA:** mazākais paziņojums \$ 20.00, 1/4 lpp. - \$ 30.00, 1/3 lpp. - \$ 35.00, pilna lpp. - \$ 65.00; paziņojumu sagatavošanas izdevumi - \$ 20.00; Čeki rakstāmi uz MONTREAL LATVIAN SOCIETY vārda.

MLB ZIŅOTĀJS iznāk ik mēneša sākumā. Vasaras mēnešos vai neparedzētos gadījumos iespējams dubultnumurs. Materiāli tekošajam numuram iesūtāmi vai nododami redakcijā līdz ik mēneša 15. datumam. Par izdevumā publicēto rakstu saturu atbild to autori. Redakcija var rakstus īsināt. Raksti un vispārējas ziņas nepauz ne MLB valdes, nedz redakcijas, nedz tās darbinieku ieskatus iztirzātos jautājumos. Rakstu autoriem jāuzdod vārds un uzvārds, pilna adrese, telefona numurs un jāparakstās. Redakcija iesūtītos materiālus neuzglabā un nesūta atpakaļ. Anonīmus rakstus neievēro.

MONTREAL LATVIAN SOCIETY

DECEMBER 1997 DECEMBRE

MONTHLY BULLETIN MLB ZIŅOTĀJS

ASSOCIATION LETTONE DE MONTREAL

BULLETIN MENSUEL MLB ZIŅOTĀJS

Envoyé par la Association Lettone de Montréal; Sent by Montreal Latvian Society, 291 Lorraine Dr., Baie d'Urfe, Qué, Canada H9X 2R2, ☎514-457-9832